

ДЛЯ ПЕДАГОГІВ І БАТЬКІВ

ЗДІЙСНЮЄМО МОНІТОРИНГ ОСВІТНІХ ДОСЯГНЕНЬ ДИТИНИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

ВГО «Асоціація працівників
дошкільної освіти»

Посібник розроблено в межах проєкту ЮНІСЕФ «Забезпечення безперервності навчання та розвитку дітей дошкільного віку в умовах кризи в Україні», який реалізує ВГО «Асоціація працівників дошкільної освіти» за підтримки Міністерства освіти і науки України. Думки, висловлені в публікаціях, не обов'язково відображають політику та погляди ЮНІСЕФ.

Посібник містить рекомендації щодо діагностики та підтримки розвитку дитини для педагогів закладів дошкільної освіти та батьків вихованців з метою організації своєчасної ефективної компенсаторно-розвивальної роботи з дітьми, які набувають дошкільну освіту в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення дошкільної освітньої галузі України. Пропоновані рекомендації враховують розмаїття форм організації освітнього процесу та необхідність збереження специфіки і традицій навчання й виховання дітей дошкільного віку, важливість моніторингу освітніх досягнень дитини напередодні вступу до школи, а також необхідність врахування індивідуальних освітніх втрат і розривів, що мають місце в сучасній освітній ситуації.

Авторки: Ольга Байєр, Наталія Гавриш, Тамара Піроженко

За загальною науковою редакцією Тамари Піроженко

Редакторки: Ганна Мозирко, Вікторія Третяк, Олена Філоненко

© ЮНІСЕФ, 2024

© ВГО «АПДО», 2024

Зміст

Передмова 4

Розділ I. Сучасна ситуація здобуття дитиною дошкільної освіти

Здобуття дитиною дошкільної освіти в різних умовах і формах організації освітнього процесу 8

Компетентності і наскрізні навички дитини як освітній результат 12

Етапи проведення та інструменти моніторингу освітніх досягнень дитини 19

Розділ II. Оцінювання освітніх досягнень дитини

Оцінювання ключових компетентностей дітей за допомогою методу експертних оцінок 23

Експресоцінювання наскрізних навичок дитини 26

Дитина в ситуації переходу від дошкільної освіти до шкільного навчання: підтримка перспектив розвитку 29

Міркування щодо подальших дій дорослих при отриманні різних освітніх результатів 37

Додатки

Додаток 1. Експертні листи для оцінювання рівня розвитку ключових компетентностей дитини за освітніми напрямками БКДО 38

Додаток 2. Зведені таблиці даних оцінювання рівня розвитку ключових компетентностей дітей за освітніми напрямками БКДО 59

Додаток 3. Завдання для експресоцінювання наскрізних навичок дитини за освітніми напрямками БКДО 86

Для всіх, хто поруч з дитиною дошкільного віку

Шановні батьки дитини дошкільного віку, педагоги, психологи, викладачі кафедр вищої школи, які причетні до формування плеяди фахівців дошкільної галузі освіти, науковці, фахівці управління системою дошкільної освіти в Україні!

Кожен з нас вкладає чимало зусиль для збереження й подальшого розвитку освіти дітей. Ми спрямовуємо професійну та особистісну відповідальність для того, щоб створити умови, у яких розквітатимуть можливості дитини, в яких дитина зростатиме здоровою, розумною та вихованою.

Через воєнний стан змінилося функціонування системи дошкільної освіти. Головним викликом стала організація освітнього процесу з дотриманням безпекових умов. Другий актуальний виклик — пошук оптимальних форм здобуття дитиною освіти, забезпечення права кожної дитини на якісну освіту та здійснення освітнього процесу в тих умовах і соціальних ситуаціях, у яких вона зростає.

Нові виклики потребують нових рішень, тому в системі дошкільної освітньої галузі України визначено та обґрунтовано різні форми надання дошкільної освіти. Вікові особливості дітей раннього, молодшого, середнього, старшого дошкільного віку визначають особливості та характерні ознаки таких способів організації освітнього процесу, як очний, дистанційний, змішаний. Відповідно до системи дошкільної освіти України потрібно визначити різні інструменти оцінювання якості освіти, які б враховували суспільні очікування щодо результату рівня розвитку, освіченості та вихованості дітей як здобувачів освіти.

Нормативно-правові документи в галузі дошкільної освіти визначають освітній результат як належний для певного віку рівень розвитку, навченості та освіченості здобувача освіти, сформованість життєво важливих для старшого дошкільного віку компетентностей, обґрунтованих у Базовому компоненті дошкільної освіти (Державному стандарті дошкільної освіти) у редакції 2021 року (далі — БКДО). Зміст освітньої діяльності реалізується відповідно до рекомендованих МОН України комплексних і парціальних освітніх програм, які визначають зміст навчально-виховної роботи з дітьми раннього і дошкільного віку. Програми освіти, розвитку та виховання всеукраїнського та регіонального рівнів надають фахівцям дошкільної галузі освіти можливість безперервно здійснювати освітній процес дітей дошкільного віку в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.

Якість освітньої діяльності забезпечується створенням необхідних умов:

- наявністю безпечного, інклюзивного та збагаченого розвивального середовища;
- залученням компетентних педагогічних кадрів;
- достатнім методичним забезпеченням;
- участю батьків в освітньому процесі тощо.

Яке призначення та функція моніторингу освітніх досягнень дитини в загальному процесі функціонування дошкільної освіти? Моніторинг освітніх досягнень повинен зорієнтувати дорослого в тому, наскільки вдалим для дитини є процес набуття освіти. Наскільки їй вдається проявити свою активність, особистісний потенціал, неповторну індивідуальність і соціальні очікування в конкретних умовах освітньої ситуації.

Визначення освітніх орієнтирів і результатів на етапі дошкільної освіти актуалізує перед дорослим важливі запитання: як провести моніторинг освітніх досягнень дитини? Невже потрібно аналізувати кожен компетентність, щоб зрозуміти природу оптимального або неефективного освітнього процесу, в якому перебуває дитина? Чи потрібно аналізувати рівень сформованості кожної компетентності, щоб, не втрачаючи часу, провести діагностику та надати психолого-педагогічну підтримку дитині?

Враховуючи різноманіття умов і форм організації освітнього процесу, постають питання: як провести моніторинг освітніх досягнень дитини? Як при значній кількості специфічно дитячих видів діяльності та визначених у БКДО компетентностей дитини, які розглядаються як освітній результат, правильно провести моніторинг? Чи існують психологічні феномени, які можна розглядати як вихідні освітні одиниці, що збагачують і примножують досягнення дитини, оскільки присутні у всіх видах діяльності, зокрема в діяльності майбутнього шкільного життя — навчальній?

Відповіді на означені запитання виступають змістом посібника «Здійснюємо моніторинг освітніх досягнень дитини старшого дошкільного віку». Метою авторів посібника — Ольги Байєр, Наталії Гавриш, Тамари Піроженко — стала аргументація єдиного підходу до оцінювання вікових досягнень дитини шостого-сьомого року життя, яка здобуває дошкільну освіту в умовах різноманіття форм і способів організації освітнього процесу, а також в умовах багатьох перешкод у функціонуванні закладів дошкільної освіти й забезпеченні її якості під час воєнного стану та повоєнного відновлення в Україні.

У посібнику — методичні рекомендації щодо проведення моніторингу, опис практичних розвивальних і діагностичних завдань з критеріями оцінювання рівня досягнень дитини. Представлений матеріал розкриває зміст питань:

- 1) сучасна ситуація з набуттям дитиною дошкільної освіти в українському суспільстві;
- 2) здобуття дитиною дошкільної освіти в різних формах організації освітнього процесу;
- 3) компетентності й наскрізні навички дитини як освітній результат;
- 4) інструменти моніторингу освітніх досягнень дитини;
- 5) оцінювання ключових компетентностей дітей за допомогою методу експертних оцінок;
- 6) експресоцінювання наскрізних навичок дитини відповідно до освітніх напрямів БКДО;
- 7) дитина в ситуації переходу від дошкільної освіти до шкільного навчання: підтримка перспектив розвитку.

Посібник створено, щоб організувати своєчасну ефективну компенсаторно-розвивальну роботу з дітьми, які здобувають дошкільну освіту в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення дошкільної освітньої галузі України. Враховано широке різноманіття форм організації освітнього процесу й необхідність збереження специфіки і традицій навчання й виховання дітей дошкільного віку. Важливість моніторингу освітніх досягнень дитини актуалізується напередодні вступу до школи, а також необхідністю урахування індивідуальних освітніх втрат і розривів, що є в сучасній освітній ситуації.

У посібнику подано:

- опис форм дошкільної освіти та організації освітнього процесу;
- рекомендації та інструменти для проведення моніторингу розвитку дітей старшого дошкільного віку, які отримують дошкільну освіту в різних умовах з урахуванням різних форм організації освітнього процесу;
- рекомендації педагогам і батькам, як сприяти подальшому успішному розвитку дитини напередодні переходу до шкільного життя.

Матеріали про моніторинг освітніх досягнень дитини старшого дошкільного віку створено з урахуванням сучасних науково обґрунтованих позицій щодо оцінки важливої ролі наскрізних навичок у формуванні різних компетентностей.

Моніторинг освітніх досягнень дитини, побудований на спостереженні за провідними наскрізними навичками, дає відповідь про перспективи розвитку дитини, враховуючи вікові особливості, свідчить про особистий досвід діяльності, який має / не має дитина, характеризує ефективний / неефективний формат організації освітнього процесу, надає можливість оптимально організувати взаємодію дорослого з дитиною за допомогою розвивальних завдань.

РОЗДІЛ І

СУЧАСНА СИТУАЦІЯ НАБУТТЯ ДИТИНОЮ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Здобуття дитиною дошкільної освіти в різних умовах і формах організації освітнього процесу

Традиційна система здобуття дитиною дошкільної освіти в Україні має численні зсуви та варіації змін, які пояснюються соціально-політичними та економічними подіями, що пов'язані з повномасштабною російсько-українською війною. Це, зокрема, порушення традиційної освіти внаслідок вимушеної міграції родин, руйнування матеріально-технічної бази мережі ЗДО, зменшення кадрового потенціалу системи дошкільної освіти.

Дошкільну освіту в Україні забезпечують у закладах дошкільної освіти державного або приватного підпорядкування та індивідуально — у сімейних (домашніх) умовах, за допомогою фізичних осіб, які мають педагогічну освіту та/або професійну кваліфікацію педагогічного працівника, зокрема які провадять незалежну професійну діяльність, педагогічний патронаж (Закон України «Про дошкільну освіту»). У різних видах освітніх інституцій (центри розвитку дитини, групи короткотривалого перебування при закладах освіти; спеціальні, санаторні, інклюзивні, сімейні, прогулянкові, групи сезонного перебування та інші) дітей об'єднано в групи за низкою ознак (вік, освітні потреби, сімейна приналежність, стан здоров'я тощо).

Фахівці дошкільної галузі, зокрема управлінці, практики, науковці, доклали величезних зусиль, щоб в умовах воєнного стану зберегти традиційні для українського суспільства форми здобуття дитиною дошкільної освіти, а також розробити та впровадити нові форми організації дошкільної освіти, зокрема у змішаному форматі, активізувати виконання освітніх функцій батьками в умовах сімейного виховання.

Однією зі спроб розв'язати проблему забезпечення доступу всіх дітей до освітнього процесу є реалізація проєкту ЮНІСЕФ «Забезпечення безперервності навчання та розвитку дітей дошкільного віку в умовах кризи в Україні», який реалізовує ВГО «Асоціація працівників дошкільної освіти». Він спрямований на збільшення кількості дітей, які мають доступ до формальної або неформальної освіти, зокрема ранній розвиток; підтримку здобуття дітьми дошкільного віку освіти в умовах війни — консультування батьків; сприяння наданню освітніх послуг у змішаному форматі дітям, зокрема на територіях, де ЗДО закрито, а також активізації батьків, інформуванню та навчанню з метою забезпечення безперервності розвитку, навчання дітей вдома.

У межах проєкту розроблено програмно-методичний комплект посібників для вихователів і батьків для роботи з дітьми старшого дошкільного віку в умовах змішаного формату організації освітнього процесу (Ольга Байєр, Наталія Гавриш, Тамара Піроженко, Олексій Рогозянський, Олена Хартман):

- «Путівник по забезпеченню безперервності освітнього процесу у змішаному форматі зі старшими дошкільниками» (далі — [Путівник](#));
- «Порадник для вихователів щодо забезпечення безперервності освітнього процесу у змішаному форматі зі старшими дошкільниками» (далі — [Порадник для вихователів](#));
- «Порадник для батьків щодо забезпечення безперервності освітнього процесу у змішаному форматі зі старшими дошкільниками» (далі — [Порадник для батьків](#)).

Отже, освітня ситуація в дошкільній галузі України передбачає одночасне існування в суспільстві різних видів надання освіти в закладах освіти або в родині та різних форм набуття освіти (за ознакою процесу організації освітнього процесу).

Форми здобуття дошкільної освіти

Традиційна (очна) форма — дитина систематично відвідує ЗДО, в якому організовано освітній процес, надають освітні та суміжні послуги, здійснюється різнобічний розвиток і догляд. Освітня взаємодія відбувається в тріаді «вихователь — дитина — батьки».

Провідну роль виконує вихователь, який діє спільно з педагогічною командою закладу (вихователь-методист, практичний психолог, інструктор з фізкультури, вчитель-логопед, музичний керівник, асистент вихователя та інші фахівці ЗДО). Батьків дитини систематично залучають до освітнього процесу за допомогою інформування, консультування, особистої участі в подіях і заходах, що відбуваються в закладі. Роль батьків підтримувальна та організаційна. Якість освітньої взаємодії «ЗДО — родина» визначається ступенем взаємної довіри, взаємоповаги та готовності до спільних дій.

Обставини, що унеможливають організацію дошкільної освіти у звичайній очній формі (карантини, стихійні лиха, воєнні дії, інші форс-мажорні обставини), вимагають від дорослих пошуку інших форм і способів організації освітнього процесу, який забезпечуватиме безперервність набуття людиною освіти.

Дистанційна форма — суб'єкт освіти (вихованець, учень, студент) не присутній у закладі освіти, опрацьовує навчальні матеріали самостійно та/або під керівництвом педагога, ментора, коуча, тренера. Така взаємодія може відбуватися в онлайн форматі синхронно, в прямому етері) за завчасно визначеним графіком (день, час, розклад) або асинхронно, коли суб'єкт освіти працює з навчальними матеріалами, які педагог підготував завчасно, у зручний для себе час. Організація дистанційної освіти потребує матеріально-технічного забезпечення (комп'ютер, смартфон, інтернет, програмне забезпечення та інше) і навичок володіння інформаційно-комунікаційними технологіями від усіх учасників освітнього процесу. Крім того, дистанційна освіта потребує виражених особистісних якостей, як-от: організованість, самостійність, пунктуальність, наполегливість, сміливість (виступ на камеру, промова в мікрофон).

Для дошкільників організувати дистанційний освітній процес можна у формі методичної підтримки та консультування вихователем родини щодо організації освітнього процесу вдома. Враховуючи вищезазначене й вікові можливості дітей дошкільного віку, специфіку організації освітнього процесу, ми не можемо говорити про дистанційну дошкільну освіту.

Оптимальним виходом щодо організації дошкільної освіти в умовах виклику, спричиненого російською агресією проти України, є її змішаний формат.

Змішаний формат — поєднання очної частини організації освітнього процесу в ЗДО (у групі) та частини освітнього процесу вдома (у родині). Задля забезпечення цілісності та повноти освітнього процесу для дитини вихователі організовують ефективну взаємодію з родинами, надають їм онлайн-, офлайн-підтримку.

Організація освітнього процесу з дітьми дошкільного віку у змішаному форматі не є усталеною, адже ми не можемо гарантувати дотримання графіка занять. Саме тому ми маємо визначати логіку взаємодії дорослих з дитиною: розподіл між собою освітніх завдань для дитини, спільне планування діяльності дитини, збереження та передача інформації про дії дитини одне одному. Логіка спільних дій дорослих визначає алгоритм педагогічної взаємодії вихователя й родини (див. Путівник, Порадник для вихователя та Порадник для батьків).

Організація освітнього процесу незалежно від обраної відповідно до умов проживання дитиною сучасної соціальної ситуації форми організації освітнього процесу (очна, дистанційна, змішана) відбувається через провідну для дитини ігрову діяльність та

інші специфічно дитячі види діяльності (рухова; здоров'язбережувальна; мистецька: малювання, ліплення, аплікація, конструювання, спів, танці / хореографія, гра на музичних інструментах, театралізація; пізнавально-дослідницька).

Забезпечення безперервності освітнього процесу з дітьми дошкільного віку в різних умовах набуття дитиною освіти й різних формах організації освітнього процесу визначається затвердженими нормативно-правовими документами України, насамперед БКДО, який визначає освітній результат. Зміст освітнього процесу наповнюється обраною педагогічним колективом програмою. Український освітній простір представлено широкою палітрою комплексних і парціальних програм для дітей дошкільного віку, за якими працюють ЗДО («Дитина», «Впевнений старт», «Я у світі», «Світ дитинства», «Українське дошкілля», «Соняшник», «Освіта і піклування», «Стежинки у Всесвіт», «Стежина»)*. Змістовні пропозиції для організації освітнього процесу у змішаному форматі представлено в Путівнику. Імплементация цих матеріалів визначає алгоритм дій педагогів і батьків, окреслює умови та маркери успішності організації освітнього процесу з дітьми старшого дошкільного віку у змішаному форматі.

Враховуючи різні форми здобуття дошкільної освіти (інституційна, індивідуальна) та різні форми організації освітнього процесу (очна, дистанційна, змішана), конкретна ситуація здобуття дитиною дошкільної освіти може бути однією із численних варіантів:

Форми здобуття дошкільної освіти та організації освітнього процесу	Суб'єкти надання дошкільної освіти
Інституційна форма	
Очна	<ul style="list-style-type: none"> • ЗДО; • ЗДО комбінованого типу; • ЗДО (ясла-садок); • ЗДО компенсуючого типу; • спеціальний ЗДО; • центр розвитку дитини; • групи короткотривалого перебування при ЗДО; • прогулянкові групи; • групи сезонного перебування; • приватні ЗДО та групи; • корпоративні ЗДО та групи
Дистанційна	<ul style="list-style-type: none"> • ЗДО; • ЗДО комбінованого типу; • центр розвитку дитини
Змішаний формат	<ul style="list-style-type: none"> • ЗДО комбінованого типу; • ЗДО (ясла-садок); • ЗДО компенсуючого типу; • спеціальний ЗДО; • центр розвитку дитини; • корпоративні ЗДО та групи
Індивідуальна форма	
Очна	<ul style="list-style-type: none"> • сімейна / родинна освіта (батьки навчають дитину, яка зарахована в ЗДО, самостійно, консультуючись з педагогами); • домашня (педагог приходить додому до дитини, яка зарахована в ЗДО, і безкоштовно навчає її); • гувернерство (педагог приходить додому до дитини і навчає її за кошти батьків); • педагогічний патронаж (соціальний педагог навчає дітей з ООП у них вдома безкоштовно)

* [Електронний реєстр](#) щодо надання грифів та свідоцтв Міністерства освіти і науки України: дошкільна освіта: освітні програми

Як при цьому різноманітні варіанти проживання дитиною індивідуального освітнього шляху забезпечити визначений суспільством освітній результат?

Освітній результат

Освітній результат — певний рівень розвиненості, навченості та вихованості дитини дошкільного віку, який демонструє сформованість життєвої компетентності в різних ситуаціях взаємодії з природним і соціальним оточенням (дорослі та однолітки, природа, техніка, мистецтво). Компетентність як освітній результат передбачає утворення необхідних якостей в єдності емоційно-ціннісного ставлення до предметного, природного, технічного, мистецького та соціального світу, відповідних знань і спроможності дитини застосовувати набуті знання на практиці.

З позиції цілісного підходу до оцінювання розвитку дитини дошкільного віку освітній результат демонструє особистісний розвиток дитини в єдності емоцій, інтелекту та вольової регуляції діяльності й поведінки, тобто поступову самореалізацію в соціумі. Можливість аналізувати та водночас впливати на психологічний феномен, у якому з'єднуються досягнення дитини в розвитку емоцій, інтелекту та вольової регуляції, реалізується у визначенні компетентності як освітнього результату.

Визначення компетентності як головного результату незалежно від умов і форм набуття дитиною освіти сприяє не тільки підвищенню якості дошкільної освіти, але, і це суттєво, забезпечує індивідуальний шлях освітнього розвитку дитини. У такий спосіб реалізується індивідуальна освітня траєкторія розвитку дитини.

Індивідуальна освітня траєкторія — це персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання (Закон України «Про освіту»).

Особливо важливою є індивідуальна освітня траєкторія особистості в різних життєвих обставинах і кризових ситуаціях у зв'язку воєнним станом, пандемією, для дітей з ООП та на етапі підготовки дітей до школи, оскільки передбачає врахування змін у суб'єктивних та об'єктивних обставинах організації освітнього простору.

Орієнтація педагогів, психологів, батьків вихованців на освітні досягнення дитини, які визначено в БКДО через ключові життєві компетентності, потребує об'єднання зусиль і солідарної відповідальності держави, громади, родини, фахівців педагогічної освіти й інших професій, причетних до піклування, догляду та розвитку дітей раннього і дошкільного віку. Саме єдина освітня платформа щодо визначення політики збереження специфіки та особливостей дошкільного дитинства, пошук об'єднувальних психологічних позицій з питань способу аналізу освітніх досягнень дитини сприятиме реалізації персонального освітнього шляху особистісного розвитку дитини. Перебуваючи в різних умовах, дитина отримує дошкільну освіту в різний спосіб і набуває певного рівня розвитку та освіченості, що потребує оцінювання / моніторингу дошкільної зрілості дитини й побудови стратегій її підтримки в разі потреби.

Компетентності та наскрізні навички як освітній результат розвитку дитини

Моніторингу освітніх досягнень дитини дошкільного віку спрямований на підтримку та розвиток потенційних сил дитини. З повагою до фізичних, ментальних, духовних ресурсів дитини і його актуальних проявів у поведінці та взаємодії з дорослими й однолітками ми можемо своєчасно спрямувати зусилля дорослих на формування необхідних якостей у психологічному розвитку дитини. Важливе правило усвідомленої та відповідальної поведінки дорослих у ситуації моніторингу досягнень дитини — визначення ключових одиниць аналізу, які свідчать про найсуттєвіші тенденції розвитку дитини.

Моніторинг освітніх досягнень дитини повинен зорієнтувати дорослого:

- наскільки освітній процес благополучний для дитини;
- наскільки дитині вдається проявити свою активність, особистісний потенціал, неповторну індивідуальність і соціальні очікування в конкретних умовах освітньої ситуації.

Компетентнісний підхід

Якщо б сучасна філософія та світові освітні тенденції були проєкцією знаннєвої парадигми, тоді місію моніторингу освітніх досягнень дитини було б зведено до оцінювання знань, визначення оцінок, аналізу рейтингу успіхів при складанні тестів, контрольних робіт і заліків. Але сучасна ситуація в освіті базується на компетентнісній парадигмі, яка затверджує позиції про те, що засвоєння знань є тільки частковою характеристикою, що визначає освітній успіх та освітній розвиток дитини.

Компетентнісний підхід означає спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток як ключових (базових, основних), так і предметних компетентностей особистості. Цей підхід — концептуальний орієнтир і шлях оновлення освіти на всіх ланках: дошкільній, загальній середній, навчанні у вищій школі. Компетентнісний підхід утверджує сучасну пріоритетність стосовно знаннєвого підходу в освіті й демонструє спрямованість на комплексне засвоєння знань, умінь, навичок а головне — способів їх впровадження у практичній діяльності, завдяки яким особистість як суб'єкт навчання успішно реалізує і самопрезентує свої наміри, бажання, цілі, завдання, цінності. У такий спосіб компетентнісний підхід в освіті забезпечує умови для збереження цілісності особистості в єдності розвитку її емоцій, інтелекту, вольової регуляції поведінки й розвитку духовних надбань. Важливо пам'ятати, що «ключові компетентності — загальні здібності й уміння (психологічні, когнітивні, соціально-особистісні, інформаційні, комунікативні), дають змогу особі розуміти ситуацію, досягати успіху в особистісному і професійному житті, набувати соціальної самостійності та забезпечувати ефективну професійну й міжособистісну взаємодію» (Енциклопедія освіти / Нац. акад. пед. наук України; голов. ред. В. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021).

Дошкільна освіта зосереджує увагу на тому, що компетентності дитини старшого дошкільного віку — це результат дошкільної освіти та водночас особистісне надбання, яке відображає систему взаємопов'язаних компонентів фізичного, психічного, соціального, духовного розвитку особистості дитини: емоційно-ціннісного ставлення; сформованості знань; навичок до активного, творчого впровадження набутого досвіду, тобто до регуляції досягнень, поведінки, діяльності.

Ключові компетентності дитини дошкільного віку спираються на досвід тих видів діяльності, які вона засвоює в дитинстві. Саме тому в стандарті дошкільної освіти (БКДО, 2021) визначено такі ключові компетентності дитини старшого дошкільного віку як рухова, здоров'язбережувальна, ігрова, особистісна, предметно-практична й технологічна, сенсорно-пізнавальна, логіко-математична та дослідницька, природничо-екологічна та навички, орієнтовані на сталий розвиток, соціально-громадянська, мовленнєва, художньо-мовленнєва, мистецько-творча (художньо-продуктивна, музична, театралізована) та ін.

Уміння й навички

Будь-яка діяльність потребує від людини оволодіння необхідними засобами й передбачає набуття вмінь і навичок користуватися ними для досягнення поставленої мети. Уміння є там, де знання певної справи поєднується з вправністю у виконанні дій, з яких складається ця діяльність. Вміння грати на музичному інструменті, малювати, виконувати фізкультурні вправи та інші завдання демонструє сформованість певних навичок. Отже, уміння — це готовність людини успішно виконувати певну діяльність, яка ґрунтується на певних знаннях та діях, які формують у подальшій активності сталі закріплені навички. Оскільки діяльність людини складається з низки різних дій, уміння їх виконувати також складається з низки часткових умінь.

Уміння — це готовність і здатність (умілість) успішно виконувати певну діяльність, яка ґрунтується на знаннях і вміннях виконувати різні дії. Формується у процесі виконання дитиною різноманітних завдань. Формування умінь залежить від умов потрібної діяльності, організації освітнього процесу, від індивідуальних особливостей дітей.

Навичка — це дія, доведена внаслідок багаторазових повторень до досконалості виконання. Ознака сформованості навички не бездумна автоматизація уміння, а поява нової якості — усвідомленості дій.

Уміння дитини навчатися означає вміння планувати свою роботу, виокремлювати головне й другорядне, встановлювати між діями причинно-наслідкові зв'язки, робити вибір на користь більш цікавих, раціональних, ефективних способів тощо. Комплекс часткових, часто взаємопов'язаних умінь охоплює все те, що називають навчальними навичками.

Виконуючи ту чи ту дію певну кількість разів, людина вправляється в її виконанні, вдосконалює навички. Вона виконує дію дедалі швидше, легше, вільніше. Це потребує меншого напруження, менше зусиль і вольового контролю, кількість помилкових рухів зменшується. Загалом виконання дії стає певною мірою автоматичним. Навички допомагають людині усвідомлено виконувати завдання. Усвідомленою залишається можливість починати, регулювати і завершувати дію, а сам рух відбувається без будь-якого подальшого втручання волі як реальне повторення того, що вже робили тисячі разів. Людина може усвідомлювати й автоматичні компоненти, тобто рухи, з яких складається певна діяльність: спрямовувати свою увагу на саму техніку створення образу предмета під час малювання, щоб, наприклад, більш точно, гарно його відобразити; усвідомлювати рухи артикуляційного апарату під час вимови звуків, звичні рухи пальців під час гри на музичному інструменті, щоб їх проконтролювати, змінити дещо в них. Дитина починає усвідомлювати рухи, якщо з'являються ускладнення, перешкоди у їх виконанні.

Кожна дія, яка виявляє себе в уміннях і навичках, супроводжується значним вольовим зусиллям і почуттям впевненості, віри у свої сили або сумнівом, нерішучістю, боязкістю.

Ці переживання позначаються на ефективності вправлення, сприяючи йому або затримуючи його. На основі тренувань, тобто багаторазового повторення певних дій з метою їх закріпити та вдосконалити, поступово послідовність рухів стає злагодженою, а дії більш чіткими й погодженими.

Вправність набуває нової якості, переходить у досконалість. Її фізіологічним підґрунтям є зміцнення в корі великих півкуль головного мозку тимчасових нервових зв'язків, їхня спеціалізація, вироблення системи, тобто утворення певного динамічного стереотипу. Тренуючись, людина пришвидшує виконання дій. Усуваються зайві рухи і зменшується напруження під час виконання. Це означає, що поширення збудження, яке відбувалося на початку й зумовило значну кількість зайвих рухів, змінюється його концентрацією. Зайві рухи, які не знаходять «ділового підкріплення» та не призводять до результату, поступово гальмуються як неадекватні певній ситуації. Адекватні рухи стають економнішими, чіткішими, точнішими. Тобто навички підтримуються на належному рівні досконалості, якщо їх використовувати. А якщо впродовж певного часу їх не застосовувати, вони ослаблюються.

Типи умінь і навичок

Уміння й навички поділяються на кілька типів залежно від видів діяльності. Виокремлюють рухові, пізнавальні / інтелектуальні навички й навички соціальної взаємодії / комунікації. Рухові включають різноманітні складні й прості рухи, що складають зовнішні моторні аспекти діяльності. Є спеціальні види діяльності (наприклад, спортивні), цілком побудовані на рухових уміннях і навичках.

Пізнавальні вміння включають здатність вести пошук, сприймати, запам'ятовувати та обробляти інформацію. Вони співвідносяться з основними психічними процесами й передбачають формування знань. Пізнавальні / інтелектуальні вміння й навички виявляються у здатності людини аналізувати, узагальнювати матеріал, висувати гіпотези, теорії, переводити інформацію з однієї знакової системи в іншу, наприклад при оволодінні читанням. Такі вміння й навички найбільше виявляються у творчій роботі, пов'язаній з одержанням ідеального продукту — створенням думки або одержанням задуму діяльності.

Згідно із соціальним прогнозом навичок, які необхідні для молоді у XXI ст., актуальним виступає розвиток чотирьох основних категорій навичок:

- навчальні навички — допомагають удосконалювати свої знання, вміння і компетенції; забезпечують безперервний процес розвитку впродовж життя;
- навички грамотності — допомагають розрізняти факти, публікувати інформацію, створювати технології, визначати достовірність джерел та інформації;
- соціальні навички — допомагають успішно й ефективно взаємодіяти з конкретними людьми або різними групами, досягаючи поставлених цілей;
- особистісні навички — впливають на особливості діяльності й поведінки, свідчать про індивідуалізований характер взаємодії зі світом.

Навчальні навички — критичне мислення, креативність (творчість, інноваційність), самонавчання.

Навички грамотності — медіаграмотність, цифрова грамотність.

Соціальні навички — навички командної роботи, комунікативність, емоційний інтелект.

Особистісні навички — гнучкість, ініціативність.

Врахування сучасних світових тенденцій у галузі освіти відображено в змінах і реформах українського суспільства. Концепція Нової української школи визначає 10 ключових компетентностей, покладених в основу очікуваних освітніх результатів здобувача освіти, який оволодіває навчальною діяльністю в початковій школі:

- спілкування державною мовою;
- спілкування іноземними мовами;
- математична компетентність;
- основні компетентності у природничих науках і технологіях;
- інформаційно-цифрова компетентність;
- уміння вчитися впродовж життя;
- ініціативність і підприємливість;
- соціальна та громадянська компетентності;
- обізнаність та самовираження у сфері культури;
- екологічна грамотність і здорове життя.

Суголосними для визначених освітніх результатів шкільного навчання виступають освітні досягнення дитини, яка оволодіває специфічно дитячими видами діяльності, притаманними їй на етапі дошкільного періоду життя. Оволодіння дитиною ігровою, пізнавальною, руховою, образотворчою, господарчою діяльностями сприяє формуванню таких ключових для старшого дошкільного віку компетентностей, як: рухова, здоров'язбережувальна, особистісна, ігрова, предметно-практична й технологічна, сенсорно-пізнавальна, логіко-математична й дослідницька, природничо-екологічна та навички, орієнтовані на сталий розвиток, соціально-громадянська, мовленнєва, художньо-мовленнєва, мистецько-творча (художньо-продуктивна, музична, театралізована) та ін. (БКДО).

Враховуючи наступність і послідовність у визначенні освітніх орієнтирів та результатів на етапі дошкільної і початкової освіти, актуалізується питання, як здійснити моніторинг освітніх досягнень дитини. Невже потрібно аналізувати кожную навичку й кожную компетентність, щоб зрозуміти природу оптимального або неефективного освітнього процесу, у якому перебуває дитина? Чи потрібно аналізувати рівень сформованості кожної компетентності, щоб не втрачаючи час, здійснити діагностику та психолого-педагогічний супровід розвитку дитини?

Наскрізні вміння та навички

Щоб дорослим обрати обґрунтоване рішення, потрібно розуміти внутрішню природу психічних досягнень як системного явища. Важливо підтримувати ідею цілісності психіки, розвивати погляд на ті чи ті досягнення в єдності розвитку емоцій, інтелектуальних змін і здатності дитини до регуляції поведінки. Єдність емоцій, інтелекту й волі в розвитку нашої психіки відображено і в словах, наприклад: емоційно-вольова регуляція, інтелектуальні емоції, соціальний інтелект.

Природа психіки надає численні приклади взаємозв'язків і причинно-наслідкових взаємовпливів. Цю об'єктивну реальність — цілісність психічного життя — важливо підтримувати в оцінюванні освітніх досягнень дитини. Дорослому потрібно аналізувати освітні досягнення як систему, а не як окремі часткові якості.

Здатність до взаємозбагачення та взаємовпливу різних досягнень, що визначаються в уміннях, навичках, здібностях, спрямовують увагу до пошуку таких властивостей і якостей психіки, які мають характер універсальності та проявляються незалежно

від конкретних предметних видів діяльності. Наприклад, незалежно від того, займаєтеся ви господарсько-побутовою, чи дослідницькою, чи зображувальною діяльністю, вам конче необхідно мати такі навички, як: уміння працювати в команді; управління часом; творче мислення; здатність швидко навчатися; здатність до регуляції дій; уміння працювати в режимі багатозадачності. Такий тип навичок потрібен для організації будь-якої діяльності. Ці навички не випадково називаються наскрізними, або ж м'якими (з англ. soft skills — м'які навички).

Наскрізні навички не вимірюються кількісними показниками і не залежать від предмета навчання, тобто не залежать від того чи вивчаєте ви математику або біологію. Їхнє призначення — підтвердити соціальну природу людської активності, соціальний характер виникнення й подальшого розвитку в житті, а також показати можливість розвитку завдяки механізмам наслідування, передання досвіду від людини до людини. Саме в такий соціальний спосіб знання, уміння й навички формують нашу ступінь «навченості». Але кожний із нас вчиться не тільки від іншої людини, а має свій резерв, свій потенціал, свої задатки. Це дає змогу розвивати не тільки механізм наслідування, але й механізми саморозвитку, самовдосконалення, самоздійснення. Наскрізні навички сприяють цьому процесу. Вони поглиблюють функціональну інформацію про загальний характер дій, збільшують функціональне призначення дій, що неминуче призводить до різноманітності, складності та появи нових дій, умінь, навичок. Сформованість наскрізних навичок і вдосконалення їх у різних видах діяльності — основа для розвитку самої здатності до навчання й саморозвитку людини. До речі, в англійській мові skills означає не лише навички (вміння, відпрацьовані до автоматизму), а й здатність до чогось або компетентність. У такий спосіб м'які навички сприяють формуванню головної життєвої компетентності — компетентності до зміни вже існуючих компетентностей, тобто компетентність до змін впродовж життя, здатність до безперервної освіти.

З огляду на повсюдне поширення та присутність наскрізних навичок в житті, здається дивним, що освітня практика, зокрема дошкільна дидактика, не виокремлює їх формування як першочергове завдання. Увага дидактики до формування м'яких наскрізних навичок дитини як першочергових дала б змогу представити шлях формування цих навичок як шлях розвитку всіх освітніх досягнень дитини.

Найважливіші функції наскрізних навичок:

- сприяти зростанню нових комбінацій;
- бути опорою стабільності психічного розвитку.

Класифікація наскрізних навичок

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ НАВИЧКИ	
<p>Самосвідомість і самооцінка:</p> <ul style="list-style-type: none"> • здатність усвідомити свою унікальність; • позитивне ставлення до себе, інших людей і життєвих перспектив; • адекватна самооцінка (здатність реально оцінювати свої здібності і можливості, адекватно сприймати оцінки інших людей); • усвідомлення своїх прав, потреб, цінностей і пріоритетів 	<p>Аналіз проблемних ситуацій і ухвалення рішень:</p> <ul style="list-style-type: none"> • уміння визначити сутність проблеми і причини її виникнення; • здатність знайти різні варіанти розв'язання проблеми; • уміння передбачити результати різних варіантів для себе та інших людей; • уміння оцінити реалістичність кожного варіанта з урахуванням його особливостей і життєвих обставин; • спроможність вибрати оптимальне рішення

ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВІ НАВИЧКИ		
Навички самоконтролю: <ul style="list-style-type: none"> • уміння контролювати прояви гніву; • уміння долати тривогу; • уміння переживати невдачі, неприємності; • уміння раціонально планувати час; • позитивне мислення; • уміння застосовувати методи релаксації 	Мотивація до успіху і тренування волі: <ul style="list-style-type: none"> • віра в те, що ти — господар свого життя; • здатність зосереджуватися на досягненні мети; • розвиток цілеспрямованості і працьовитості 	
МІЖПЕРСОНАЛЬНІ НАВИЧКИ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ / КОМУНІКАЦІЇ		
Навички ефективного спілкування: <ul style="list-style-type: none"> • активне слухання; • уміння чітко висловлювати свою думку; • уміння відкрито виражати свої почуття без тривоги і звинувачень; • адекватна реакція на критику; • уміння попросити про послугу, по допомогу 	Навички співпереживання: <ul style="list-style-type: none"> • здатність розуміти почуття, потреби й проблеми інших людей; • уміння висловити це розуміння; • уміння надати підтримку й допомогу 	Навички регулювання конфліктів: <ul style="list-style-type: none"> • здатність розрізняти конфлікти поглядів і конфлікти інтересів; • уміння розв'язувати конфлікти поглядів на основі толерантності; • уміння розв'язувати конфлікти інтересів через конструктивні переговори

Незалежно від класифікації зберігається основне функціональне призначення наскрізних навичок — бути частиною більш складних психологічних систем і психологічних досягнень, сприяти збільшенню структурності, різноманітності та складності нових досягнень. Їхня присутність у досвіді дитини породжує нові комбінації вже сформованих дій, сприяє зростанню новизни, демонструє процес змін. Величезне розмаїття індивідуальних варіантів умінь, навичок формується саме з широкого спектру стабільного функціонування й комбінування м'яких навичок у ситуаціях вибору та засвоєння різних видів діяльності. Життєві компетентності сформовано завдяки постійній взаємодії наскрізних навичок, які, впливаючи на різноманітність компетентностей, є результатом практики / досвіду освітньої діяльності та, в цілому, життя.

Саме стабільний і постійний прояв наскрізних навичок у різних видах діяльності стає основою стабільного, активного та гнучкого функціонування психіки дитини в різних ситуаціях, зокрема, освітніх.

Отже, ми пропонуємо аналізувати динаміку досягнень дитини у процесі здобуття освіти крізь призму формування наскрізних навичок. Вони формуються завдяки збагаченню досвіду дитини в різних специфічно дитячих видах діяльності. Саме наскрізні вміння й навички демонструють процес розвитку та взаємозбагачення компетентностей. Наскрізні навички — спільні для ключових компетентностей дошкільної та початкової освіти.

Наскрізними для дитини старшого дошкільного віку, водночас суголосними для молодшого школяра, який навчається в початковій школі, є такі навички:

- налагоджувати комунікацію з дорослими й однолітками;
- співпрацювати в колективі;
- керувати емоціями;
- проявляти творчість та ініціативність;
- висловлювати та обґрунтовувати власну думку;

- ухвалювати рішення;
- розв'язувати проблемні ситуації.

Виходячи з важливого призначення наскрізних навичок і їхньої присутності й впливу на формування широкого спектру компетентностей, ми побудували систему діагностичних завдань, зосереджуючи увагу на ключових наскрізних навичках.

Моніторинг освітніх досягнень, побудований на спостереженні за провідними наскрізними навичками, надає відповідь щодо перспектив розвитку дитини, враховуючи вікові особливості, свідчить про особистий досвід діяльності, який має /не має дитина, характеризує ефективний / неефективний формат організації освітнього процесу, надає можливість оптимально організувати взаємодію дорослого з дитиною за допомогою розвивальних завдань.

Практичний матеріал представлено у другому розділі.

Етапи проведення та інструменти моніторингу освітніх досягнень дитини

Необхідність проведення в ЗДО моніторингових досліджень з питань якості дошкільної освіти не викликає сумніву. У тексті БКДО зазначено, що дошкільний вік є фундаментом розвитку базових компетентностей і навичок, необхідних людині протягом життя. Він передбачає взаємодоповнювальний розвиток емоційних, інтелектуальних, вольових якостей і процесів, досягнення відповідної до цього віку психофізіологічної / тілесної та психологічної зрілості. Саме зрілість особистісних якостей і психічних процесів забезпечує успішність розвитку наскрізних навичок необхідних для забезпечення безперервності освіти впродовж життя.

Чому саме так? Зазначене дасть змогу переорієнтувати усталену схему оцінювання якості надання дошкільної освіти з когнітивного (знаннєвого) підходу на особистісно зорієнтований і компетентнісний та сприятиме досягненню дитиною дошкільної зрілості як головного критерію БКДО.

Ключові поняття

Теоретичними засадами в оцінюванні якості результатів освіти є ключові поняття про:

- **результати навчання** як знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, особистісні якості, набуті у процесі навчання, виховання, розвитку, які можна ідентифікувати, оцінити й виміряти та які дитина здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів (БКДО);
- **моніторинг** як комплекс процедур зі спостереження, поточного оцінювання перетворень керованого суб'єкта (об'єкта) і спрямування цих перетворень на досягнення заданих параметрів розвитку (об'єкта) суб'єкта (наприклад, стандарту) (Галина Єльнікова, 1999);
- **надійність** як точність вимірювання;
- **валідність** як якісну характеристику вимірювання. Вона встановлює головне: чи справді ми вимірюємо те, що нам треба, чи щось інше, подібне (Іван Підласий, 1998);
- **параметр*** (від гр., *parametron*) як основну властивість процесу, явища, системи;
- **критерій*** (від гр., *kriterion*) як засіб для судження, ознака, на основі якої здійснюється оцінка чого-небудь, мірило;
- **показник*** як доказ, ознака, свідчення чого-небудь; дані про результати роботи, діяльності (*Психологічна енциклопедія: А — Я / О. Степанов (авт.-упоряд.). К. : Академвидав, 2006. 424 с.).

Етапи підготовки та проведення моніторингового дослідження

1. Цілепокладання та планування дослідження, створення групи моніторингу

Директор ЗДО ініціює створення робочої групи із числа педагогів, батьків вікової групи, за необхідності залучає до неї практичного психолога, методиста; роз'яснює членам групи мету проведення моніторингового дослідження; розподіляє завдання між членами робочої групи (хто відповідає за залучення батьків, вихователів, хто проводить математичну обробку даних, хто аналізує отримані результати; хто надає пропозиції для ухвалення

управлінських рішень). На першому робочому засіданні робочої групи також створюють робочий план-графік проведення дослідження.

2. Добирання діагностичного інструментарію, складання програми, наказу

ЗДО має право самостійно обирати інструментарій для проведення дослідження з дотриманням умов щодо його надійності, валідності й відповідності віковим особливостям дітей. Після цього відповідно до виду інструментарію (див. таблицю нижче) складають програму проведення дослідження.

3. Проведення дослідження за планом і графіком, оброблення результатів

Щоб полегшити роботу вихователів, обраховувати й узагальнювати результати у кількісних показниках і якісних характеристиках (математична статистика) може член робочої групи, який не працює з дітьми.

4. Аналіз та інтерпретація результатів

Здійснюють на засіданні всі члени групи, щоб скласти цілісну картину й обговорити пропозиції щодо індивідуальної роботи з дітьми, у яких зафіксовано низькі результати і динаміка та корекція освітньої роботи, яку також можна запланувати, виходячи із загальної картини всієї групи дітей за показниками з наскрізним заниженим результатом.

5. Ухвалення управлінських рішень щодо роботи з дітьми та корекції освітнього процесу

Директор ухвалює рішення про створення індивідуальних програм розвитку дітей з низьким рівнем розвитку компетентностей, наскрізних навичок, загального розвитку та розроблення планів корекції освітньої роботи з усією групою для подолання прогалів в освітньому процесі.

Інструменти та експерти, які проводять моніторинг

Форма організації освітнього процесу	Інструменти моніторингу	Експерти
Очна	Метод експертних оцінок (набір експертних листів за сімома освітніми напрямками БҚДО для визначення рівня сформованості ключових компетентностей)	Педагоги і батьки , які спілкуються з дитиною постійно і спостерігають за її розвитком (дві особи)
Дистанційна	Метод експертних оцінок (набір експертних листів за сімома освітніми напрямками БҚДО для визначення рівня сформованості ключових компетентностей)	Батьки , які були учасниками освітнього процесу, спілкуються з дитиною постійно і спостерігають за її розвитком (бажано дві особи з родини)
	Експресметод (комплекс завдань для визначення рівня розвитку наскрізних навичок за освітніми напрямками БҚДО)	Батьки , які спілкуються з дитиною і оцінюють її розвиток за допомогою комплексу завдань
Змішаний формат	Метод експертних оцінок (набір експертних листів за сімома освітніми напрямками БҚДО для визначення рівня сформованості ключових компетентностей)	Педагоги і батьки , які спілкуються з дитиною постійно і спостерігають за її розвитком (дві особи)
	Експресметод (комплекс завдань для визначення рівня розвитку наскрізних навичок за освітніми напрямками БҚДО)	Педагоги або батьки , які спілкуються з дитиною і оцінюють її розвиток за допомогою комплексу завдань

Зверніть увагу!

Під час оцінювання готовності дитини до систематичного шкільного навчання потрібно враховувати, де дитина здобувала дошкільну освіту: в освітніх інституціях чи за сімейною (домашньою) формою.

<p>Незалежно від форми організації освітнього процесу</p>	<p>Експресдіагностика «Чарівні перетворення» (комплекс діагностичних завдань для оцінювання актуального стану сформованих соціально-психологічних якостей, життєвих умінь і навичок, що визначають готовність дитини до систематичного навчання)</p>	<p>Педагоги та психологи ЗДО за пів року до вступу дитини в перший клас школи.</p> <p>Педагоги початкової школи в умовах ЗЗСО в адаптаційний період на початок шкільного навчання дитини</p>
--	---	---

Опис інструментів і практичних матеріалів моніторингу подано далі.

РОЗДІЛ II
ОЦІНЮВАННЯ
ОСВІТНІХ ДОСЯГНЕНЬ
ДИТИНИ

Оцінювання ключових компетентностей дітей за допомогою методу експертних оцінок

Вивчати результати освіти дитини дошкільного віку необхідно за всіма освітніми напрямками БКДО. Для цього використовуйте інструментарій, який:

- дає змогу отримати об'єктивну інформацію про всебічний розвиток дитини;
- не потребує довготривалого тестування дитини, побудований на спостереженні за динамікою її розвитку та порівняння її поточних результатів у часі;
- залучає до вивчення розвитку дитини одночасно педагогів і батьків як партнерів у наданні дошкільної освіти дітям;
- дає змогу аналізувати результати розвитку дитини та ухвалювати управлінські рішення про перспективи її успішного навчання і виховання та про вдосконалення умов освітнього процесу в ЗДО.

Суть і різновиди методу

Метод експертних оцінок є універсальним. У різних країнах світу його широко використовують для оцінювання якості освіти (наприклад, ECERS). Цей метод останнім часом стає одним з основних для психолого-педагогічних досліджень.

Експертні оцінки — емпіричний метод дослідження. Це різновид опитування, під час якого до оцінювання досліджуваних явищ, процесів залучають компетентних людей. Використання цього методу вимагає низки умов. Насамперед ретельного добору експертів, які знають досліджувану галузь, об'єкт / суб'єкт, здатні неупереджено оцінювати.

Різновиди методу експертних оцінок:

- метод парних (бінарних) порівнянь. Експерт зіставляє альтернативні варіанти, з яких потрібно вибрати найкращі;
- метод середньої точки. Формулюються два альтернативних варіанти рішення, один з яких менш привабливий. Після цього експерту необхідно підібрати третій альтернативний варіант, оцінка якого розташована між значень першої та другої альтернативи.

У розробленому інструментарії для оцінювання рівня розвитку ключових компетентностей дитини передбачено, що:

- **параметрами моніторингу** є сім освітніх напрямів БКДО: «Особистість дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», «Дитина в природному довкіллі», «Гра дитини», «Дитина в соціумі», «Мовлення дитини», «Дитина у світі мистецтва»;
- **критеріями оцінювання** розвитку здобувача освіти є ключові компетентності дитини: рухова і здоров'язберезувальна, особистісна, предметно-практична та технологічна, сенсорно-пізнавальна, логіко-математична та дослідницька, природничо-екологічна, ігрова, соціально-громадянська, мовленнєва, художньо-мовленнєва, мистецько-творча та навички, орієнтовані на сталий розвиток;
- **показниками** є характеристики складників компетентностей, зазначені у такій послідовності: емоційне ставлення, знання та навички як докази, ознаки, свідчення про динаміку і результати розвитку дитини.

Експертні листи для вивчення розвитку компетентностей

Для вивчення розвитку компетентностей дитини розроблено експертні листи для дорослих, які можуть виступити в ролі експертів (педагогів ЗДО і батьків, бо вони є тими дорослими, які найкраще знають дитину, спостерігають за її розвитком щоденно, мають необхідну професійну компетентність).

Для усереднення даних, отриманих від експертів в індивідуальних експертних листах, використано методи парних (бінарних) порівнянь і середньої точки.

Спочатку експерти (педагоги та батьки окремо) заповнюють опитувальники на кожну дитину, які наведено у **Додатку 1**. Потім отримані дані узагальнюють та аналізують. Зразки зведених таблиць даних оцінювання рівня розвитку ключових компетентностей дітей групи — у **Додатку 2**.

Приклад зведення даних експертних оцінок

На прикладі зведення даних експертних оцінок вихователів і батьків за освітньою лінією «Мовлення дитини» розглянемо, як працювати з таблицею.

- Внесіть бали з анкет, заповнених на кожну дитину, в загальну таблицю.
- Визначте загальний бал за кожним показником (справа) та загальний бал компетентності дитини (внизу під прізвищем дитини).
- Визначте середній бал за кожним показником компетентності (справа) та середній бал мовленнєвої компетентності кожної дитини (під прізвищем дитини внизу).
- Відмітьте бали, які < 3, по всьому полю таблиці (у прикладі позначено кольором).
- Проаналізуйте, які показники та чому в цілому по групі отримали бали, які < 3.
- Проаналізуйте, які діти та чому в цілому по більшості показників компетентності отримали бали, які < 3.
- Складіть список імовірних недоліків освітнього процесу, якщо є показники, що в цілому по групі отримали бали, які < 3.
- Складіть список можливих проблем індивідуального розвитку дитини, якщо є діти, які в цілому за більшістю показників отримали індивідуальні, загальні та середні бали, які < 3.

№ з/п	Показники	Прізвища, імена дітей групи та бали за експертними листами			Загальний бал	Середній бал (ділити на кількість дітей)
		Котик Іван	Зайчик Ірина	Півник Роман		
МОВЛЕННЄВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ						
Емоційне ставлення						
1	Виявляє любов до рідної мови	4	3	5	12	4
2	Цікавиться та позитивно ставиться до української мови як державної	3	3	4	10	3,3
3	Прагне вільно спілкуватися з дітьми й дорослими українською мовою	2	2	3	7	2,3
4	Отримує задоволення від краси української мови	5	2	4	11	3,7
5	Поважає мову представників національних меншин України, мову міжнародного спілкування	5	2	5	12	4

Знання та навички						
Фонетичний складник мовлення						
6	усвідомлює звуковий склад рідної мови, спираючись на розвинений фонематичний слух і мовленнєве дихання	4	3	4	11	3.7
...						
Усього балів		25	15	27	53	17.7
Середній бал (ділити на кількість показників у таблиці)		4,2	2,5	4,5	8,8	2,9

Узагальнені дані, наведені у прикладі, дали змогу виявити та проаналізувати причини проблем індивідуального мовленнєвого розвитку однієї з дітей, а саме Зайчик Ірини, а також недоліки в організації освітньої роботи з дітьми всієї групи за окремими показниками означеної компетенції дітей (див. показники під номером 3), тому що бали < 3 за цими показниками отримали більшість дітей групи.

Отже, метод експертних оцінок може надати різнопланову та конкретну інформацію про дошкільну зрілість дитини, рівень сформованості та компетенції за змістом освітніх напрямів. Ця інформація знадобиться для подальшого аналізування та прийняття усвідомлених управлінських рішень про корекцію освітнього процесу в інтересах дітей і задля їх успішного розвитку.

Експресоцінювання наскрізних навичок дитини

Експресоцінювання — зручний метод, щоб швидко визначити рівень загального розвитку та наскрізних навичок дитини за допомогою набору карток із завданнями, які дорослі пропонують виконати в комфортній ситуації спілкування.

Експресоцінювання спирається на відомий у психології метод діагностичної бесіди дорослого та дитини з використанням наочного матеріалу.

Запропоновані в посібнику діагностичні ситуації містять запитання і завдання, що дають змогу визначити не лише рівень обізнаності старшого дошкільника в тій чи тій освітній галузі, а й готовність застосовувати свої знання у типових і нестандартних ситуаціях, а також ставлення дитини до предмета обговорення, її ціннісні орієнтації.

Завдання охоплюють усі освітні напрями БКДО. Їх складено так, щоб допомогти батькам чи педагогу в індивідуальній формі побудувати пізнавально-ігрову взаємодію з дитиною. До кожного з освітніх напрямів розроблено по три завдання у різних формах (вправа, гра, слуховий диктант, творче завдання тощо).

Чіткий алгоритм подання діагностичних завдань полегшить орієнтування для дорослих. Кожній групі завдань передуює визначення освітнього напрямку, наскрізних навичок, що дасть можливість дорослому осмислити її змістові характеристики.

До кожної вправи коротко подано її діагностичну спрямованість (які елементи конкретної освітньої компетентності та яку наскрізну компетентність можна оцінити за допомогою вправи).

Дорослий, учасник взаємодії, орієнтуючись на підказки до завдань і додаткових запитань, спонукає дитину до перевірочних дій. Оцінити обізнаність дитини допоможуть варіанти правильних відповідей. До деяких вправ наведено поради, як оцінювати емоційні прояви дитини. Завдання для експресоцінювання навичок дитини за освітніми напрямками подано у **Додатку 3**.

Використовуючи рекомендовані для оцінювання розвитку дитини завдання, звертайте увагу на її вміння спілкуватися, адекватно поводитись і реагувати на поточну ситуацію.

Спостерігаючи за тим, як дитина поводить себе під час виконання запропонованих завдань, фіксуйте її дії. Потім їх можна порівняти із загальними рівнями розвиненості дитини за такою класифікацією:

Рівень розвиненості дитини	Критерії оцінювання	Особливості поведінки дитини під час спілкування
Високий	<p>Властивий дитині, яка:</p> <ul style="list-style-type: none"> • легко комунікує, із зацікавленістю; • повністю приймає ситуацію та мету діяльності, розуміє зміст під час виконання завдань; • самостійно добирає засоби для виконання завдання; • діє послідовно; • має уявлення про ознаки успішності результату діяльності; • самостійно контролює та оцінює результат діяльності; • уміє самостійно приймати рішення про корекцію прикінцевого результату діяльності у разі самостійного виявлення помилки у завданні 	<p>Дитина спокійна, відповідає на привітання, охоче погоджується на взаємодію.</p> <p>З цікавістю розглядає картки із завданнями, уважно слухає інструкції, запитує та уточнює інформацію, якщо щось не розуміє.</p> <p>З азартом виконує завдання, пояснює як вона його виконала, оцінює свої дії.</p> <p>Виправляє помилки самостійно.</p> <p>Може виконати всі завдання за один сеанс спілкування.</p> <p>Відчуває задоволення після цікавої для неї взаємодії, «гордість досягнень»</p>

Достатній	<p>Властивий дитині, яка:</p> <ul style="list-style-type: none"> • вступає у контакт і спілкування з ініціативи дорослих; • приймає мету діяльності та зміст завдання частково; • не завжди починає діяти самостійно і добирати засоби для виконання завдання; • починає діяти, але вибудовує послідовність дій з допомогою дорослого; • має неповне уявлення про критерії успішності результату діяльності, звертається із запитанням до дорослих, щоб щось уточнити; • частково оцінює та контролює результат; • приймає рішення про корекцію прикінцевого результату діяльності після зауважень дорослого 	<p>Дитина спокійна, але не проявляє ініціативи у спілкуванні.</p> <p>Погоджується на участь у взаємодії, уважно слухає дорослого, але не виявляє великого бажання.</p> <p>Діє обережно та відповідально, але є побоювання щодо правильності виконання завдання.</p> <p>Допускає помилки, які охоче виправляє після зауважень дорослого.</p> <p>Відчуває напруження наприкінці виконання завдань.</p> <p>Відчуває полегшення після завершення завдання, може повторно виконати деякі завдання на прохання дорослого</p>
Середній	<p>Властивий дитині, яка:</p> <ul style="list-style-type: none"> • вступає у контакт і спілкування з ініціативи дорослих поступово, після дружніх пропозицій і адаптації; • реагує на ситуацію не завжди адекватно; приймає мету діяльності та зміст завдання за допомогою дорослого; • добирає засоби для виконання завдання і починає діяти за допомогою дорослого; • послідовність дій окреслює за допомогою дорослого; • запитує дорослого чи правильно виконала завдання, на запитання «А як ти думаєш?» відповідає «Не знаю»; • контролює та оцінює результат діяльності за допомогою дорослого; • погоджується здійснити корекцію результату діяльності після зауважень дорослого 	<p>Дитина спокійна, але скута.</p> <p>Дитині потрібен час для адаптації, мотивація для виконання завдань.</p> <p>Дитині потрібні додаткові пояснення, повторення інструкцій.</p> <p>Відволікається.</p> <p>Увага не стійка.</p> <p>Дитині потрібна підтримка дорослих під час виконання і завершення завдання.</p> <p>Не впевнена у собі.</p> <p>Готова виправляти відповіді, іноді навіть правильні.</p> <p>Радіє, коли дорослий її хвалить.</p> <p>Відчуває полегшення після завершення завдання, не бажає повторювати ще раз</p>
Низький	<p>Властивий дитині, яка:</p> <ul style="list-style-type: none"> • важко йде на контакт, відчуває труднощі у спілкуванні та розумінні ситуації; • не приймає мети діяльності та частково розуміє її зміст; • самостійно не добирає засоби для здійснення мети, іноді не приймає допомогу дорослого; • не планує дії та їх послідовність і не приймає допомогу дорослого; • робить дії, що не відповідають меті діяльності; • не має уявлення про те, яким має бути успішний результат і не може його уявити зі слів інших; • не може оцінити результат виконання завдання, навіть за допомогою дорослого; • не приймає зауважень дорослого і не погоджується на корекцію прикінцевого результату; • не зацікавленість ситуацією взагалі в різних видах діяльності 	<p>Дитина скута, замкнена, не може відповісти на привітання. Не може зосередитися на завданні, не розуміє інструкції та правила виконання завдань.</p> <p>Може виконати кілька завдань за допомогою і під керівництвом дорослого.</p> <p>Відчуває втому після кількох вправ, втрачає бажання продовжувати спілкування і виконання завдань.</p> <p>Не може оцінити свої дії, довести правильність виконання завдань.</p> <p>Байдужа до результату.</p> <p>Хоче припинити виконання завдань і зайнятися іншим, уникає повторення і нових спроб</p>

Загальне оцінювання здійснюють за таким принципом: якщо зафіксовано 4—6 показників із 6 можливих, то це можна вважати адекватним розвитком дитини за тим чи тим рівнем.

Зверніть увагу, що діти, які опинилися у складних життєвих обставинах і пережили стресові ситуації, деякий час можуть бути у стані «тимчасового регресу» та емоційного дискомфорту. У ньому вони можуть демонструвати низький рівень розвитку та сформованості наскрізних навичок. Тому спочатку потрібно допомогти таким дітям подолати тривожні стани та підтримати їх, щоб зберегти психічне здоров'я і соціальний добробут.

Після оцінювання рівня розвитку дитини, сплануйте **подальші дії** в освітньому процесі з урахуванням отриманих результатів, а саме:

- забезпечити різноманітну, цікаву і творчу діяльність, яка буде розширювати і збагачувати досвід дітей, надавати їй адекватне емоційне та інтелектуальне навантаження без інтенсифікації її розвитку та випередження навчання за освітніми програмами — для дітей з високим рівнем розвитку;
- продовжувати системно надавати дошкільну освіту та створювати ситуації успіху для розвитку впевненості та мотивації до пізнання нового — для дітей з достатнім рівнем розвитку;
- забезпечити підтримку в соціально-емоційному й пізнавальному розвитку з акцентом на розвиток довільності та саморегуляції — для дітей з середнім рівнем розвитку;
- батьки, педагоги, практичні психологи повинні з'ясувати причини низького рівня розвитку дитини та розробити індивідуальну траєкторію її розвитку й освіти у взаємодії; активно та помірковано підтримувати зі збереженням психічного здоров'я — для дітей з низьким рівнем розвитку.

Дитина в ситуації переходу від дошкільної освіти до шкільного навчання: підтримка перспектив розвитку

Місією дорослого в оцінюванні досягнень дитини є підтримка та розвиток її потенційних сил. З повагою до фізичних, ментальних, духовних ресурсів дитини та її актуальних проявів у поведінці дорослі можуть своєчасно спрямувати зусилля на формування певної зрілості у психологічному розвитку дитини старшого дошкільного віку. Увага до цього вікового періоду посилюється тим, що в умовах сьогодення останній рік перед школою старші дошкільники проживають у різних соціальних умовах і способах організації навчання.

Освітня ситуація дитини відбувається в закладах дошкільної освіти державного та приватного підпорядкування, центрах розвитку дитини, групах короткотривалого перебування в закладі освіти, а також в умовах домашньої освіти в сім'ї. Актуальним чинником, який посилює увагу до розвитку дитини в ситуації переходу від дошкільної освіти до шкільного навчання виступає й те, що вибір часу вступу дитини до першого класу школи (у шість чи сім років), залишається за її батьками, а вони не завжди враховують вікові досягнення розвитку своєї дитини.

Множинність чинників, які визначають освітню ситуацію дітей напередодні шкільного навчання, посилює гостроту питання про готовність дитини до нових вимог, завдань, нової організації життєдіяльності. Період переходу дитини до шкільного життя потребує грамотних усвідомлених дій дорослих в прийнятті рішень. Ігнорування специфіки та особливостей розвитку дитини загрожує нехтуванням індивідуальних і вікових особливостей шестирічних дітей, які по суті залишаються дошкільниками з притаманними їм відмінностями, провідною ігровою діяльністю.

Чи буде розвиток дітей в умовах першого класу сучасної школи повноцінним, залежатиме від того, наскільки вчитель вміє враховувати індивідуальні та вікові психологічні особливості як шестирічних, так і семирічних дітей, рівень їхньої готовності до систематичного навчання. Період переходу до шкільного навчання актуалізує питання про науково обґрунтовані засоби психологічної діагностики готовності дитини до школи з урахуванням сучасних змін та реформування системи початкової освіти, які відображено в Законі України «Про дошкільну освіту», Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, Стандартах дошкільної та початкової освіти (Концептуальні засади реформування середньої школи «Нова українська школа»).

Дошкільна зрілість

Усім дорослим, які сприяють розвитку необхідних для навчання у школі досягнень, важливо знати про засоби психологічної діагностики стану готовності дитини до систематичного шкільного навчання. Актуальність діагностичного спостереження підкреслюється тим, що дитина, перебуваючи в різних освітніх умовах, отримує дошкільну освіту в різний спосіб. Тому за потреби напередодні переходу до шкільного життя варто побудувати стратегії підтримки певних досягнень соціального та психічного розвитку дитини.

Збалансований підхід до діагностики готовності дитини до шкільного навчання базується на утвердженні важливості ключових компетентностей зростаючої особистості, набутих дитиною протягом дошкільного періоду життя. Вони є базовими досягненнями,

що забезпечують дитині успішність адаптації та шкільного навчання. З-поміж них першочергове значення мають способи мислення, погляди, цінності та особистісні якості. Комплексний характер методично обґрунтованого інструментарію охоплює всі основні сфери розвитку та діяльності дитини: інтелектуальну, емоційну, вольову; ігрову, творчу. Їх сукупність на певному рівні розвитку виявляється як дошкільна зрілість дитини, складові якої тісно взаємопов'язані та взаємозумовлені.

Дошкільна зрілість — це найвищий для певного віку поріг розвитку, ступінь його повноти. Дошкільна зрілість визначається рівнем сформованості всіх психічних процесів та якостей особистості, які забезпечують дитині успішний перехід до нової ситуації систематично організованого шкільного навчання, в якому дитина активно оволодіває новою роллю учня, успішно виконує нові завдання та функції, що передбачені новою для дитини діяльністю. Саме тому дошкільну зрілість потрібно аналізувати на перехідному етапі від дошкільного до молодшого шкільного віку.

Врахування вікових особливостей розвитку дитини старшого дошкільного віку, який завершується на сьомому році життя, закладено в основу Нової української школи (НУШ), що передбачає методи та форми навчальної роботи з дітьми, які по суті залишаються ще дошкільниками за особливостями поведінки, характеру діяльності та способам соціальної комунікації. Але перехідний віковий період від шостого до сьомого року життя демонструє набуття зрілості психічних властивостей та якостей, які свідчать про зростання дошкільної зрілості:

- сформованість емоційних процесів дає дитині можливість виявити свій стан, настрій, розвинути та проявити пізнавальні, етичні та естетичні емоції;
- сформованість когнітивних процесів — пізнавати світ та бути активним суб'єктом пізнання (активне функціонування всіх когнітивних процесів сприймання, уваги, пам'яті, мислення, мовлення, уяви);
- сформованість вольових процесів — якісно нову можливість довільної регуляції поведінки та діяльності та характеризує нову ступінь розвитку психічних процесів — довільність.

Дошкільна зрілість психологічних досягнень дитини передбачає її здатність проявити особистісну активність у всіх специфічно дитячих видах діяльності: грі, пізнавальній, художньо-творчій (малювання, ліплення, аплікація, конструювання, спів, слухання музики, хореографічні рухи, танці, інсценізація) як на репродуктивному (за зразком), так і на творчому рівнях. Саме тому поступове зростання ознак дошкільної зрілості є предметом уваги та підтримки з боку дорослих в ситуації дорослішання дитини на етапі від молодшого до старшого дошкільного віку. Це загальна філософія бережного ставлення до вікових особливостей розвитку дитини із вихідними для дорослого правилами «Не поспішай!», «Не нашкодь!».

Наступність дошкільної та початкової освіти

Наступність дошкільної та початкової освіти спрямована на послідовне збагачення та формування компетентностей дитини дошкільного та молодшого шкільного віку, як результату освіти. Наступність реалізується через:

- узгодженість та цільову єдність у розвитку дитини на етапах дошкільної та початкової освіти;
- спільність для дошкільної та початкової освіти принципів, підходів, намірів, провідних видів діяльності, що забезпечують розвиток дитини;
- використання форм та методів педагогічної роботи, які відповідають віковим закономірностям розвитку дитини.

Наступність між дошкільною та шкільною ланками освіти реалізується через педагогічні впливи, які забезпечують цілісність особистості, що проявляється в розвинених емоціях, зростаючій свідомості, керованій поведінці. Порівняння стандарту дошкільної зі стандартом початкової освіти вказує на те, що ключові напрями, які визначають зміст освіти в дитсадку та школі є взаємопов'язаними.

Так, на етапі дошкільної освіти формуються компетентності за освітніми напрямками: «Особистість дитини», «Дитина в сенсорно пізнавальному просторі», «Дитина в природному довкіллі», «Гра дитини», «Дитина в соціумі», «Мовлення дитини», «Дитина у світі мистецтва». Розвиток цих компетентностей має продовження в початковій школі через освітні галузі: «Мовно-літературна», «Математична», «Природнича», «Технологічна», «Інформатична», «Соціальна», «Здоров'язбережувальна», «Громадянська», «Історична», «Мистецька» та «Фізкультурна».

Діагностика готовності дитини до шкільного навчання

Тамара Піроженко, Ірина Карабаєва, Людмила Соловйова, Олена Хартман, співробітники лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, розробили, обґрунтували, провели експериментальну апробацію та перевірку експресдіагностики «Чарівні перетворення» для визначення готовності дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування школи. В публікаціях представлено якісну та кількісну характеристику готовності старших дошкільників до систематичного навчання в школі, методику використання діагностичного інструментарію з метою визначення готовності дитини до школи.

Діагностика готовності дитини до шкільного навчання за допомогою КДЗ «Чарівні перетворення» базується на поєднанні педагогічних і психологічних методів дослідження, побудованих на провідній для дошкільного віку ігровій діяльності.

Одержані під час діагностичного обстеження дані розглядаються як орієнтир першого наближення для прогнозування успішності майбутньої провідної діяльності дітей — навчальної. Так комплексна діагностика готовності дитини до школи з оптимальним поєднанням традиційних та інтерактивних методів і організаційних форм роботи виконує діагностичну та прогностичну функцію / завдання.

За допомогою КДЗ «Чарівні перетворення» можна оцінити актуальний стан розвитку в дитини старшого дошкільного віку емоційно-ціннісного, пізнавального, комунікативно-мовленнєвого, творчого, регулятивного змістового компонентів діяльності — основи сформованих соціально-психологічних якостей, життєвих умінь та навичок, що визначають готовність дитини до навчання в умовах реформування української школи.

Комплексна діагностика рівня сформованості досягнень психічного розвитку дитини дає інформацію про якісні та кількісні характеристики розвитку дитини, які висвітлюють перспективи її навчання з позиції компетентнісного підходу до оцінювання розвитку сформованих психологічних досягнень.

Ключові компетентності дитини на момент завершення здобуття дошкільної освіти, а саме: рухова і здоров'язбережувальна, особистісна, предметно-практична та технологічна, сенсорно-пізнавальна, логіко-математична та дослідницька, природничо-екологічна та навички, орієнтовані на сталий розвиток, ігрова, соціально-громадянська, мовленнєва, художньо-мовленнєва, мистецько-творча (художньо-продуктивна, музична, театралізована), проявляються через наскрізні навички та досвід, які демонструє дитина у повсякденній життєдіяльності та у спеціально створених ситуаціях освітньої взаємодії.

Оволодіння специфічно дитячими видами діяльності в період дошкільного дитинства, зокрема комунікативною, пізнавально-дослідницькою, мовленнєвою, ігровою,

господарсько-побутовою та художньо-естетичною, демонструє життєвий досвід дитини. Збагачення діяльнісного досвіду є основним шляхом розвитку та становлення компетентності. З цих міркувань у фокусі аналізу досягнень дитини за допомогою КДЗ «Чарівні перетворення» включено основні, якими оволоділа дитина в період дошкільного дитинства, а саме такі:

- наявність досвіду ігрової діяльності;
- наявність досвіду взаємодії з однолітками;
- вміння взаємодіяти з дорослим у ситуації освітньої взаємодії;
- вміння робити вибір, здатність оцінювати складність гри, вправи, завдання;
- здатність об'єктивно оцінювати результат (продукт виконання) власної діяльності;
- здатність створювати образи, оперувати в уяві;
- вміння виконувати дії за зразком;
- вміння виконувати дії за словесною інструкцією;
- вміння виявляти цілеспрямованість, активність у досягненні мети, готовність долати труднощі.

КДЗ «Чарівні перетворення» застосовується у форматі ігрової взаємодії дорослого з дитиною старшого дошкільного віку. Він складається із трьох ігрових завдань:

- «Придумай гру з іграшкою»;
- «Шлях до чарівної скриньки»;
- «Чарівні перетворення фігури».

Ці завдання об'єднані в сценарій — алгоритм підготовки, проведення та узагальнення результатів.

КДЗ «Чарівні перетворення» слід застосовувати лише з метою визначення актуального стану сформованих у дитини віком від 5 років 6 місяців соціально-психологічних навичок в контексті формулювання висновків про її природній та гармонійний перехід у нову ситуацію розвитку — початок шкільного навчання у Новій українській школі.

Під час застосування КДЗ «Чарівні перетворення» не виконують жодних вимірювань інтелектуальних досягнень дитини, а також не формулюють висновки, які можуть негативно вплинути на подальшу долю дитини.

КДЗ «Чарівні перетворення» рекомендовано використовувати в період січня — березня того року, в який передбачається початок навчання дитини у закладі загальної середньої освіти, тобто за 5—6 місяців до вступу у перший клас НУШ. Саме такий проміжок часу є доцільним для ефективного здійснення розвивальних чи коригувальних впливів, якщо у них виявиться потреба. За їх відсутності здобуття дошкільної освіти продовжується без змін. Слід обов'язково поінформувати батьків про намір, мету, спосіб застосування КДЗ, час взаємодії з дитиною, а також отримати їх згоду на це та повідомити результати, які є конфіденційними.

Аналіз результатів діагностичного обстеження готовності дитини до школи

За результатами застосування КДЗ «Чарівні перетворення» укладають пропозиції та/або рекомендації про актуалізацію батьками та педагогами виховних впливів на дитину. Рішення щодо виконання / ігнорування отриманих за результатами застосування КДЗ «Чарівні перетворення» рекомендацій є правом батьків.

Аналіз результатів діагностичного обстеження готовності дитини до шкільного життя дає підстави для формулювання висновків про стан розвитку дитини старшого дошкільного

віку, а саме розвиненість соціально-психологічних якостей, життєвих вмінь і навичок, що визначають готовність дитини до систематичного навчання.

Щоб сформулювати висновки про стан готовності дитини до систематичного навчання та надати його якісну характеристику, визначається загальна сума балів, що зафіксовані в протоколах. Рівні готовності у бальному виразі дорівнюють таким діапазнам: від «дитина до школи не готова» до «готовність до навчання в школі сформована повною мірою».

Кількісну інформацію про стан сформованості тих чи тих навичок можна інтерпретувати як описово, так і графічно. Якісну характеристику рівнів готовності дитини до шкільного навчання можна представити описово через критерії та показники визначеного феномена «готовність дитини до шкільного навчання». Так, зробити висновок про те, що готовність старшого дошкільника до навчання в школі сформована повною мірою можна, коли дитина:

- виявляє бажання спілкуватися з дорослим, чітко дотримується визначеної теми та змісту взаємодії;
- за пропозицією дорослого самостійно обирає іграшку, придумує з нею нову гру, розповідає про два, три чи більше варіантів гри з іграшкою, використовує слова-дії;
- у вигаданій грі передбачає можливість грати разом з іншими учасниками, окреслює їх ролі;
- чітко і послідовно визначає правила гри з іграшкою;
- використовує у грі стандартних та нестандартних персонажів, ролі та дії;
- під час створення художнього образу в процесі перетворення геометричної фігури малює розгорнутий сюжет з кількома об'єктами, в якому геометрична фігура виступає частиною одного з об'єктів; малюнку притаманна точність, реалістичність та яскравість зображень;
- свідомо обирає складне чи середньої складності завдання та чітко й послідовно виконує його;
- коригує свої дії за зразком, інструкцією, співвідносить із ними отриманий результат;
- самостійно активно долає труднощі, застосовує засоби мобілізації себе, добирає раціональні засоби досягнення мети.

Рівні готовності дитини до навчання в школі

Готовність старшого дошкільника до навчання в школі **достатньо сформована** у тому разі, коли дитина:

- виявляє бажання спілкуватися з дорослим, дотримується змісту взаємодії з ним, іноді відволікається від теми, але самостійно до неї повертається;
- за пропозицією дорослого самостійно обирає іграшку, однак потребує заохочення своїх подальших дій;
- пропонує один, два чи більше варіантів гри з іграшкою, використовує слова-дії;
- у вигаданій грі передбачає можливість грати разом з іншими учасниками;
- самостійно визначає правила гри з іграшкою, проте розповідає їх нечітко і непослідовно;
- в розповіді про гру присутні реальні та уявні учасники гри, персонажі, ролі, дії;
- під час створення художнього образу перетворювану геометричну фігуру, як основу зображуваного предмета, включає в уявний сюжет;
- представлені на малюнку об'єкти є реалістичними, різнобарвними з переважанням яскравих та світлих тонів;

- свідомо обирає завдання середньої складності та послідовно виконує його;
- намагається коригувати свої дії за зразком, інструкцією, співвідносити з ними отриманий результат;
- самостійно виправляє помилки;
- звертається по допомогу після багатьох невдалих спроб, після чого продовжує активно діяти і досягає поставленої мети.

Готовність старшого дошкільника до навчання в школі перебуває у **стадії формування**, якщо дитина:

- погоджується на спілкування з дорослим, проте відволікається від теми і змісту взаємодії, повертається до них з ініціативи дорослого;
- обирає іграшку за пропозицією дорослого і за допомогою навідних запитань розповідає про гру з нею;
- за основу своєї гри бере знайому гру, але вносить до неї зміни (нових персонажів, об'єднує сюжети);
- пояснює, що зазвичай не грається такою іграшкою, тому не знає, як з нею можна гратися разом з друзями;
- починає самостійно визначати одне, два правил гри з іграшкою, продовжує за допомогою уточнювальних запитань дорослого — під час створення художнього образу перетворювану геометричну фігуру малює центральною частиною зображуваного предмета з різними деталями, сюжету немає; малюнок має перспективу, акуратний, життєрадісний;
- обирає завдання навмання / поспіхом, не замислюється над оцінкою його складності;
- відступає від зразка, звертається до нього у разі утруднень;
- уточнює інструкцію через невідповідність меті;
- самостійно не співвідносить з ними отриманий результат;
- виправляє помилки після того, як дорослі вказали на них;
- робить спроби подолати труднощі, потребує допомоги для мобілізації себе та відбору раціональних засобів досягнення мети, не полишає діяльність.

Готовність старшого дошкільника до навчання в школі є **умовною**, коли дитина:

- погоджується на спілкування з дорослим, проте відходить від теми і змісту взаємодії, не реагує на зауваження дорослого;
- обирає іграшку за пропозицією дорослого й у відповідь на його запитання називає дві чи три можливі дії з іграшкою у знайомій грі;
- передбачає лише особисту участь у грі, без інших учасників; відзначає наявність у грі з іграшкою правил, проте розкриває їх зміст за допомогою уточнювальних та навідних запитань дорослого;
- під час створення художнього образу перетворювальну геометричну фігуру малює у вигляді схематичного спрощеного контурного зображення; малюнок тьмянний, блідий або, навпаки, занадто яскравий;
- обирає завдання навмання / поспіхом, не замислюється над оцінкою його складності;
- дії не відповідають зразку, інструкції; самостійно не співвідносить із ними отриманий результат;

- помилок не бачить і не виправляє; звертається по допомогу після кількох невдалих спроб, потребує суттєвої допомоги дорослого для мобілізації себе та вибору раціональних засобів досягнення мети, без його підтримки не може самостійно діяти.

Говорити про те, що дитина **до школи не готова** є підстави, коли вона:

- за пропозицією дорослого обирає іграшку, називає її, констатує, що нею граються, не розкриваючи змісту самої гри або ж зовсім не може пояснити, як гратися з іграшкою;
- не визначає жодної ролі у грі або ж оцінює іграшку як нецікаву для гри;
- після запитання дорослого про наявність у грі з іграшкою правил з його допомогою називає декілька з них або ж не розуміє значення правил та відмовляється їх називати;
- під час створення художнього образу не завершує перетворення геометричної фігури, малює окремі лінії, незакінчені форми, ізольовані частини предметів; малюнок із примітивною зображувальністю, важко впізнаваний, монотонний або надмірно яскравий;
- обирає завдання навмання / поспіхом, не замислюється над оцінкою його складності;
- відмовляється від діяльності за зразком, інструкцією, перших труднощах, від спілкування з дорослим невдовзі від його початку за необхідності дотримуватися теми і змісту взаємодії або ж відмовляється від діяльності одразу без спроб.

Комплексне діагностичне обстеження за допомогою КДЗ «Чарівні перетворення» не вичерпує багаторазові спостереження за поведінкою та спілкуванням дитини з дорослими, однолітками в ситуаціях пошуку причин відсутності тих чи тих навичок. На основі практичного застосування з 6—7-річними дошкільниками КДЗ «Чарівні перетворення» змістовно репрезентовано якісні та кількісні показники різних рівнів готовності дитини до шкільного навчання. Розроблена кількісна та якісна характеристики готовності дітей до шкільного навчання та отримані на їх основі результати спонукають дорослих, які причетні до піклування та розвитку дитини, шукати та знаходити адекватні до конкретної ситуації освітні, виховні та розвивальні впливи, які змінять ситуацію на краще.

Рекомендації щодо розвитку та підтримки вікових досягнень дитини

Методичні рекомендації щодо розвитку та підтримки вікових досягнень, що визначають рухові, пізнавальні та міжперсональні навички соціальної взаємодії, які сприяють розвитку компетентностей дитини, необхідних у шкільному житті, представлено у:

- [навчально-методичному посібнику](#) «Дошкільник: крок у шкільне життя» (Піроженко Т. О., Карабаєва І. І., Соловійова Л. І., Токарева Л. Д., Федорчук О. І., Хартман О. Ю.), 2023 р.;
- [методичних рекомендаціях](#) «Інструментарій оцінювання готовності дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи» (Піроженко Т. О., Карабаєва І. І., Соловійова Л. І., Хартман О. Ю.), 2023 р.

Психолого-педагогічна грамотність дорослих у виборі засобів впливу на розвиток дитини з врахуванням її потреб та можливостей віку забезпечує сформованість готовності дитини до шкільного життя. Виважена та грамотна педагогічна робота з дітьми дошкільного віку сприяє формуванню їх готовності до школи без спеціальної підготовки. Такий підхід позиціонує повагу до періоду дитинства, бережливе ставлення до специфіки та субкультури дитячого життя.

Загальні рекомендації, які потрібно врахувати, виходячи з оцінки цілісного розвитку дитини на всіх етапах набуття освіти, спрямовані на формування вікових психологічних надбань старшого дошкільника. Новими та найважливішими з яких виступає творча уява та довільна регуляція поведінки та діяльності.

Особливості навчання першокласників передбачають наявність у дошкільників своєрідних якостей та психологічних новоутворень, тобто психічних та соціальних змін, які вперше

виникають на певному віковому етапі, визначають свідомість дитини, її ставлення до середовища, її внутрішнє та зовнішнє життя, перебудовують весь хід психічного розвитку. Враховуючи, що провідною діяльністю в старшому дошкільному віці залишається ігрова, в якій розвиваються і вдосконалюються всі досягнення емоційного, пізнавального, соціального розвитку та сфери ціннісних орієнтацій, сформулюємо загальні **рекомендації щодо підтримки ігрової діяльності дитини** дошкільного віку.

Ігрова діяльність визначається провідною саме тому, що реалізує головну потребу дитини в соціальній, предметно-практичній, пізнавальній активностях. Провідний вид діяльності — той, у якому відбувається формування та ускладнення психічних процесів, особистісне зростання людини, виокремлення якостей, властивостей і навичок, необхідних для нового, наступного виду діяльності — систематичного навчання або навчальної діяльності.

У дошкільному дитинстві провідним видом діяльності є сюжетно рольова гра, тому що під час неї розвиваються психічні процеси дитини та проявляються такі новоутворення дошкільного віку, як розвиток знаково-символічної функції, активної творчої уяви, засвоєння структури самостійного виду діяльності, привласнення суспільної поведінки, опанування норм партнерської взаємодії, становлення елементів довільної поведінки.

Ігрова діяльність — універсальний і незмінний засіб підготовки дітей до школи, різновид активної діяльності дітей, під час якої вони оволодівають суспільними функціями, відносинами та рідною мовою як засобом спілкування між людьми. Вона є свого роду дитячим моделюванням соціальних відносин. При вмілому і правильному керівництві з боку дорослих ігрова діяльність формує емоційну, моральну та інтелектуальну сферу дитини, розвиває її уяву, сприяє фізичному вдосконаленню, виховує у дітей волю до дії та здатність до гальмування дій.

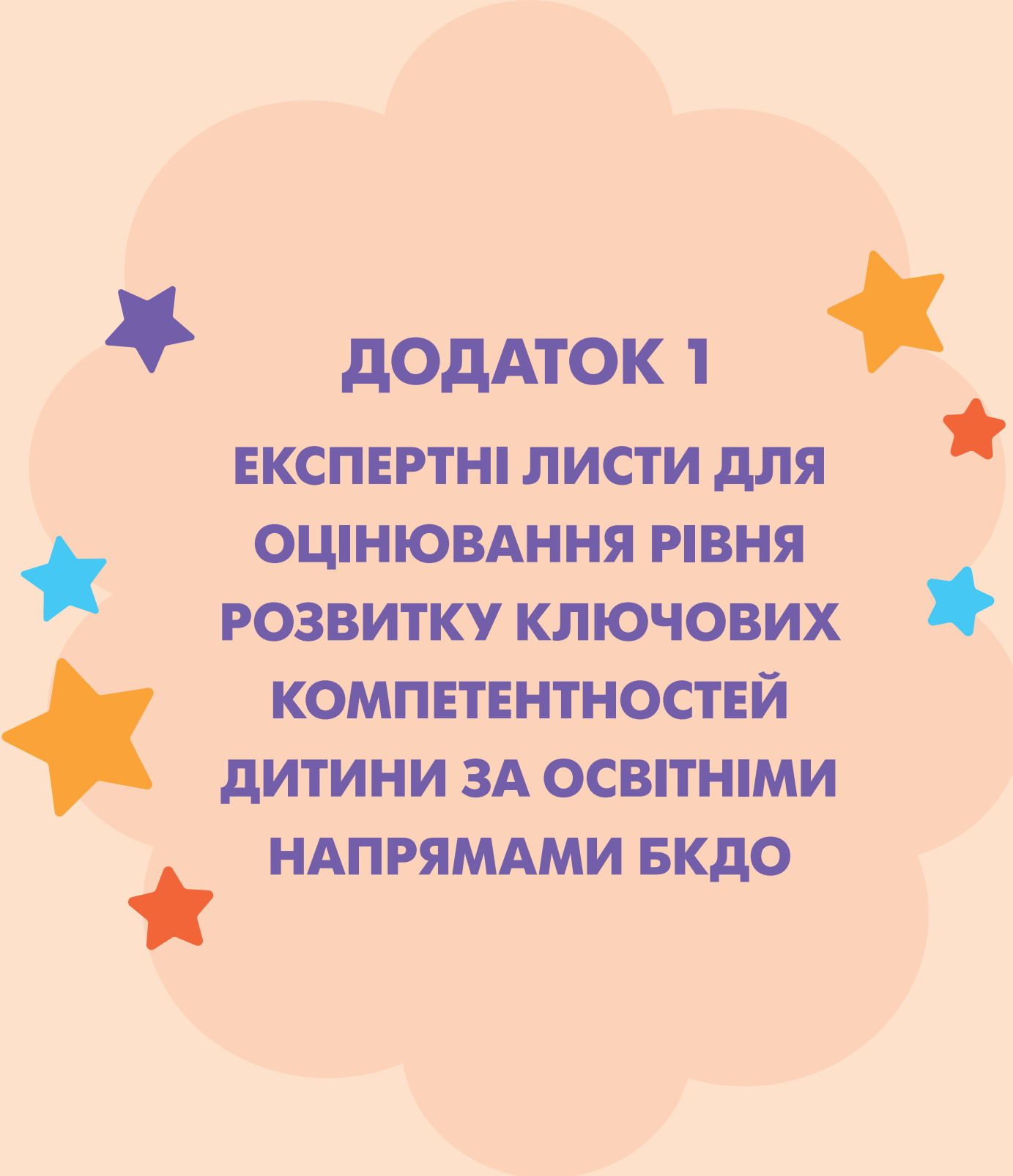
Гра дитини — це не просто згадка про пережите, а й творча переробка пережитих вражень, комбінування їх і розбудова з них нової дійсності, що відповідає запитам та бажанням дитини. Розробляючи програму розвивальної роботи, добираючи методи та методики, певні вправи та ігри для дитини старшого дошкільного віку педагогам важливо спиратись на знання психологічних закономірностей розвитку дошкільника та враховувати індивідуальні особливості кожної дитини.

Побудова стратегії особистісно-розвивальної взаємодії дорослого з дітьми з різними рівнями готовності до шкільного навчання відображає як адекватну інтерпретацію отриманих в діагностичному обстеженні даних, так і індивідуальну траєкторію розвитку дитини. Індивідуальна освітня траєкторія — персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання.

Виходячи з того, що визначення індивідуальної освітньої траєкторії особистості є особливо важливим на етапі підготовки дітей до школи, підкреслимо важливість проведення діагностичної роботи з дітьми старшого дошкільного віку з використанням комплексу «Чарівні перетворення». Методика, форми фіксації даних, інтерпретація та рекомендації щодо подальших розвивальних дій дорослих з дитиною представлено в публікаціях, на які надані посилання в цьому розділі. Можливість побудови психолого-педагогічного супроводу дитини з урахуванням суб'єктивних та об'єктивних обставин організації освітнього простору та соціально-педагогічних умов розвитку дитини сприяє реалізації індивідуальної траєкторії розвитку кожної дитини на час її діагностування. Отже, на етапі переходу від дошкільної освіти до шкільного навчання використовуємо діагностичний інструментарій з повагою до перспектив розвитку дитини.

Міркування про подальші дії дорослих при отриманні різних освітніх результатів

- ✓ Які б не були результати після виконання завдань — радійте своїй дитині, продовжуйте її любити, плекати, пестити, ростити й розвивати, тому що кожна дитина має для цього невичерпний потенціал.
- ✓ Розмовляйте з дитиною приязним, спокійним, підтримувальним тоном. Ніколи не сваріть її за результат, який вас не влаштовує. Мотивуйте на те, що спробу можна повторити й навчитися всього разом.
- ✓ Уважно слухайте дитину, коли вона звертається до вас, не перебивайте, не говоріть за неї. Спонукайте її шукати слова, щоб самостійно висловити свою думку.
- ✓ Будьте терплячими!
- ✓ Укладіть із дитиною вдома «хороші рутини»: режим дня та правила поведінки, щоб розвивати корисні навички та самоконтроль і наповнити життя дитини радісними та корисними справами. Долучайте дитину до хатніх і різних побутових справ, розподіляйте завдання для самостійної та командної роботи.
- ✓ Розмовляйте з дитиною якомога більше. Говоріть чітко, грамотно. Сформулюйте пояснення для виконання різних побутових справ і пізнавальних завдань простими й зрозумілими реченнями.
- ✓ Щодня читайте вголос дитині й обговорюйте зміст прочитаного.
- ✓ На прогулянці спостерігайте, досліджуйте разом з дитиною навколишній світ:
 - ставте самі запитання та заохочуйте дитину робити це;
 - загадуйте й створюйте загадки-пояснювалки про те, що бачите;
 - підтримуйте гру з іншими дітьми, грайте разом.
- ✓ Помічайте успіхи дитини. Хваліть навіть за маленькі перемоги і вдалі кроки.
- ✓ Запропонуйте і виконуйте щодня різні творчі завдання: грайте в рухливі ігри, робіть халабуду для сюжетної гри, малюйте, ліпіть, конструйте, співайте, танцюйте, створюйте колекції з предметів, колажів тощо.
- ✓ Використовуйте комплект завдань, наведених у посібнику, не тільки для оцінювання, а й для розвитку дитини. Шукайте і використовуйте подібні завдання в інших книгах для розвитку дітей.
- ✓ Відпочивайте, радійте життю, піклуйтеся разом з дитиною про рослини, тварин, друзів, рідних... Виховуйте моральні цінності в добрих справах.
- ✓ Вірте в себе, довіряйте вашій спроможності зробити на краще і не зупиняйтеся у батьківській любові та надії на успішний подальший розвиток дитини.

ДОДАТОК 1
ЕКСПЕРТНІ ЛИСТИ ДЛЯ
ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ
РОЗВИТКУ КЛЮЧОВИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
ДИТИНИ ЗА ОСВІТНІМИ
НАПРЯМАМИ БКДО

**Експертний лист
для оцінювання рівня розвитку ключових компетентностей дитини
за освітнім напрямом «Особистість дитини»**

Шановні дорослі! Оцініть, будь ласка, рівень розвитку дитини групи №_____, ЗДО №_____
міста / селища _____, району _____, щоб визначити її
дошкільну зрілість, компетентності за означеним освітнім напрямом і якість надання
дошкільної освіти. Для цього поставте від 1 до 5 балів у чарунці під цифрою за такою схемою:

- 5 — позитивна ознака чітко сформована, проявляється постійно;
- 4 — позитивна ознака в дитини проявляється часто;
- 3 — ознака в дитини проявляється іноді, виражена неяскраво;
- 2 — ознака в дитини проявляється мінімально;
- 1 — ознака в дитини відсутня, не проявляється.

ПІБ дитини _____

Повних років і місяців _____

Дата заповнення опитувальника _____

ПІБ особи, що заповнювала опитувальник (вихователь / батьки: підкреслити) _____

№ з/п	Показники	Бали				
		5	4	3	2	1
РУХОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ						
Емоційно-ціннісне ставлення						
1	Виявляє інтерес і потребу у фізичному вдосконаленні					
2	Емоційно реагує на власні досягнення в руховій сфері (пластичність, впевненість, виразність та естетика рухів)					
3	Демонструє стійку позитивну мотивацію до активної рухової діяльності					
4	Цінує чесність, товариськість, підтримку в командних спортивних іграх, виявляє спритність, вміння боротися, вигравати і програвати					
5	Виявляє позитивне ставлення до загартовувальних і гігієнічних процедур					
Сформованість знань						
6	Усвідомлює роль фізичних вправ у розвитку та зміцненні організму					
7	Знає назви основних рухів, предметів і спортивних знарядь					
8	Знає та свідомо дотримується правил у рухливих, спортивних іграх і вправах, зокрема з елементами змагання					
9	Знає про індивідуальний принцип користування гігієнічними засобами					
Навички						
10	Володіє основними рухами (ходьба, біг, стрибки, лазіння, метання)					
11	Виконує з різних вихідних положень вправи на предметах, з предметами та без них					
12	Володіє власним тілом, свідомо реагує на елементарні потреби організму					
13	Витримує відповідно до віку фізичне навантаження					
14	Виявляє вольові зусилля в руховій діяльності, координує рухи, уміє орієнтуватися в просторі					
15	Здатна самостійно застосовувати руховий досвід у повсякденному житті, оцінює і регулює можливості власного тіла					
16	Володіє елементарними навичками загартування та особистої гігієни					
17	Прагне бути охайною					

18	Самостійно виконує основні гігієнічні процедури. Без нагадування дорослого користується основними гігієнічними засобами та предметами догляду за тілом					
19	Намагається контролювати власну поставу; усвідомлює вплив постави на здоров'я, естетику рухів					
20	Виконує комплекс вправ для запобігання порушенням постави та плоскостопості					
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ						
Емоційно-ціннісне ставлення						
21	Виявляє потребу в засвоєнні способів збереження власного здоров'я, орієнтованих на самопізнання та реалізацію особистої активності в житті					
22	З повагою ставиться до людей незалежно від їхньої статі, віку та стану здоров'я					
23	Виявляє позитивне ставлення до національних і сімейних здоров'язбережувальних традицій, активних форм діяльності та відпочинку, культури харчування та загартовування					
Сформованість знань						
24	Усвідомлює, що людина народжується, проходить різні етапи життєвого шляху: дитинство, юність, зрілість, старість					
25	Має елементарне уявлення про статеву належність, орієнтується в ознаках своєї статевої належності					
26	Усвідомлює цінність здоров'я, його значення для повноцінної життєдіяльності					
27	Володіє уявленнями про основні чинники збереження здоров'я: рухова діяльність, правильне харчування, дотримання питного режиму, безпечна поведінка, догляд за тілом					
28	Орієнтується в основних показниках власного здоров'я (гарне самопочуття, відсутність больових відчуттів) та здоров'я людей, які її оточують					
29	Знає про існування різних захворювань, орієнтується в елементарних видах допомоги людині, яка хворіє					
30	Здатна встановлювати елементарну залежність між здоровим розвитком людського тіла та повноцінним харчуванням. Називає основні групи продуктів харчування, відрізняє корисну їжу від шкідливої					
31	Оперує назвами основних корисних напоїв, знає про їхню роль для розвитку організму. Розуміє виняткове значення питної води для здоров'я, орієнтується в ознаках спраги й голоду					
32	Має цілісне уявлення про будову людського тіла. Визначає і правильно називає елементарні функціональні можливості людського організму. Орієнтується у призначенні та дотримується правил дбайливого ставлення до органів чуттів					
33	Диференціює поняття «безпечне» і «небезпечне», усвідомлює важливість безпеки життєдіяльності (власної та інших людей). Знає правила поведінки з незнайомими людьми					
34	Орієнтується у правилах поводження з незнайомими предметами та речовинами; пожежної та електробезпеки; користуванні транспортом; в основних знаках дорожнього руху тощо					
35	Знає правила безпечного перебування вдома					
36	Знає правила безпечного перебування в дитсадку					
37	Знає правила безпечного перебування на вулиці, воді, льоду, ігровому та спортивному майданчиках					
38	Усвідомлює, до кого можна звернутись по допомогу в різних ситуаціях					
Навички						
39	Дотримується правил здоров'язбережувальної поведінки					
40	Уміє оцінювати власну поведінку та інших людей щодо дотримання здорового способу життя					
41	Бере участь в оздоровлювальних і фізкультурно-розвивальних заходах					
42	Володіє навичками безпечної поведінки при агресивному поводженні однолітків, інших дітей або дорослих					

43	Повідомляє дорослому про погане самопочуття, під його керівництвом виконує необхідні лікувально-профілактичні процедури					
44	Здатна викликати по телефону основні служби допомоги (пожежна, медична, поліція)					
ОСОБИСТІСНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ						
Емоційно-ціннісне ставлення						
45	Приймає своє ім'я, демонструє інтерес, належність і повагу до своєї родини, її традицій і звичаїв					
46	Виявляє інтерес до свого внутрішнього світу (думки, почуття, бажання, мрії, ставлення)					
47	Орієнтується в основних емоціях і почуттях, усвідомлює, чого хоче (не хоче), може обґрунтувати своє ставлення					
48	Має позитивну самооцінку та розуміє свою соціальну відповідальність у партнерських стосунках з однолітками					
49	Виявляє переважно оптимістичне світовідчуття щодо свого сьогодення і майбутнього					
Сформованість знань						
50	Має позитивне уявлення про себе (Я — хороша / хороший), статеву (хлопчик / дівчинка), родинну і соціальну належність (донька / син / онука / братик / сестра / вихованець), саму себе в часі (я дитина, мені 6 років), просторі (я вдома / в дитсадку / в чужому домі тощо)					
51	Оперує займенником «я», вирізняє себе з-поміж інших, орієнтується у своїх чеснотах і вадах					
52	Знає та усвідомлює свої права, обов'язки і права інших					
53	Розуміє своє місце в системі людської життєдіяльності: у сім'ї, групі однолітків, соціально-комунікативному просторі, різних видах діяльності					
54	Правильно називає основні ознаки різних вікових періодів (дитинство, юність, зрілість, старість)					
55	Диференціює добро і зло, здатна управляти собою, власною поведінкою в різних життєвих ситуаціях, оперуючи усвідомленими ціннісними орієнтаціями, позитивними мотивами					
Навички						
56	Характеризує себе як він / вона, а в майбутньому — чоловік / жінка					
57	Виявляє самоповагу (Я — хороша / хороший), повагу до інших (інші також хороші), власну гідність					
58	Прагне досягати поставленої мети особистої діяльності					
59	Має навички обходитися своїми силами, самостійно в знайомих ситуаціях. За необхідності вміє звертатися по допомогу					
60	Здатна встановлювати причинно-наслідкові та смислові зв'язки між подіями життя, своїми переживаннями					
61	Адекватно реагує на різні життєві ситуації, управляє собою, намагаючись стримувати негативні емоції, співвідносить характер емоційної поведінки з її наслідками для інших					
62	Передбачає результати своєї діяльності, знає їхнє значення для себе і тих, хто поруч, усвідомлює свою відповідальність за вчинене					
Всього балів						
Середній бал: $ZS \div 62 = SB$, де ZS — загальна сума балів; 62 — кількість показників; SB — середній бал						

Експертний лист
для оцінювання рівня розвитку ключових компетентностей дитини
за освітнім напрямом «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»

Шановні дорослі! Оцініть, будь ласка, рівень розвитку дитини групи №_____, ЗДО №_____
 міста / селища _____, району _____, щоб визначити її
 дошкільну зрілість, компетентності за означеним освітнім напрямом і якість надання
 дошкільної освіти. Для цього поставте від 1 до 5 балів у чарунці під цифрою за такою схемою:

- 5 — позитивна ознака чітко сформована, проявляється постійно;
- 4 — позитивна ознака в дитини проявляється часто;
- 3 — ознака в дитини проявляється іноді, виражена неяскраво;
- 2 — ознака в дитини проявляється мінімально;
- 1 — ознака в дитини відсутня, не проявляється.

ПІБ дитини _____

Повних років і місяців _____

Дата заповнення опитувальника _____

ПІБ особи, що заповнювала опитувальник (вихователь / батьки: підкреслити) _____

№ з/п	Показники	Бали				
		5	4	3	2	1
ПРЕДМЕТНО-ПРАКТИЧНА, ТЕХНОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ						
Емоційно-ціннісне ставлення						
1	Виявляє інтерес і бажання до відтворення різних об'єктів навколишнього світу різними способами (конструювання, моделювання), засобами (різні види конструкторів), природним і штучним матеріалом та інструментами					
2	Емоційно реагує, переживає почуття радісного задоволення від процесу та результату власної і колективної предметно-практичної діяльності					
3	Обираючи серед завдань, віддає перевагу цікавим, конструктивним, предметно-практичним, які передбачають участь у суспільно значущій діяльності спільно з дорослими та іншими дітьми (підготовка до свята, спільні тематичні проєкти)					
4	Виявляє інтерес і повагу до професій, демонструє позитивне емоційно-ціннісне ставлення до людської праці та професійної діяльності дорослих					
Сформованість знань						
5	Виявляє обізнаність з предметами та їхніми властивостями, зокрема з матеріалами, з яких виготовляють речі (пластик, папір, метал, тканина, гума, глина тощо)					
6	Має уявлення про виготовлення предметів довкілля (елементарні способи їх обробки: пошив, вирізання, видування тощо)					
7	Знає назви інструментів та виконує правила техніки безпеки й роботи з ними (ножиці, голка, стека, ніж, молоток, пилка тощо)					
8	Розуміє важливість раціонального використання матеріалів, дбайливого ставлення до продуктів праці					
Навички						
9	Володіє видами предметно-практичної діяльності: конструювання з будівельного матеріалу					
10	• з паперу (оригамі, паперопластика)					
11	• з природного та залишкового матеріалів					

12	• наочне моделювання послідовностей (наприклад, моделі часу: ранок — день — вечір — ніч; пір року: зима — весна — літо — осінь тощо)					
13	Вміє визначати мету проєктування, технічної творчості, прогнозувати кінцевий результат, планувати послідовність дій, узгоджувати власні дії з діями партнерів (спільне створення конструкцій, споруд, технічних елементів)					
14	Демонструє сформованість уміння розглядати конструкції, виокремлювати їхні основні складники, співвідносити за розмірами, формами, розташуванням, аналізувати та оцінювати результат своєї роботи й роботи однолітків, вносити корективи, виправляти помилки					
15	Турботливо ставиться до рукотворних виробів					
16	Вміє використовувати зразки та намагається додати самостійні знахідки й рішення у створенні виробів, проявляє фантазію, винахідливість, імпровізує, використовуючи наявні ресурси, альтернативно застосовує предмети та матеріали, зважаючи на їхні властивості					
17	Генерує ідеї та заохочує товаришів бажанням їх реалізувати, прагне довести розпочату справу до логічного завершення					
18	Виокремлює потрібну інформацію про об'єкти довкілля з малюнка, плану, моделі, схеми, порівнює різні моделі одного й того самого об'єкта					
19	Долучається до рукоділля (handmade) з різними матеріалами з метою удосконалення навколишнього життєвого простору					
СЕНСОРНО-ПІЗНАВАЛЬНА, ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНА, ДОСЛІДНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ						
Емоційно-ціннісне ставлення						
20	Виявляє інтерес до цікавих конструктивних завдань, пов'язаних з інтелектуальним напруженням					
21	Відчуває задоволення від інтелектуальних труднощів, докладає вольових зусиль для їх подолання					
22	Мотивована на дослідження об'єктів і явищ, пізнання нового					
23	Виявляє стійкий інтерес до дослідницького пошуку як у спеціально створених проблемних ситуаціях, так і у вільній діяльності					
24	Демонструє позитивне емоційно-ціннісне ставлення до математики, математичного матеріалу					
25	Виявляє внутрішню пізнавальну потребу виконувати логіко-математичні, дослідницькі завдання, демонструє інтерес до самостійного розв'язання цих завдань					
Сформованість знань						
26	Має уявлення про основні математичні поняття «число», «величина», «форма», «простір», «час», «колір»					
27	Демонструє володіння знаннями й способами діяльності, які дають змогу розв'язувати пізнавальні суперечності					
28	Виявляє сформованість логіко-математичних уявлень у предметно-практичній і дослідницькій діяльності					
29	Знає і правильно називає: • сенсорні еталони (колір, форма, величина), еталони площинних та об'ємних геометричних форм (квадрат, круг, трикутник, прямокутник, конус, куля, куб тощо)					
30	• просторові напрями (розташування — спереду, збоку відносно об'єкта тощо; віддаленість — близько, далеко відносно свого місця перебування та інших об'єктів: від дому, дитсадка тощо)					
31	• одиниці вимірювання часу (година, хвилина, доба, тиждень, місяць, рік, пори року)					
32	• параметри величини (розмір, довжина, ширина, висота об'єктів, об'єм сипучих, рідких речовин)					
33	Усвідомлює зв'язки між кількісними, порядковими числівниками, просторовими, часовими поняттями (плинність часу; ритмічні зміни, послідовність)					

34	Знає і свідомо використовує термінологію елементарної математики у власному мовленні: назви фігур, «число», «цифра», «лічба», «рахунок», «задача» тощо					
35	Знає і розуміє елементарні правила безпеки під час проведення простих фізичних експериментів					
Навички						
36	Здатна спрямовувати сенсорні процеси відчуття, сприйняття, увагу на пізнання об'єктів довкілля					
37	Встановлює залежності між числами натурального ряду, величинами, просторовими ознаками; володіє основними одиницями вимірювання часу, величини					
38	Здатна диференціювати сенсорні еталони за ознаками форми, величини, кольору, просторового розташування					
39	Здатна за допомогою власної сенсорної системи досліджувати предмети й об'єкти дійсного світу, виявляти в них спільне і відмінне					
40	Здатна використовувати різні способи обстеження, раціональні прийоми порівняння, набуті у процесі взаємодії з дорослими та однолітками					
41	Здатна доцільно, усвідомлено використовувати елементарні математичні знання в знайомих і нових пізнавальних ситуаціях					
42	Здатна аналізувати, узагальнювати, класифікувати, групувати предмети, об'єкти за ознаками форми, величини, кількості, кольору, здійснювати серіацію, елементарне кодування властивостей та якостей предметів, об'єктів за допомогою символічних позначень					
43	Здатна робити висновки та узагальнення, самостійно виправляти помилки, оцінювати результати власної роботи					
44	Здатна наполегливо досягати кінцевої мети у розв'язанні логіко-математичних, пошуково-дослідницьких завдань					
45	Здатна знаходити різні варіанти розв'язання логіко-математичних завдань					
Всього балів						
Середній бал: $ZS \div 45 = SB$, де						
ZS — загальна сума балів;						
45 — кількість показників;						
SB — середній бал						

Експертний лист
для оцінювання рівня розвитку ключових компетентностей дитини
за освітнім напрямом «Дитина в природному довкіллі»

Шановні дорослі! Оцініть, будь ласка, рівень розвитку дитини групи №_____, ЗДО №_____
 міста / селища _____, району _____, щоб визначити її
 дошкільну зрілість, компетентності за означеним освітнім напрямом і якість надання
 дошкільної освіти. Для цього поставте від 1 до 5 балів у чарунці під цифрою за такою схемою:

- 5 — позитивна ознака чітко сформована, проявляється постійно;
- 4 — позитивна ознака в дитини проявляється часто;
- 3 — ознака в дитини проявляється іноді, виражена неяскраво;
- 2 — ознака в дитини проявляється мінімально;
- 1 — ознака в дитини відсутня, не проявляється.

ПІБ дитини _____

Повних років і місяців _____

Дата заповнення опитувальника _____

ПІБ особи, що заповнювала опитувальник (вихователь / батьки: підкреслити) _____

№ з/п	Показники	Бали				
		5	4	3	2	1
ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ						
Емоційно-ціннісне ставлення						
1	Виявляє інтерес до пізнання природи рідного краю, близького оточення, своєї держави України					
2	Цікавиться об'єктами та явищами планети Земля і видимих об'єктів космосу					
3	Емоційно реагує на природне довкілля					
4	Демонструє повагу до різних форм життя					
5	Позитивно реагує на ситуації взаємодії з різними об'єктами природи					
6	Виявляє інтерес і готовність до діяльності, що забезпечує пізнання природи і формування навичок доцільної поведінки					
Сформованість знань						
7	Має загальні уявлення про природу планети Земля і Всесвіту					
8	Володіє елементарними уявленнями про дослідження космосу людиною					
9	Розуміє, що Земля є частиною космосу, а всі його об'єкти (зорі, планети, комети, метеорити тощо) дуже далеко від нас					
10	Знає, що на планеті Земля є неживі й живі об'єкти природи					
11	Усвідомлює зв'язки між рослинами і тваринами, їхні функції в природі					
12	Встановлює залежність об'єктів природи від екологічних чинників					
13	Розуміє особливості та умови розвитку рослин (фази розвитку, екологічні чинники, поживність ґрунту, догляд), існування тварин (стадії розвитку, залежність від середовища існування, реакції на сезонні зміни), усвідомлює поділ рослин і тварин на групи					
14	Знає, що є дикорослі і культурні рослини; дикі, свійські тварини; знає правила поведінки з ними					
15	Володіє знаннями про основні властивості неживих об'єктів природи (повітря, вода, пісок, глина, каміння), які може виявляти під час елементарних дослідів					
16	Усвідомлює значення назв-характеристик окремих властивостей об'єктів і фізичних явищ навколишнього світу (твердість, м'якість, сипучість, в'язкість, плавучість, розчинність)					

17	Володіє назвами штучних матеріалів, виготовлених людиною із природної сировини (метал, гума, тканина, пластик, папір тощо)						
18	Знає ознаки пір року та явищ природи						
19	Усвідомлює, що життя людини неможливе без природи; орієнтується в діяльності людини, спрямованої на збереження, відтворення й охорону природи						
20	Свідомо використовує знання про природу в різних видах діяльності та життєвих ситуаціях						
21	Обізнана з позитивним і негативним впливом людини на природне довкілля, проблемами довкілля, насамперед змінами клімату, і необхідністю заощаджувати енергію, воду, сортувати сміття тощо у повсякденному житті; має первинні навички такої поведінки						
22	Орієнтується в діяльності людини, спрямованої на збереження, відтворення й охорону природи						
Навички							
23	Виявляє здатність спостерігати за природними об'єктами та явищами планети Земля та видимими об'єктами космосу						
24	Спроможна класифікувати та групувати природні об'єкти рослинного й тваринного світу за характерними ознаками						
25	Здатна самостійно чи з незначною допомогою дорослого проводити нескладні дослідження з пізнання властивостей об'єктів природи, спостерігати за явищами природи та помічати зміни у стані природи й погоди, оцінювати метеорологічні явища (температура повітря, вітер, опади тощо)						
26	Здатна до адекватної поведінки на основі оцінки природних явищ і стану погоди						
27	Здатна з допомогою дорослого вирощувати рослини, доглядати за домашніми улюбленцями та піклуватись про них						
28	Демонструє дотримання правил природо-доцільної поведінки, навички ощадного ставлення до ресурсів						
29	Відгукується на пропозиції дорослого зберігати й покращувати природне довкілля чи надавати допомогу живим об'єктам природи						
СТАЛИЙ РОЗВИТОК							
Емоційно-ціннісне ставлення							
30	Мотивована на цінності сталого розвитку (дружні стосунки між людьми, раціональне використання природних ресурсів тощо)						
31	Виявляє небайдужість до природоохоронної діяльності дорослих, бажання брати участь у проведенні заходів, спрямованих на підтримку цінностей сталого розвитку						
32	Виявляє дружнє ставлення до близьких і знайомих, що проявляється у дотриманні мовленнєвого етикету, наданні допомоги тим, хто її потребує тощо						
Сформованість знань							
33	Має початкові уявлення про дії та поведінку, орієнтовані на сталий розвиток в екологічній сфері повсякденного життя (дотримання чистоти, порядку вдома та за його межами; правила поведінки на природі, гуманне ставлення до рослин і тварин, необхідність піклуватися про них тощо)						
34	Має початкові уявлення про дії та поведінку, орієнтовані на сталий розвиток в економічній сфері повсякденного життя (ощадливе витрачання газу, води, електроенергії, доцільність використання грошей при купівлі речей, розуміння того, що не всі цінності у світі вимірюються грошима)						
35	Має початкові уявлення про дії та поведінку, орієнтовані на сталий розвиток у соціальній сфері повсякденного життя (дружнє й позитивно забарвлене спілкування з дітьми та дорослими, працелюбність, підтримка, взаємодопомога)						
36	Знає і називає різні формули звернення, вітання, подяки і вміє обирати одну з них залежно від ситуації спілкування						
37	Знає про необхідність зменшення марних витрат сировини й кількості відходів для виготовлення предметів вжитку, приготування їжі тощо						

Навички					
38	Виявляє відчуття особистої причетності до збереження ресурсів планети і власної країни				
39	Свідомо обирає дії, спрямовані на зміцнення власного здоров'я				
40	Здатна пояснити, чому потрібно економно витратити воду, папір, електроенергію, як це пов'язано зі збереженням лісових, водних запасів планети, клімату				
41	Демонструє навички розумного споживання енергії, паперу та води				
42	Здатна не лише усвідомлювати важливість правил у суспільному житті, смисл конкретного правила, а й уміти пояснити іншому, чому варто чинити так, а не інакше				
43	Володіє і доречно вживає слова із широкої палітри мовних формул, необхідних для обслуговування різних ситуацій (вітальні слова, слова-звертання, прохання чи пропозиція допомоги, подяка, вибачення тощо)				
44	Виявляє доброзичливе ставлення до людей, які її оточують, намагається підтримувати дружні стосунки з дітьми				
Всього балів					
Середній бал: $ZS \div 44 = SB$, де ZS — загальна сума балів; 44 — кількість показників; SB — середній бал					

**Експертний лист
для оцінювання рівня розвитку ключових компетентностей дитини
за освітнім напрямом «Гра дитини»**

Шановні дорослі! Оцініть, будь ласка, рівень розвитку дитини групи №_____, ЗДО №_____
міста / селища _____, району _____, щоб визначити її
дошкільну зрілість, компетентності за означеним освітнім напрямом і якість надання
дошкільної освіти. Для цього поставте від 1 до 5 балів у чарунці під цифрою за такою схемою:

- 5 — позитивна ознака чітко сформована, проявляється постійно;
- 4 — позитивна ознака в дитини проявляється часто;
- 3 — ознака в дитини проявляється іноді, виражена неяскраво;
- 2 — ознака в дитини проявляється мінімально;
- 1 — ознака в дитини відсутня, не проявляється.

ПІБ дитини _____

Повних років і місяців _____

Дата заповнення опитувальника _____

ПІБ особи, що заповнювала опитувальник (вихователь / батьки: підкреслити) _____

№ з/п	Показники	Бали				
		5	4	3	2	1
ІГРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ						
Емоційно-ціннісне ставлення						
1	Виявляє стійкий інтерес і захоплення ігровою діяльністю, зацікавленість до реальних та уявлених ігрових подій, ігрового перевтілення та створення ігрових задумів, ситуацій, сюжетів та ігрових ролей					
2	Мотивована на цінності групової солідарності у грі (людяність, відповідальність, справедливість, самовладання, дружність, позитивне спілкування, терпимість)					
3	Відповідально ставиться до вибору та виконання ігрової ролі					
4	Відтворює свої життєві враження у рольовій грі, використовуючи виразні засоби					
5	Виявляє повагу до думки іншого, емоційно реагує на зміни у правилах гри, демонструє інтерес до ігор інших дітей					
Сформованість знань						
6	Має уявлення про різні види ігрової діяльності, види та назви ігор, у які можна пограти					
7	Розуміє, як обрати безпечне місце та атрибути для гри й використовувати предметно-ігрове середовище для гри					
8	Знає дії у творчих іграх і в іграх з правилами					
9	Знає зміст ігор:					
	• сюжетно-рольових					
	• конструкторсько-будівельних					
	• дидактичних					
	• словесних					
	• настільно-друкованих					
	• рухливих зі співом і діалогом					
	• режисерських					
	• театралізованих					
	• українських народних					

10	Усвідомлює рольові способи поведінки у грі на основі знань сюжетів художньо-літературних творів					
11	Свідомо використовує норми та етикет спілкування в іграх					
12	Знає ігри та іграшки в дитсадку та вдома, використовує їх у самостійних іграх					
13	Встановлює причини та наслідки вдалої та невдалої гри; усвідомлює себе активним учасником ігрової діяльності					
Навички						
14	Ініціює організацію ігор з іншими дітьми за власним вибором, вміє залучати та приймати партнерів до спільної гри					
15	Самостійно обирає тему для гри, моделює явища реального життя, втілює свої життєві враження; розвиває сюжет на основі досвіду та знань, прикладах дорослих, з літературних творів і казок, дотримується правил рольової взаємодії (узгодження, рівності, управління тощо)					
16	Разом з іншими дітьми облаштовує ігрове середовище та самостійно чи з незначною допомогою розподіляє ролі. Дотримується правил гри до її закінчення та стежить, щоб усі учасники їх виконували					
17	Уміє підпорядковувати власні дії ігровим задумам, приймати пропозиції інших дітей та узгоджувати їх з усіма учасниками ігрового процесу					
18	Уміє використовувати в іграх різні іграшки відповідно до їхнього змісту або предмети-замінники; конструювати ігрове поле за допомогою різних предметів та матеріалів згідно з темою					
19	Уміє налагоджувати партнерські стосунки завдяки діалогічному спілкуванню на основі ігрового задуму, рольової взаємодії або особистих уподобань					
20	Використовує власний досвід для створення ігор; здатна гратися сама та з однолітками, виявляє вміння залучити до гри партнерів; намагається творчо розвивати сюжет або придумувати ігри					
21	Проявляє товариськість, толерантність, зважає на думку інших, стримує агресивні прояви, конструктивно розв'язує конфлікти, радіє спільному успіху, дотримується норм та етикету спілкування, висловлює у делікатній формі своє непогодження з пропозиціями ровесника, його діями з розподілу ролей, іграшок, обов'язків					
22	Для реалізації ролі широко використовує різні засоби виразності (емоційно виразні рухи, міміка, пантоміміка, тембр голосу, рольове мовлення), ділиться з дорослими та однолітками враженнями після гри					
23	Адекватно оцінює результати власних дій і дій товаришів по команді, виявляє взаємну прихильність, віддає перевагу грі як провідній діяльності					
Всього балів						
Середній бал: $ZS \div 23 = SB$, де						
ZS — загальна сума балів;						
23 — кількість показників;						
SB — середній бал						

**Експертний лист
для оцінювання рівня розвитку ключових компетентностей дитини
за освітнім напрямом «Дитина в соціумі»**

Шановні дорослі! Оцініть, будь ласка, рівень розвитку дитини групи №_____, ЗДО №_____
міста / селища _____, району _____, щоб визначити її
дошкільну зрілість, компетентності за означеним освітнім напрямом і якість надання
дошкільної освіти. Для цього поставте від 1 до 5 балів у чарунці під цифрою за такою схемою:

- 5 — позитивна ознака чітко сформована, проявляється постійно;
- 4 — позитивна ознака в дитини проявляється часто;
- 3 — ознака в дитини проявляється іноді, виражена неяскраво;
- 2 — ознака в дитини проявляється мінімально;
- 1 — ознака в дитини відсутня, не проявляється.

ПІБ дитини _____

Повних років і місяців _____

Дата заповнення опитувальника _____

ПІБ особи, що заповнювала опитувальник (вихователь / батьки: підкреслити) _____

№ з/п	Показники	Бали				
		5	4	3	2	1
СОЦІАЛЬНО-ГРОМАДЯНСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ						
Емоційно-ціннісне ставлення						
1	Відчуває належність до своєї сім'ї та роду, має позитивне ставлення до членів родини й самої себе					
2	Поводиться з повагою, довірою та турботою до членів сім'ї					
3	Вміє стримувати свої бажання заради інших членів родини. Прагне надавати посильну допомогу членам родини					
4	Виявляє почуття власної гідності як представника українського народу та громадянина					
5	Демонструє інтерес до національних культурних цінностей свого народу й толерантно ставиться до інших культур					
6	Виявляє зацікавленість до спілкування зі знайомими дорослими, однолітками, молодшими та старшими за себе дітьми					
7	Демонструє дружнє та неупереджене ставлення до дітей з особливими освітніми потребами					
8	Демонструє почуття відповідальності за свої вчинки					
9	Демонструє інтерес до загальнолюдських цінностей (здоров'я, сім'я, повага і любов до батьків, роду, держави, Батьківщини, дружба, мир, доброта тощо)					
10	Емоційно реагує на власну участь та участь інших у різних видах діяльності: вміє співпереживати та співчувати, оптимістично ставитися до труднощів і визначати шляхи їх подолання					
Сформованість знань						
11	Знає про склад сім'ї, роду, родинні стосунки, сімейні традиції					
12	Знає, що прізвище вказує на належність дитини до свого роду, родини, а ім'я — на її індивідуальність і неповторність, знає про окремі традиції і звичаї попередніх поколінь					
13	Має уявлення про себе як члена громади, про заклад дошкільної освіти, місце проживання (село, місто), Батьківщину					
14	Знає і розповідає про державні та національні символи України					
15	Знає правила самозбереження та поведіння з незнайомцями					

16	Знає межу соціально схвалюваної, прийнятної та неприйнятної поведінки з іншими дітьми					
17	Знає межу припустимої поведінки з дорослими					
18	Визнає правила, розпорядок дня, визначені в групі, здатна узгоджувати свої дії, поведінку з іншими людьми					
19	Усвідомлює свою роль (у сім'ї, групі однолітків, місцевій громаді)					
20	Усвідомлює необхідність дотримання соціальних норм моралі й виявляє повагу до прав і свобод людини					
Навички						
21	Ідентифікує себе як дівчинка / хлопчик та діє відповідно до соціальної ролі: донька / син, брат / сестра, онука / онук, друг / подруга тощо					
22	Має обов'язки у сім'ї та знає про свої права. Дотримується правил сімейного співжиття та традицій					
23	Демонструє елементарні навички емоційної саморегуляції, виражає почуття за допомогою слів, міміки, жестів; пояснює причину своїх емоцій, усвідомлює те, що інші люди переживають різні емоційні стани, їм буває радісно, боляче, образливо тощо					
24	Дотримується соціальних правил і норм поведінки, домовленостей у щоденній життєдіяльності; бере участь у визначенні та прийнятті правил співжиття в родині, групі закладу дошкільної освіти, колі друзів					
25	Здатна встановлювати дружні стосунки з однолітками, бажає бути визнаною іншими дітьми, проявляє інтерес до спілкування та спільних справ з однолітками, може підтримувати партнерські стосунки з різними за віком дітьми та дітьми з особливими освітніми потребами					
26	Дотримується норм спілкування з однолітками, дітьми молодшими і старшими за себе, уникає конфліктів, передбачає наслідки негативних своїх дій та інших дітей. У разі потреби може визнати власну провину, знає та використовує слова-пояснення, виправдання, вибачення					
27	Звертається по допомогу до однолітків і знайомих та/або надає її, вміє отримувати задоволення від надання допомоги іншим					
28	Уміє порозумітися, домовитись з іншими в конфліктних ситуаціях, вживає у спілкуванні з дорослими й однолітками ввічливі слова					
29	Пропонує ідеї для гри, долучається до різних видів діяльності, бере участь у прийнятті рішень щодо особистих питань і життя колективу					
30	При зустрічі впізнає знайомих, поводить привітно, доброзичливо спілкується, підтримує діалог, виявляє чемність					
31	Легко відгукується на прохання дорослих, успішно діє під їхнім керівництвом					
32	Здатна стримувати себе, контролювати свою поведінку заради спільної мети діяльності з іншими дітьми					
33	Бере успішну участь у колективних іграх, справах інших дітей					
34	Не завдає шкоди рослинам, тваринам, іграшкам, книгам та обладнанню в групі					
Всього балів						
Середній бал: $ZS \div 34 = SB$, де						
ZS — загальна сума балів;						
34 — кількість показників;						
SB — середній бал						

**Експертний лист
для оцінювання рівня розвитку ключових компетентностей дитини
за освітнім напрямом «Мовлення дитини»**

Шановні дорослі! Оцініть, будь ласка, рівень розвитку дитини групи №_____, ЗДО №_____
міста / селища _____, району _____, щоб визначити її
дошкільну зрілість, компетентності за означеним освітнім напрямом і якість надання
дошкільної освіти. Для цього поставте від 1 до 5 балів у чарунці під цифрою за такою схемою:

- 5 — позитивна ознака чітко сформована, проявляється постійно;
- 4 — позитивна ознака в дитини проявляється часто;
- 3 — ознака в дитини проявляється іноді, виражена неяскраво;
- 2 — ознака в дитини проявляється мінімально;
- 1 — ознака в дитини відсутня, не проявляється.

ПІБ дитини _____

Повних років і місяців _____

Дата заповнення опитувальника _____

ПІБ особи, що заповнювала опитувальник (вихователь / батьки: підкреслити) _____

№ з/п	Показники	Бали				
		5	4	3	2	1
МОВЛЕННЄВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ						
Емоційне ставлення						
1	Виявляє любов до рідної мови					
2	Виявляє інтерес і позитивне ставлення до української мови як державної					
3	Виявляє прагнення до вільного спілкування з іншими дітьми та дорослими українською мовою					
4	Отримує задоволення від краси української мови					
5	Виявляє повагу до мов представників національних меншин України, мов міжнародного спілкування					
Сформованість знань і навичок						
фонетичний складник						
6	Усвідомлює звуковий склад рідної мови, спираючись на розвинений фонематичний слух і мовленнєве дихання					
7	Свідомо намагається говорити виразно й правильно, чітко промовляючи звуки й слова відповідно до орфоепічних норм української мови					
8	Регулює дихання і темп у процесі мовлення					
9	Володіє силою, висотою, тембром голосу, вербальними і невербальними засобами виразності					
10	Виявляє навички звукового аналізу простих слів					
лексичний складник						
11	Має збалансований запас слів із різних освітніх напрямів, що дає змогу добирати найбільш точні слова відповідно до ситуації мовлення					
12	Знає і називає ознаки, якості, властивості предметів, явища, події					
13	У словнику наявні слова всіх частин мови, різного типу творення, різної складності, синоніми, антоніми, епітети, метафори, багатозначні слова					
14	Знає прислів'я, приказки, утішки, загадки, скоромовки, форми звертання до дорослих і дітей					

15	Вживає слова різної складності: різного типу творення (синьоокий, темно-синій); складноскорочені (медсестра, дитсадок); словосполучення (український народ, пори року), синоніми, антоніми, епітети, метафори, багатозначні слова; фразеологічні звороти (з ніг на голову; аж за вухами лящить; ллє як з відра; як з гуски вода)					
16	Вживає дієслова, прикметники зі словами «найбільш», «найменш», «занадто», «дуже», дієприкметники, форми минулого часу, дієприслівники, числівники, прислівники, прийменники, частки					
17	Використовує художньо-поетичні вирази, порівняння, образні словосполучення, звуконаслідувальні слова, вигуки, прислів'я, приказки тощо					
18	Має елементарні знання норм культури мовлення (привітання, прохання, вибачення, подяка, комплімент тощо)					
граматичний складник						
19	Володіє елементарними навичками корекції та самокорекції мовлення					
20	Узгоджує слова у словосполученнях і реченнях згідно з мовними нормами (рід, число, відмінок, дієвідміна, клична форма тощо)					
21	Помічає і виправляє помилки у мовленні					
22	Використовує різні за складністю типи речень (прості, складні, складносурядні, складнопідрядні, зі сполучниками і сполучними словами)					
діалогічний складник						
23	Ініціює та підтримує розпочату розмову в різних ситуаціях спілкування, орієнтується в ситуації спілкування, вільно й невимушено вступає в розмову з дітьми, дорослими, як знайомими, так і незнайомими, використовуючи різні форми звертання та перші репліки, водночас пам'ятаючи правила спілкування з незнайомими людьми					
24	Виявляє ініціативу в спілкуванні з дорослими, звертається з різного типу запитаннями («Чому?», «Як?», «Навіщо?», «Для чого?», «Як ви гадаєте?», «А як на ваш погляд?» тощо)					
25	Вживає відповідні мовні й немовні засоби для розв'язання комунікативних завдань					
26	Дотримується правил мовленнєвої поведінки та мовленнєвого етикету, уникає грубих і зневажливих слів; не втручається в розмову інших					
27	Вживає ласкаво-лагідні форми звертання (Катрися, Іванку) та пестливі слова					
28	Виконує словесні доручення, звітує про їх виконання					
монологічний складник						
29	Складає різні види розповідей: описові, сюжетні, творчі (розповіді-повідомлення, роздуми, пояснення, етюди)					
30	Переказує художні тексти					
31	Складає за планом вихователя і самостійно казки та різні види творчих розповідей					
32	Розповідає про події із власного життя, за змістом картини, художніх творів, на запропоновану тему, за ігровою та уявлюваною ситуаціями, за результатами спостережень і власної діяльності					
33	Самостійно розповідає казки, переказує зміст художніх творів, користується пояснювальним мовленням (пояснити хід наступної гри, майбутній сюжет малюнка, аплікації, виробу)					
34	Планує, пояснює і регулює свої дії; імпровізує, розмірковує про предмети, явища, події, друзів					
35	Робить елементарні узагальнення, висновки					
36	Висловлює зв'язні самостійні оцінні судження стосовно різних явищ, подій, поведінки людей, героїв художніх творів					
37	Виявляє здатність до словесної творчості у різних видах мовленнєвої діяльності					

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ					
Емоційне ставлення					
38	Виявляє інтерес до активного спілкування з іншими людьми; у різних повсякденних ситуаціях, при безпосередньому контакті, у телефонній розмові або спілкуванні в інтернеті				
39	Цінує гарні стосунки з рідними, знайомими, друзями				
40	Враховує інтереси інших, намагається не конфліктувати, узгоджувати з ними свої дії, діяти разом, злагоджено				
41	Знає і володіє етикетними комунікативними формулами (привітання, звертання, прохання, висловлення подяки, вибачення тощо)				
Сформованість знань і навичок					
42	Має початкові уявлення про способи, переваги та недоліки цифрової комунікації				
43	Володіє різними формами мовленнєвих висловлювань відповідно до ситуацій				
44	Виявляє ініціативу в спілкуванні, будує різні типи діалогу між двома-чотирма дітьми; використовує різні вербальні та невербальні засоби для привітання, висловлення подяки тощо				
45	Виявляє здатність домовлятися, звертатися по допомогу («Допоможіть мені, будь ласка»), пропонувати допомогу («Я можу вам допомогти»)				
46	Володіє різними формами мовленнєвих висловлювань (питання, зустрічне питання, згода, уточнення, заперечення, сумнів, прохання, вимога, ігрова вимога, дозвіл, порада, відмова, спонукання, задоволення, здивування, вдячність, жаль, невдоволення, вдячність, пояснення, міркування, доказ тощо) відповідно до різних ситуацій спілкування з дорослими та однолітками				
47	Може проаналізувати та пояснити причини виникнення суперечливих чи конфліктних ситуацій, виявляє суперечності (невідповідності) та аргументи «за» і «проти», висуває версії можливого розгортання подій («Що сталося б, якби...?», «Слід вчинити так..., тому що...» тощо)				
48	Бере участь у перемовинах, тримається в діалозі невимушено, розмовляє тактовно; відповідає на запитання співрозмовника та звертається із запитаннями				
ХУДОЖНЬО-МОВЛЕННЄВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ					
Емоційне ставлення					
49	Виявляє інтерес до художнього слова, друкованої чи електронної книжки				
50	Охоче відтворює враження від літературних творів різними засобами художньо-мовленнєвої діяльності				
51	Виявляє бажання висловлювати свої почуття в образному мовленні, активно зацікавлене ставлення до мовленнєвої творчої діяльності, як організованої, так і ініціативної, у різних її формах				
52	Виявляє бажання користуватися книжками як джерелами інформації та задоволення				
53	Виявляє інтерес і задоволення від участі в розігруванні щедрівок, колядок, закличок, у сюжетно-рольових іграх за мотивами літературних творів, промовлянні текстів народних ігор				
Сформованість знань і навичок					
54	Знає і називає не менше 3—4 імен письменників і поетів, не менше 8—10 літературних або фольклорних творів				
55	Може пояснити особливості основних літературних і фольклорних жанрів				
56	Усвідомлює і може пояснити значення образних слів (порівняння, епітети), доцільність їх вживання в поетичному тексті та прозі				
57	Підтримує бесіду про зміст, ідею, характери та вчинки героїв твору, відповідає на запитання дорослого, висловлює свої враження, переживання, оцінно-етичні судження стосовно персонажів, співвідносить оцінки літературних героїв із власною поведінкою, реальними подіями				

58	Усвідомлює та пояснює зміст прислів'їв, приказок, доречно використовує їх у мовленні					
59	Переповідає відомі казки, оповідання					
60	Відгадує описові загадки					
61	Інтонаційно передає різні почуття, виконуючи літературні твори					
62	Відтворює в мовленні образні вислови з художнього тексту					
63	Чітко промовляє скоромовки, чистомовки, прислів'я та приказки					
64	Бере участь у мовних іграх					
65	Складає невеличкі розповіді, казкові історії за змістом скоромовок, прислів'їв, власні описові та порівняльні загадки, лічилки, колисанки					
66	Придумує іншу кінцівку літературного твору, доповнює текст казки, оповідання додатковими епізодами					
Всього балів						
Середній бал: $ZS \div 66 = SB$, де ZS — загальна сума балів; 66 — кількість показників; SB — середній бал						

Експертний лист
для оцінювання рівня розвитку ключових компетентностей дитини
за освітнім напрямом «Дитина у світі мистецтва»

Шановні дорослі! Оцініть, будь ласка, рівень розвитку дитини групи №_____, ЗДО №_____
 міста / селища _____, району _____, щоб визначити її
 дошкільну зрілість, компетентності за означеним освітнім напрямом і якість надання
 дошкільної освіти. Для цього поставте від 1 до 5 балів у чарунці під цифрою за такою схемою:

- 5 — позитивна ознака чітко сформована, проявляється постійно;
- 4 — позитивна ознака в дитини проявляється часто;
- 3 — ознака в дитини проявляється іноді, виражена неяскраво;
- 2 — ознака в дитини проявляється мінімально;
- 1 — ознака в дитини відсутня, не проявляється.

ПІБ дитини _____

Повних років і місяців _____

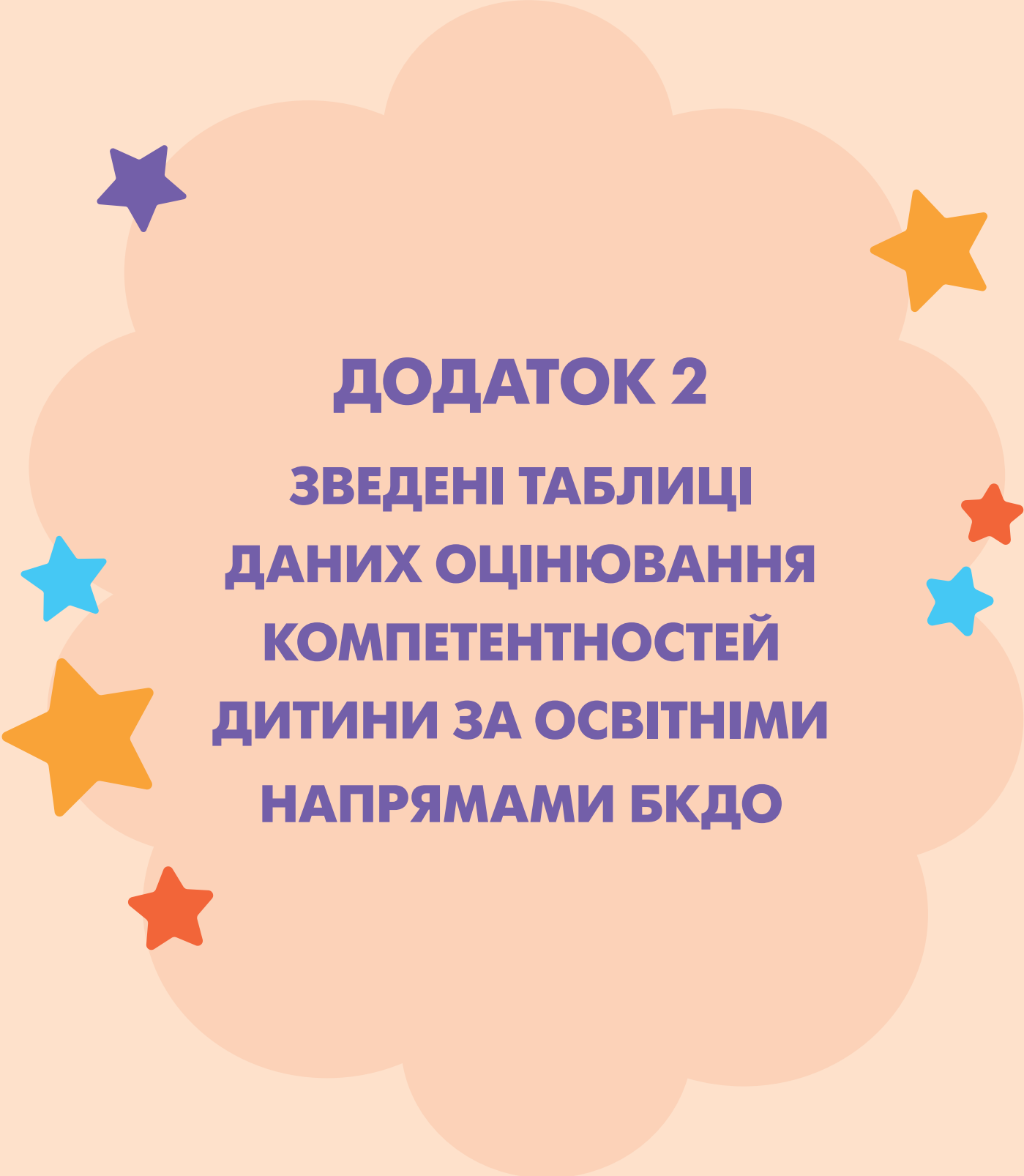
Дата заповнення опитувальника _____

ПІБ особи, що заповнювала опитувальник (вихователь / батьки: підкреслити) _____

№ з/п	Показники	Бали				
		5	4	3	2	1
МИСТЕЦЬКО-ТВОРЧА КОМПЕТЕНТНІСТЬ						
Емоційно-ціннісне ставлення						
1	Емоційно відгукується на прояви краси в довкіллі, побуті та творах мистецтва					
2	Виявляє ціннісне ставлення до творчості художників					
3	Виявляє ціннісне ставлення до творчості музикантів, співаків, танцівників					
4	Виявляє ціннісне ставлення до творчості письменників					
5	Виявляє інтерес до художньо-продуктивної діяльності					
6	Виявляє інтерес до музичної діяльності					
7	Виявляє інтерес до театралізованої діяльності					
8	Виявляє інтерес до творів різних видів мистецтва, впізнає знайомі твори, які раніше чула чи бачила, проявляє особисте ставлення, висловлює враження від мистецтва					
9	Сприймає та емоційно реагує на художній образ, елементарно аналізує засоби художньої виразності у творах образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва					
10	Сприймає та емоційно реагує на музичний образ, елементарно аналізує засоби музичної виразності у творах музичного мистецтва					
11	Сприймає та емоційно реагує на театральний образ, елементарно аналізує засоби акторської виразності у творах театального мистецтва					
12	Позитивно відгукується на пропозиції включення в художньо-продуктивні види мистецько-творчої діяльності: малювання, ліплення, аплікація					
13	Позитивно відгукується на пропозиції включення в музичні види мистецько-творчої діяльності: слухання музики, співи, музична гра, музично-ритмічні рухи, гра на дитячих музичних інструментах					
14	Позитивно відгукується на пропозиції включення в театралізовані види мистецько-творчої діяльності: театралізація малих літературних творів, розігрування спектаклю					
15	Отримує задоволення від мистецької діяльності					

Сформованість знань					
16	Має елементарні уявлення про художньо-продуктивне (образотворче та декоративно-ужиткове) мистецтво				
17	Розуміє мистецтво як результат творчої діяльності митців, виконавців				
18	Інтерпретує твори мистецтва, пояснює їхній зміст				
19	Знає та здатна розрізнити основні жанри живопису: портрет, пейзаж, натюрморт, казковий, анімалістичний				
20	Знає та здатна розрізнити основні жанри музики: вокальні, інструментальні				
21	Знає та здатна розрізнити вистави різних театрів: ляльковий, музичний				
22	Вирізняє специфіку образотворчого мистецтва				
23	Вирізняє специфіку декоративно-ужиткового мистецтва				
24	Вирізняє специфіку музичного мистецтва				
25	Вирізняє специфіку танцювального мистецтва				
26	Вирізняє специфіку театрального мистецтва				
27	Розуміє призначення зображувальних матеріалів для образотворчої діяльності; здатна до реалізації творчого задуму за їх допомогою				
28	Розуміє призначення театрального реквізиту для театралізованої діяльності; здатна до реалізації творчого задуму за їх допомогою				
29	Розуміє призначення атрибутів для музичної діяльності; здатна до реалізації творчого задуму за їх допомогою				
30	Має уявлення про музичну гру, пісню, хоровод, танець, інструментальну музику				
31	Розуміє зміст і колективний характер театральної вистави, розрізняє види театру: ляльковий, тіньовий, настільний				
Навички					
32	Пов'язує яскравість образу, зміст твору з кольорами, композицією, формою				
33	Пов'язує яскравість образу, зміст твору зі звуками, ритмами, динамікою, темпом, рухами				
34	Пов'язує яскравість образу, зміст твору з мімікою, жестами, римами, монологами, діалогами				
35	Знаходить просту аналогію між життям і змістом твору				
36	Використовує здатність споглядати й услуховуватися в довкілля для бачення краси в побуті та мистецтві, набувати художньо-продуктивного досвіду мистецької діяльності				
37	Володіє доступними техніками та відображає ними життєві враження та почуття				
38	Виявляє вміння використовувати техніки художньо-продуктивної та декоративно-ужиткової діяльності				
39	Експериментує із зображувальними матеріалами				
40	Створює художні образи				
41	Має найпростіші навички виконавської культури: декламує, передає рухами характерні ознаки персонажа				
42	Має найпростіші навички культури глядача: володіє елементарною культурою поведіння під час свят, концертів в освітніх і мистецьких закладах				
43	Має домірні вікові навички співу, слухання музики, музично-ритмічних рухів, гри на дитячих музичних інструментах				
44	Виявляє музикальність, вміння передавати настрій, емоції, почуття в музично-руховій і пісенній творчості, музикуванні та музичній грі				
45	Виявляє навички образного мовлення, акторські здібності				
46	Запам'ятовує сюжетну послідовність спектаклю, своєчасно включається в театралізовані дії				
47	Ідентифікує почуття та вчинки персонажів художніх творів із власними				

48	Використовує побутові речі як атрибути театралізованої діяльності					
49	Співпрацює з дітьми, зокрема з особливими освітніми потребами, й дорослими заради спільного успіху під час мистецької діяльності — художньо-продуктивної, музичної, театралізованої, розваг, свят					
50	Відгукується на пропозиції щодо оздоблення інтер'єру (на свята), долучається до дорослих під час декорування приміщення					
51	Виявляє елементи естетичного смаку та підтримує естетичні прояви у побуті, доцільно обирає одяг до ситуації					
52	Виявляє елементи естетичного смаку та підтримує естетичні прояви культури під час приймання їжі					
53	Виявляє елементи естетичного смаку та підтримує естетичні прояви культури, готуючись до сну та відпочинку					
54	Виявляє елементи естетичного смаку та підтримує естетичні прояви культури у процесі праці					
55	Виявляє елементи естетичного смаку та підтримує естетичні прояви культури поведінки, дотримується елементарних правил етикету під час святкувань					
56	Демонструє за власним бажанням досвід мистецьких дій у самостійній художній діяльності					
57	Виявляє елементарні навички рефлексії: обмірковує з іншими свій мистецький досвід, враження, ставлення до мистецької діяльності					
Всього балів						
Середній бал: $ZS \div 57 = SB$, де ZS — загальна сума балів; 57 — кількість показників; SB — середній бал						

ДОДАТОК 2
ЗВЕДЕНІ ТАБЛИЦІ
ДАНИХ ОЦІНЮВАННЯ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
ДИТИНИ ЗА ОСВІТНІМИ
НАПРЯМАМИ БКДО

Зведена таблиця даних оцінювання рівня розвитку ключових компетентностей дітей за освітнім напрямом «Особистість дитини»

Показники		Прізвища, імена дітей групи та бали за експертними листами			Бали	
		Прізвище, ім'я	Прізвище, ім'я	Прізвище, ім'я	Загальний	Середній
		1	2...	20		
РУХОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ						
Емоційно-ціннісне ставлення						
1	Виявляє інтерес і потребу у фізичному вдосконаленні					
2	Емоційно реагує на власні досягнення в руховій сфері (пластичність, впевненість, виразність та естетика рухів)					
3	Демонструє стійку позитивну мотивацію до активної рухової діяльності					
4	Цінує чесність, товарицькість, підтримку в командних спортивних іграх, виявляє спритність, вміння боротися, вигравати і програвати					
5	Виявляє позитивне ставлення до загартовувальних і гігієнічних процедур					
Сформованість знань						
6	Усвідомлює роль фізичних вправ у розвитку та зміцненні організму					
7	Знає назви основних рухів, предметів і спортивних знарядь					
8	Знає та свідомо дотримується правил у рухливих, спортивних іграх і вправах, зокрема з елементами змагання					
9	Знає про індивідуальний принцип користування гігієнічними засобами					
Навички						
10	Володіє основними рухами (ходьба, біг, стрибки, лазіння, метання)					
11	Виконує з різних вихідних положень вправи на предметах, з предметами та без них					
12	Володіє власним тілом, свідомо реагує на елементарні потреби організму					
13	Витримує відповідно до віку фізичне навантаження					
14	Виявляє вольові зусилля в руховій діяльності, координує рухи, уміє орієнтуватися в просторі					
15	Здатна самостійно застосовувати руховий досвід у повсякденному житті, оцінює і регулює можливості власного тіла					
16	Володіє елементарними навичками загартування та особистої гігієни					
17	Прагне бути охайною					

18	Самостійно виконує основні гігієнічні процедури. Без нагадування дорослого користується основними гігієнічними засобами та предметами догляду за тілом					
19	Намагається контролювати власну поставу; усвідомлює вплив постави на здоров'я, естетику рухів					
20	Виконує комплекс вправ для запобігання порушенням постави та плоскостопості					
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ						
Емоційно-ціннісне ставлення						
21	Виявляє потребу в засвоєнні способів збереження власного здоров'я, орієнтованих на самопізнання та реалізацію особистої активності в житті					
22	З повагою ставиться до людей незалежно від їхньої статі, віку та стану здоров'я					
23	Виявляє позитивне ставлення до національних і сімейних здоров'язбережувальних традицій, активних форм діяльності й відпочинку, культури харчування та загартовування					
Сформованість знань						
24	Усвідомлює, що людина народжується, проходить різні етапи життєвого шляху: дитинство, юність, зрілість, старість					
25	Має елементарне уявлення про статеву належність, орієнтується в ознаках своєї статевої належності					
26	Усвідомлює цінність здоров'я, його значення для повноцінної життєдіяльності					
27	Володіє уявленнями про основні чинники збереження здоров'я: рухова діяльність, правильне харчування, дотримання питного режиму, безпечна поведінка, догляд за тілом					
28	Орієнтується в основних показниках власного здоров'я (гарне самопочуття, відсутність больових відчуттів) та здоров'я людей, які її оточують					
29	Знає про існування різних захворювань, орієнтується в елементарних видах допомоги людині, яка хворіє					
30	Здатна встановлювати елементарну залежність між здоровим розвитком людського тіла та повноцінним харчуванням. Називає основні групи продуктів харчування, відрізняє корисну їжу від шкідливої					
31	Оперує назвами основних корисних напоїв, знає про їхню роль для розвитку організму. Розуміє виняткове значення питної води для здоров'я, орієнтується в ознаках спраги й голоду					
32	Має цілісне уявлення про будову людського тіла. Визначає і правильно називає елементарні функціональні можливості людського організму. Орієнтується у призначенні та дотримується правил дбайливого ставлення до органів чуттів					

33	Диференціює поняття «безпечне» і «небезпечне», усвідомлює важливість безпеки життєдіяльності (власної та інших людей). Знає правила поведінки з незнайомими людьми					
34	Орієнтується у правилах поводження з незнайомими предметами та речовинами; пожежної та електробезпеки; користуванні транспортом; в основних знаках дорожнього руху тощо					
35	Знає правила безпечного перебування вдома					
36	Знає правила безпечного перебування в дитсадку					
37	Знає правила безпечного перебування на вулиці, воді, льоду, ігровому та спортивному майданчиках					
38	Усвідомлює, до кого можна звернутися по допомогу в різних ситуаціях					
Навички						
39	Дотримується правил здоров'язбережувальної поведінки					
40	Уміє оцінювати власну поведінку та інших людей щодо дотримання здорового способу життя					
41	Бере участь в оздоровлювальних і фізкультурно-розвивальних заходах					
42	Володіє навичками безпечної поведінки при агресивному поводженні однолітків, інших дітей або дорослих					
43	Повідомляє дорослому про погане самопочуття, під його керівництвом виконує необхідні лікувально-профілактичні процедури					
44	Здатна по телефону викликати основні служби допомоги (пожежна, медична, поліція)					
ОСОБИСТІСНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ						
Емоційно-ціннісне ставлення						
45	Приймає своє ім'я, демонструє інтерес, належність і повагу до своєї родини, її традицій і звичаїв					
46	Виявляє інтерес до свого внутрішнього світу (думки, почуття, бажання, мрії, ставлення)					
47	Орієнтується в основних емоціях і почуттях, усвідомлює, чого хоче / не хоче, може обґрунтувати своє ставлення					
48	Має позитивну самооцінку та розуміє свою соціальну відповідальність у партнерських взаєминах з однолітками					
49	Виявляє переважно оптимістичне світовідчуття щодо свого сьогодення і майбутнього					
Сформованість знань						
50	Має позитивне уявлення про себе (Я — хороша / хороший), статеву (хлопчик / дівчинка), родинну й соціальну належність (донька / син / онука / братик / сестра / вихованець) та про саму себе в часі (я дитина, мені 6 років), просторі (я вдома / в дитсадку / в чужому домі тощо)					

51	Оперує займенником «я», вирізняє себе з-поміж інших, орієнтується у своїх чеснотах і вадах					
52	Знає та усвідомлює свої права, обов'язки та права інших					
53	Розуміє своє місце в системі людської життєдіяльності: у сім'ї, групі однолітків, соціально-комунікативному просторі, у різних видах діяльності					
54	Правильно називає основні ознаки різних вікових періодів (дитинство, юність, зрілість, старість)					
55	Диференціює добро і зло, здатна управляти собою, власною поведінкою в різних життєвих ситуаціях, оперуючи усвідомленими ціннісними орієнтаціями, позитивними мотивами					
Навички						
56	Характеризує себе як він / вона, а в майбутньому — чоловік / жінка					
57	Виявляє самоповагу (Я — хороша / хороший), повагу до інших (інші також хороші), власну гідність					
58	Прагне досягати поставленої мети особистої діяльності					
59	Має навички обходитися своїми силами, самостійно в знайомих ситуаціях. За необхідності вміє звертатися по допомогу					
60	Здатна встановлювати причинно-наслідкові та смислові зв'язки між подіями життя, своїми переживаннями					
61	Адекватно реагує на різні життєві ситуації, управляє собою, намагаючись стримувати негативні емоції, співвідносить характер емоційної поведінки з її наслідками для інших					
62	Передбачає результати своєї діяльності, знає їхнє значення для себе і тих, хто поруч, усвідомлює свою відповідальність за вчинене					
Всього балів						
Середній бал: $ZS \div 62 = SB$, де ZS — загальна сума балів; 62 — кількість показників; SB — середній бал						

Зведена таблиця даних оцінювання рівня розвитку ключових компетентностей дітей за освітнім напрямом «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»

Показники		Прізвища, імена дітей групи та бали за експертними листами			Бали	
		Прізвище, ім'я	Прізвище, ім'я	Прізвище, ім'я	Загальний	Середній
		1	2...	20		
ПРЕДМЕТНО-ПРАКТИЧНА, ТЕХНОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ						
Емоційно-ціннісне ставлення						
1	Виявляє інтерес і бажання до відтворення різних об'єктів навколишнього світу різними способами (конструювання, моделювання), засобами (різні види конструкторів), природним і штучним матеріалом та інструментами					
2	Емоційно реагує, переживає почуття радісного задоволення від процесу та результату власної і колективної предметно-практичної діяльності					
3	Обираючи серед завдань, віддає перевагу цікавим, конструктивним, предметно-практичним, які передбачають участь у суспільно значущій діяльності спільно з дорослими та іншими дітьми (підготовка до свята, спільні тематичні проекти)					
4	Виявляє інтерес і повагу до професій, демонструє позитивне емоційно-ціннісне ставлення до людської праці та професійної діяльності дорослих					
Сформованість знань						
5	Виявляє обізнаність з предметами та їхніми властивостями, зокрема з матеріалами, з яких виготовляють речі (пластик, папір, метал, тканина, гума, глина тощо)					
6	Має уявлення про виготовлення предметів довкілля (елементарні способи їх обробки: пошив, вирізання, видування тощо)					
7	Знає назви інструментів та виконує правила техніки безпеки й роботи з ними (ножиці, голка, стека, ніж, молоток, пилка тощо)					
8	Розуміє важливість раціонального використання матеріалів, дбайливого ставлення до продуктів праці					
Навички						
9	Володіє видами предметно-практичної діяльності: <ul style="list-style-type: none"> • конструювання з будівельного матеріалу 					
10	• з паперу (оригамі, паперопластика)					
11	• з природного та залишкового матеріалів					

12	<ul style="list-style-type: none"> • наочне моделювання послідовностей (моделі часу: ранок — день — вечір — ніч; пір року: зима — весна — літо — осінь, тощо) 					
13	Вміє визначати мету проєктування, технічної творчості, прогнозувати кінцевий результат, планувати послідовність дій, узгоджувати власні дії з діями партнерів (спільне створення конструкцій, споруд)					
14	Демонструє сформованість уміння розглядати конструкції, виокремлювати їхні основні складники, співвідносити за розмірами, формами, розташуванням, аналізувати та оцінювати результат своєї роботи й роботи однолітків, вносити корективи, виправляти помилки					
15	Турботливо ставиться до рукотворних виробів					
16	Вміє використовувати зразки та намагається додати самостійні знахідки й рішення у створенні виробів, проявляє фантазію, винахідливість, імпровізує, використовуючи наявні ресурси, альтернативно застосовує предмети та матеріали, зважаючи на їхні властивості					
17	Генерує ідеї та заохочує товаришів бажанням їх реалізувати, прагне довести розпочату справу до логічного завершення					
18	Виокремлює потрібну інформацію про об'єкти довкілля з малюнка, плану, моделі, схеми, порівнює різні моделі одного й того самого об'єкта					
19	Долучається до рукоділля (handmade) з різними матеріалами з метою удосконалення навколишнього життєвого простору					
СЕНСОРНО-ПІЗНАВАЛЬНА, ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНА, ДОСЛІДНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ						
Емоційно-ціннісне ставлення						
20	Виявляє інтерес до цікавих конструктивних завдань, пов'язаних з інтелектуальним напруженням					
21	Відчуває задоволення від інтелектуальних труднощів, докладає вольових зусиль для їх подолання					
22	Мотивована на дослідження об'єктів і явищ, пізнання нового					
23	Виявляє стійкий інтерес до дослідницького пошуку як у спеціально створених проблемних ситуаціях, так і у вільній діяльності					
24	Демонструє позитивне емоційно-ціннісне ставлення до математики, математичного матеріалу					
25	Виявляє внутрішню пізнавальну потребу виконувати логіко-математичні, дослідницькі завдання, демонструє інтерес до самостійного розв'язання цих завдань					

Сформованість знань						
26	Має уявлення про основні математичні поняття «число», «величина», «форма», «простір», «час», «колір»					
27	Демонструє володіння знаннями і способами діяльності, які дають змогу розв'язувати пізнавальні суперечності					
28	Виявляє сформованість логіко-математичних уявлень у предметно-практичній і дослідницькій діяльності					
29	Знає і правильно називає: • сенсорні еталони (колір, форма, величина), еталони площинних та об'ємних геометричних форм (квадрат, круг, трикутник, прямокутник, конус, куля, куб тощо)					
30	• просторові напрями (розташування — спереду, збоку відносно об'єкта тощо; віддаленість — близько, далеко відносно свого місця перебування та інших об'єктів: від дому, дитсадка, тощо)					
31	• одиниці вимірювання часу (година, хвилина, доба, тиждень, місяць, рік, пори року)					
32	• параметри величини (розмір, довжина, ширина, висота об'єктів, об'єм сипучих, рідких речовин)					
33	Усвідомлює зв'язки між кількісними, порядковими числівниками, просторовими, часовими поняттями (плинність часу; ритмічні зміни, послідовність)					
34	Знає і свідомо використовує термінологію елементарної математики у власному мовленні: назви фігур, «число», «цифра», «лічба», «рахунок», «задача» тощо					
35	Знає і розуміє елементарні правила безпеки під час проведення простих фізичних експериментів					
Навички						
36	Здатна спрямовувати сенсорні процеси відчуття, сприйняття, увагу на пізнання об'єктів довкілля					
37	Встановлює залежності між числами натурального ряду, величинами, просторовими ознаками; володіє основними одиницями вимірювання часу, величини					
38	Здатна диференціювати сенсорні еталони за ознаками форми, величини, кольору, просторового розташування					
39	Здатна за допомогою власної сенсорної системи досліджувати предмети й об'єкти дійсного світу, виявляти в них спільне і відмінне					
40	Здатна використовувати різні способи обстеження, раціональні прийоми порівняння, набуті у процесі взаємодії з дорослими і однолітками					

41	Здатна доцільно, усвідомлено використовувати елементарні математичні знання в знайомих та нових пізнавальних ситуаціях					
42	Здатна аналізувати, узагальнювати, класифікувати, групувати предмети, об'єкти за ознаками форми, величини, кількості, кольору, здійснювати серіацію, елементарне кодування властивостей та якостей предметів, об'єктів за допомогою символічних позначень					
43	Робить висновки та узагальнення, самостійно виправляє помилки, оцінює результати власної роботи					
44	Наполегливо досягає кінцевої мети у розв'язанні логіко-математичних, пошуково-дослідницьких завдань					
45	Знаходить різні варіанти розв'язання логіко-математичних завдань					
Всього балів						
Середній бал: $ZS \div 45 = SB$, де ZS — загальна сума балів; 45 — кількість показників; SB — середній бал						

Зведена таблиця даних оцінювання рівня розвитку ключових компетентностей дітей за освітнім напрямом «Дитина в природному довкіллі»

Показники		Прізвища, імена дітей групи та бали за експертними листами			Бали	
		Прізвище, ім'я	Прізвище, ім'я	Прізвище, ім'я	Загальний	Середній
		1	2...	20		
ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ						
Емоційно-ціннісне ставлення						
1	Виявляє інтерес до пізнання природи рідного краю, близького оточення, своєї держави України					
2	Цікавиться об'єктами та явищами планети Земля і видимих об'єктів космосу					
3	Емоційно реагує на природне довкілля					
4	Демонструє повагу до різних форм життя					
5	Позитивно реагує на ситуації взаємодії з різними об'єктами природи					
6	Виявляє інтерес і готовність до діяльності, що забезпечує пізнання природи і формування навичок доцільної поведінки					
Сформованість знань						
7	Має загальні уявлення про природу планети Земля і Всесвіт					
8	Володіє елементарними уявленнями про дослідження космосу людиною					
9	Розуміє, що Земля є частиною космосу, а всі його об'єкти (зорі, планети, комети, метеорити тощо) дуже далеко від нас					
10	Знає, що на планеті Земля є неживі й живі об'єкти природи					
11	Усвідомлює зв'язки між рослинами і тваринами, їхні функції в природі					
12	Встановлює залежність об'єктів природи від екологічних чинників					
13	Розуміє особливості та умови розвитку рослин (фази розвитку, екологічні чинники, поживність ґрунту, догляд), існування тварин (стадії розвитку, залежність від середовища існування, реакції на сезонні зміни); усвідомлює поділ рослин і тварин на групи					
14	Знає, що є дикорослі і культурні рослини; дикі, свійські тварини; знає правила поведінки з ними					
15	Володіє знаннями про основні властивості неживих об'єктів природи (повітря, вода, пісок, глина, каміння), які може використовувати під час елементарних дослідів					

16	Усвідомлює значення назв-характеристик окремих властивостей об'єктів і фізичних явищ навколишнього світу (твердість, м'якість, сипучість, в'язкість, плавучість, розчинність)					
17	Знає назви штучних матеріалів, виготовлених людиною із природної сировини (метал, гума, тканина, пластик, папір тощо)					
18	Знає ознаки пір року та явищ природи					
19	Усвідомлює, що життя людини неможливе без природи; орієнтується в діяльності людини, спрямованої на збереження, відтворення й охорону природи					
20	Свідомо використовує знання про природу в різних видах діяльності та життєвих ситуаціях					
21	Обізнана з позитивним і негативним впливом людини на природне довкілля, проблемами довкілля, насамперед змінами клімату, необхідністю заощаджувати енергію, воду, сортувати сміття тощо у повсякденному житті; має первинні навички такої поведінки					
22	Орієнтується в діяльності людини, спрямованої на збереження, відтворення й охорону природи					
Навички						
23	Виявляє здатність спостерігати за природними об'єктами та явищами планети Земля та видимими об'єктами космосу					
24	Спроможна класифікувати та групувати природні об'єкти рослинного й тваринного світу за характерними ознаками					
25	Здатна самостійно чи з незначною допомогою дорослого проводити нескладні досліди з пізнання властивостей об'єктів природи, спостерігати за явищами природи та помічати зміни у стані природи й погоди, оцінювати метеорологічні явища (температура повітря, вітер, опади тощо)					
26	Здатна до адекватної поведінки на основі оцінки природних явищ і стану погоди					
27	Здатна з допомогою дорослого вирощувати рослини, доглядати за домашніми улюбленцями та піклуватися про них					
28	Демонструє дотримання правил природо-доцільної поведінки, навички ощадного ставлення до ресурсів					
29	Відгукується на пропозиції дорослого зберігати й покращувати природне довкілля чи надавати допомогу живим об'єктам природи					
СТАЛИЙ РОЗВИТОК						
Емоційно-ціннісне ставлення						
30	Мотивована на цінності сталого розвитку (дружні стосунки між людьми, раціональне використання природних ресурсів тощо)					

31	Виявляє небайдужість до природоохоронної діяльності дорослих, бажання брати участь у проведенні заходів, спрямованих на підтримку цінностей сталого розвитку					
32	Виявляє дружнє ставлення до близьких і знайомих, що проявляється у дотриманні мовленнєвого етикету, наданні допомоги тим, хто її потребує тощо					
Сформованість знань						
33	Має початкові уявлення про дії та поведінку, орієнтовані на сталий розвиток в екологічній сфері повсякденного життя (дотримання чистоти, порядку вдома та за його межами; правила поведінки на природі, гуманне ставлення до рослин і тварин, необхідність піклуватися про них тощо)					
34	Має початкові уявлення про дії та поведінку, орієнтовані на сталий розвиток в економічній сфері повсякденного життя (ощадливе витрачання газу, води, електроенергії, доцільність використання грошей при купівлі речей, розуміння того, що не всі цінності у світі вимірюються грошима)					
35	Має початкові уявлення про дії та поведінку, орієнтовані на сталий розвиток в соціальній сфері повсякденного життя (дружнє й позитивно забарвлене спілкування з дітьми і дорослими, працелюбність, підтримка, взаємодопомога)					
36	Знає і називає різні формули звернення, вітання, подяки і вміє обирати одну з них залежно від ситуації спілкування					
37	Знає про необхідність зменшення марних витрат сировини й кількості відходів для виготовлення предметів вжитку, приготування їжі тощо					
Навички						
38	Виявляє відчуття особистої причетності до збереження ресурсів планети і власної країни					
39	Свідомо обирає дії, спрямовані на зміцнення власного здоров'я					
40	Здатна пояснити, чому потрібно економно витрачати воду, папір, електроенергію, як це пов'язано зі збереженням лісових, водних запасів планети, клімату					
41	Демонструє навички розумного споживання енергії, паперу та води					
42	Здатна не лише усвідомлювати важливість правил у суспільному житті, смисл конкретного правила, а й уміти пояснити іншому, чому варто чинити так, а не інакше					

43	Володіє і доречно вживає слова із широкої палітри мовних формул, необхідних для обслуговування різних ситуацій (вітальні слова, слова-звертання, прохання чи пропозиція допомоги, подяка, вибачення тощо)					
44	Виявляє доброзичливе ставлення до людей, які її оточують, намагається підтримувати дружні стосунки з дітьми					
Всього балів						
Середній бал: $ZS \div 44 = SB$, де ZS — загальна сума балів; 44 — кількість показників); SB — середній бал						

Зведена таблиця даних оцінювання рівня розвитку ключових компетентностей дітей за освітнім напрямом «Гра дитини»

Показники		Прізвища, імена дітей групи та бали за експертними листами			Бали	
		Прізвище, ім'я	Прізвище, ім'я	Прізвище, ім'я	Загальний	Середній
		1	2...	20		
ІГРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ						
Емоційно-ціннісне ставлення						
1	Виявляє стійкий інтерес і захоплення ігровою діяльністю, зацікавленість до реальних та уявних ігрових подій, ігрового перевтілення та створення ігрових задумів, ситуацій, сюжетів та ігрових ролей					
2	Мотивована на цінності групової солідарності у грі (людяність, відповідальність, справедливість, самовладання, дружність, позитивне спілкування, терпимість)					
3	Відповідально ставиться до вибору та виконання ігрової ролі					
4	Відтворює свої життєві враження у рольовій грі, використовуючи виразні засоби					
5	Виявляє повагу до думки іншого, емоційно реагує на зміни у правилах гри, демонструє інтерес до ігор інших дітей					
Сформованість знань						
6	Має уявлення про різні види ігрової діяльності, види та назви ігор, у які можна пограти					
7	Розуміє, як обрати безпечне місце та атрибути для гри й використовувати предметно-ігрове середовище для гри					
8	Знає дії у творчих іграх та в іграх з правилами					
9	Знає зміст ігор:					
	• сюжетно-рольових					
	• конструкторсько-будівельних					
	• дидактичних					
	• словесних					
	• настільно-друкованих					
	• рухливих зі співом і діалогом					
	• режисерських					
	• театралізованих					
	• українських народних					
10	Усвідомлює рольові способи поведінки у грі на основі знань сюжетів художньо-літературних творів					
11	Свідомо використовує норми та етикет спілкування в іграх					

12	Знає, які є ігри та іграшки в дитсадку та вдома, використовує їх у самостійних іграх					
13	Встановлює причини та наслідки вдалої та невдалої гри; усвідомлює себе активним учасником ігрової діяльності					
Навички						
14	Ініціює організацію ігор з іншими дітьми за власним вибором, вміє залучати та приймати партнерів до спільної гри					
15	Самостійно обирає тему для гри, моделює явища реального життя, втілює свої життєві враження; розвиває сюжет на основі досвіду та знань, прикладах дорослих, з літературних творів і казок, дотримується правил рольової взаємодії (узгодження, рівності, управління тощо)					
16	Разом з іншими дітьми облаштовує ігрове середовище та самостійно чи з незначною допомогою розподіляє ролі. Дотримується правил гри до її закінчення та стежить, щоб усі учасники їх виконували					
17	Уміє підпорядковувати власні дії ігровим задумам, приймати пропозиції інших дітей та узгоджувати їх з усіма учасниками ігрового процесу					
18	Уміє використовувати в іграх різні іграшки відповідно до її змісту або предмети-замінники; конструювати ігрове поле за допомогою різних предметів і матеріалів згідно з темою					
19	Уміє налагоджувати партнерські стосунки завдяки діалогічному спілкуванню на основі ігрового задуму, рольової взаємодії або особистих уподобань					
20	Використовує власний досвід для створення ігор; здатна гратися сама та з однолітками, виявляє вміння залучити до гри партнерів; намагається творчо розвивати сюжет або придумувати ігри					
21	Проявляє товариськість, толерантність, зважає на думку інших, стримує агресивні прояви, конструктивно розв'язує конфлікти, радіє спільному успіху, дотримується норм та етикету спілкування, висловлює у делікатній формі своє непогодження з пропозиціями ровесника, його діями з розподілу ролей, іграшок, обов'язків					
22	Для реалізації ролі широко використовує різні засоби виразності (емоційно виразні рухи, міміка, пантоміміка, тембр голосу, рольове мовлення), ділиться з дорослими та однолітками враженнями після гри					
23	Адекватно оцінює результати власних дій і дій товаришів по команді, виявляє взаємну прихильність, віддає перевагу грі як провідній діяльності					
Всього балів						
Середній бал: $ZS \div 23 = SB$, де						
ZS — загальна сума балів;						
23 — кількість показників;						
SB — середній бал						

Зведена таблиця даних оцінювання рівня розвитку ключових компетентностей дітей за освітнім напрямом «Дитина в соціумі»

Показники		Прізвища, імена дітей групи та бали за експертними листами			Бали	
		Прізвище, ім'я	Прізвище, ім'я	Прізвище, ім'я	Загальний	Середній
		1	2...	20		
СОЦІАЛЬНО-ГРОМАДЯНСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ						
Емоційно-ціннісне ставлення						
1	Відчуває належність до своєї сім'ї та роду, має позитивне ставлення до членів родини і самої себе					
2	Поводиться з повагою, довірою та турботою до членів сім'ї					
3	Вміє стримувати свої бажання заради інших членів родини. Прагне надавати посильну допомогу членам родини					
4	Виявляє почуття власної гідності як представника українського народу та громадянина					
5	Демонструє інтерес до національних культурних цінностей свого народу і толерантно ставиться до інших культур					
6	Виявляє зацікавленість до спілкування із знайомими дорослими, однолітками, молодшими та старшими за себе дітьми					
7	Демонструє дружнє та неупереджене ставлення до дітей з особливими освітніми потребами					
8	Демонструє почуття відповідальності за свої вчинки					
9	Демонструє інтерес до загальнолюдських цінностей (здоров'я, сім'я, повага і любов до батьків, роду, держави, Батьківщини, дружба, мир, доброта тощо)					
10	Емоційно реагує на власну участь та участь інших у різних видах діяльності: вміє співпереживати та співчувати, оптимістично ставитися до труднощів і визначати шляхи їх подолання					
Сформованість знань						
11	Знає про склад сім'ї, роду, родинні стосунки, сімейні традиції					
12	Знає, що прізвище вказує на належність дитини до свого роду, родини, а ім'я — на її індивідуальність і неповторність, знає про окремі традиції і звичаї попередніх поколінь					
13	Має уявлення про себе як члена громади, про заклад дошкільної освіти, місце проживання (село, місто), Батьківщину					

14	Знає і розповідає про державні та національні символи України					
15	Знає правила самозбереження та поведінки з незнайомцями					
16	Знає межу соціально схвалюваної, прийнятної та неприйнятної поведінки з іншими дітьми					
17	Знає межу припустимої поведінки з дорослими					
18	Визнає правила, розпорядок дня, визначені в групі, здатна узгоджувати свої дії, поведінку з іншими людьми					
19	Усвідомлює свою роль (у сім'ї, групі однолітків, місцевій громаді)					
20	Усвідомлює необхідність дотримання соціальних норм моралі й виявляє повагу до прав і свобод людини					
Навички						
21	Ідентифікує себе як дівчинка / хлопчик і діє відповідно до соціальної ролі: донька / син, брат / сестра, онука / онук, друг / подруга тощо					
22	Має особисті обов'язки у сім'ї та знає про свої права. Дотримується правил сімейного співжиття та традицій					
23	Демонструє елементарні навички емоційної саморегуляції, виражає почуття за допомогою слів, міміки, жестів; пояснює причину своїх емоцій, усвідомлює те, що інші люди переживають різні емоційні стани, їм буває радісно, боляче, образливо тощо					
24	Дотримується соціальних правил і норм поведінки, домовленостей у щоденній життєдіяльності; бере участь у визначенні та прийнятті правил співжиття в родині, групі закладу дошкільної освіти, колі друзів					
25	Здатна встановлювати дружні стосунки з однолітками, бажає бути визнаною іншими дітьми, проявляє інтерес до спілкування та спільних справ з однолітками, може підтримувати партнерські стосунки з різними за віком дітьми та дітьми з особливими освітніми потребами					
26	Дотримується норм спілкування з однолітками, дітьми молодшими і старшими за себе, уникає конфліктів, передбачає наслідки негативних дій своїх та інших дітей. За потреби може визнати власну провину, знає та використовує слова-пояснення, виправдання, вибачення					
27	Звертається по допомогу до однолітків і знайомих та/або надає її, вміє отримувати задоволення від надання допомоги іншим					
28	Уміє порозумітися, домовитись з іншими в конфліктних ситуаціях, вживає у спілкуванні з дорослими й однолітками ввічливі слова					
29	Пропонує ідеї для гри, долучається до різних видів діяльності, бере участь у прийнятті рішень щодо особистих питань і життя колективу					

30	При зустрічі впізнає знайомих, поводить ся привітно, доброзичливо спілкується, підтримує діалог, виявляє чемність					
31	Легко відгукується на прохання дорослих, успішно діє під їхнім керівництвом					
32	Здатна стримувати себе, контролювати свою поведінку заради спільної мети діяльності з іншими дітьми					
33	Бере участь у колективних іграх, справах інших дітей					
34	Не завдає шкоди рослинам, тваринам, іграшкам, книгам та обладнанню в групі					
Всього балів						
Середній бал: $ZS \div 34 = SB$, де ZS — загальна сума балів; 34 — кількість показників; SB — середній бал						

Зведена таблиця даних оцінювання рівня розвитку ключових компетентностей дітей за освітнім напрямом «Мовлення дитини»

Показники		Прізвища, імена дітей групи та бали за експертними листами			Бали	
		Прізвище, ім'я	Прізвище, ім'я	Прізвище, ім'я	Загальний	Середній
		1	2...	20		
МОВЛЕННЄВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ						
Емоційне ставлення						
1	Виявляє любов до рідної мови					
2	Виявляє інтерес і позитивне ставлення до української мови як державної					
3	Виявляє прагнення до вільного спілкування з іншими дітьми та дорослими українською мовою					
4	Отримує задоволення від краси української мови					
5	Виявляє повагу до мов представників національних меншин України, мов міжнародного спілкування					
Сформованість знань та навичок						
фонетичний складник						
6	Усвідомлює звуковий склад рідної мови, спираючись на розвинений фонематичний слух і мовленнєве дихання					
7	Свідомо намагається говорити виразно і правильно, чітко промовляючи звуки і слова відповідно до орфоепічних норм української мови					
8	Регулює дихання і темп у процесі мовлення					
9	Володіє силою, висотою, тембром голосу, вербальними і невербальними засобами виразності					
10	Виявляє навички звукового аналізу простих слів					
лексичний складник						
11	Має збалансований запас слів із різних освітніх напрямів, що дає змогу добирати найбільш точні слова відповідно до ситуації мовлення					
12	Знає і називає ознаки, якості, властивості предметів, явища, події					
13	У словнику наявні слова всіх частин мови, різного типу творення, різної складності, синоніми, антоніми, епітети, метафори, багатозначні слова					
14	Знає прислів'я, приказки, утішки, загадки, скоромовки, форми звертання до дорослих і дітей					

15	Вживає слова різної складності: різного типу творення (синьоокий, темно-синій), складноскорочені (медсестра, дитсадок), словосполучення (український народ, пори року), синоніми, антоніми, епітети, метафори, багатозначні слова; фразеологічні звороти (з ніг на голову; аж за вухами лящить; ллє, як з відра...)					
16	Вживає дієслова, прикметники зі словами «найбільш», «найменш», «занадто», «дуже», дієприкметники, форми минулого часу, дієприслівники, числівники, прислівники, прийменники, частки					
17	Використовує художньо-поетичні вирази, порівняння, образні словосполучення, звуконаслідувальні слова, вигуки, прислів'я, приказки тощо					
18	Має елементарні знання норм культури мовлення (привітання, прохання, вибачення, подяка, комплімент тощо)					
граматичний складник						
19	Володіє елементарними навичками корекції та самокорекції мовлення					
20	Узгоджує слова у словосполученнях і реченнях згідно з мовними нормами (рід, число, відмінок, дієвідміна, клична форма тощо)					
21	Помічає і виправляє помилки у мовленні					
22	Використовує різні за складністю типи речень (прості, складні, складносурядні, складнопідрядні, зі сполучниками та сполучними словами)					
діалогічний складник						
23	Ініціює і підтримує розпочату розмову в різних ситуаціях спілкування, орієнтується в ситуації спілкування, вільно й невимушено вступає в розмову з дітьми, дорослими, як знайомими, так і незнайомими, використовуючи різні форми звертання та перші репліки, водночас пам'ятаючи правила спілкування з незнайомими людьми					
24	Виявляє ініціативу в спілкуванні з дорослими, звертається з різного типу запитаннями («Чому?», «Як?», «Навіщо?», «Для чого?», «Як ви гадаєте?», «А як на ваш погляд?» тощо)					
25	Вживає відповідні мовні й немовні засоби для розв'язання комунікативних завдань					
26	Дотримується правил мовленнєвої поведінки та мовленнєвого етикету, уникає грубих, зневажливих слів; не втручається в розмову інших					
27	Вживає лагідні форми звертання (Катрусю, Іванку) та пестливі слова					
28	Виконує словесні доручення, звітує про їх виконання					

монологічний складник						
29	Складає різні види розповідей: описові, сюжетні, творчі (розповіді-повідомлення, роздуми, пояснення, етюди)					
30	Переказує художні тексти					
31	Складає за планом вихователя й самостійно казки і різні види творчих розповідей					
32	Розповідає про події із власного життя, за змістом картини, художніх творів, на запропоновану тему, за ігровою та уявлюваною ситуаціями, за результатами спостережень і власної діяльності					
33	Самостійно розповідає казки, переказує зміст художніх творів, користується пояснювальним мовленням (пояснити хід наступної гри, майбутній сюжет малюнка, аплікації, виробу)					
34	Планує, пояснює і регулює свої дії; імпровізує, розмірковує про предмети, явища, події, друзів					
35	Робить елементарні узагальнення, висновки					
36	Висловлює зв'язні самостійні оцінні судження стосовно різних явищ, подій, поведінки людей, героїв художніх творів					
37	Виявляє здатність до словесної творчості у різних видах мовленнєвої діяльності					
КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ						
Емоційне ставлення						
38	Виявляє інтерес до активного спілкування з іншими людьми; у різних повсякденних ситуаціях, при безпосередньому контакті, у телефонній розмові або спілкуванні в інтернеті					
39	Цінує гарні стосунки з рідними, знайомими, друзями					
40	Враховує інтереси інших, намагається не конфліктувати, узгоджувати з ними свої дії, діяти разом, злагоджено					
41	Знає і володіє етикетними комунікативними формулами (привітання, звертання, прохання, висловлення подяки, вибачення тощо)					
Сформованість знань і навичок						
42	Має початкові уявлення про способи, переваги і недоліки цифрової комунікації					
43	Володіє різними формами мовленнєвих висловлювань відповідно до ситуацій					
44	Виявляє ініціативу в спілкуванні, будує різні типи діалогу між двома-чотирма дітьми; використовує різні вербальні та невербальні засоби для привітання, висловлення подяки тощо					
45	Виявляє здатність домовлятися, звертатися по допомогу («Допоможіть мені, будь ласка»), пропонувати допомогу («Я можу вам допомогти»)					

46	Володіє різними формами мовленнєвих висловлювань (питання, зустрічне питання, згода, уточнення, заперечення, сумнів, прохання, вимога, ігрова вимога, дозвіл, порада, відмова, спонукання, задоволення, здивування, вдячність, жаль, невдоволення, вдячність, пояснення, міркування, доказ та ін.) відповідно до різних ситуацій спілкування з дорослими та однолітками					
47	Може проаналізувати та пояснити причини виникнення суперечливих чи конфліктних ситуацій, виявляє суперечності (невідповідності) та аргументи «за» і «проти», висуває версії можливого розгортання подій («Що б сталося, якби...?», «Слід вчинити так..., тому що...» тощо)					
48	Бере участь у перемовинах, тримається в діалозі невимушено, розмовляє тактовно; відповідає на запитання співрозмовника та звертається із запитаннями					
ХУДОЖНЬО-МОВЛЕННЄВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ						
Емоційне ставлення						
49	Виявляє інтерес до художнього слова, друкованої чи електронної книжки					
50	Охоче відтворює враження від літературних творів різними засобами художньо-мовленнєвої діяльності					
51	Виявляє бажання висловлювати свої почуття в образному мовленні, активне зацікавлене ставлення до мовленнєвої творчої діяльності, як організованої, так і ініціативної, у різних її формах					
52	Виявляє бажання користуватися книжками як джерелами інформації та задоволення					
53	Виявляє інтерес і задоволення від участі в розіграванні щедрівок, колядок, закличок, у сюжетно-рольових іграх за мотивами літературних творів, промовлянні текстів народних ігор					
Сформованість знань і навичок						
54	Знає і називає не менше 3—4 імен письменників і поетів, не менше 8—10 літературних або фольклорних творів					
55	Може пояснити особливості основних літературних і фольклорних жанрів					
56	Усвідомлює і може пояснити значення образних слів (порівняння, епітети), доцільність їх вживання в поетичному тексті та прозі					
57	Підтримує бесіду про зміст, ідею, характери та вчинки героїв твору, відповідає на запитання дорослого, висловлює свої враження, переживання, оцінно-етичні судження стосовно персонажів, співвідносить оцінки літературних героїв з власною поведінкою, реальними подіями					
58	Усвідомлює та пояснює зміст прислів'їв, приказок, доречно використовує їх					

59	Переповідає відомі казки, оповідання					
60	Відгадує описові загадки					
61	Інтенаційно передає різні почуття, виконуючи літературні твори					
62	Відтворює в мовленні образні вислови з художнього тексту					
63	Чітко промовляє скоромовки, чистомовки, прислів'я та приказки					
64	Бере участь у мовних іграх					
65	Складає невеличкі розповіді, казкові історії за змістом скоромовок, прислів'їв, власні описові та порівняльні загадки, лічилки, колисанки					
66	Придумує іншу кінцівку літературного твору, доповнює текст казки, оповідання додатковими епізодами					
Всього балів						
Середній бал: $ZS \div 66 = SB$, де ZS — загальна сума балів; 66 — кількість показників; SB — середній бал						

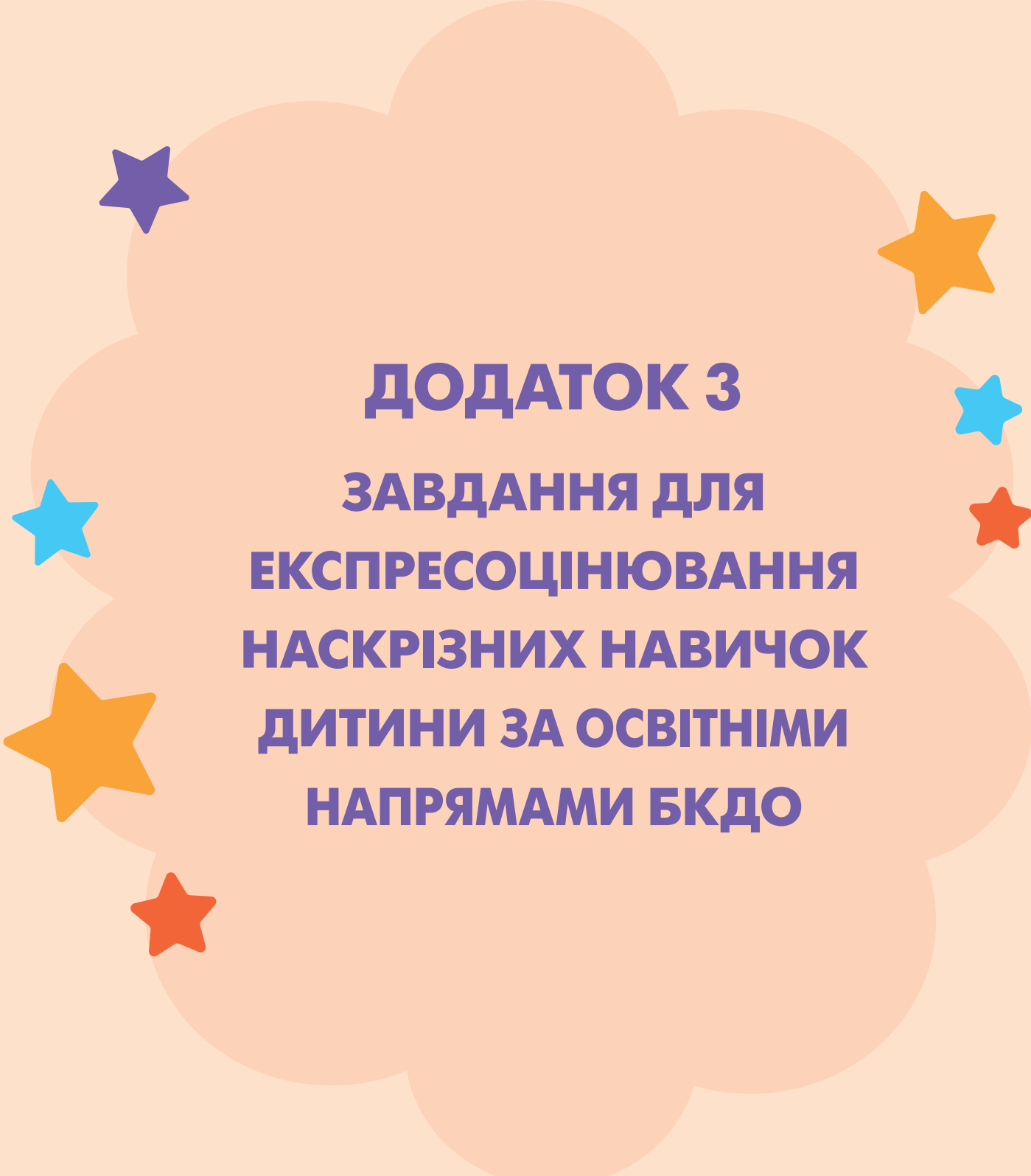
Зведена таблиця даних оцінювання рівня розвитку ключових компетентностей дітей за освітнім напрямом «Дитина у світі мистецтва»

Показники		Прізвища, імена дітей групи та бали за експертними листами			Бали	
		Прізвище, ім'я	Прізвище, ім'я	Прізвище, ім'я	Загальний	Середній
		1	2....	20		
МИСТЕЦЬКО-ТВОРЧА КОМПЕТЕНТНІСТЬ						
Емоційно-ціннісне ставлення						
1	Емоційно відгукується на прояви краси в довкіллі, побуті та творах мистецтва					
2	Виявляє ціннісне ставлення до творчості художників					
3	Виявляє ціннісне ставлення до творчості музикантів, співаків, танцівників					
4	Виявляє ціннісне ставлення до творчості письменників					
5	Виявляє інтерес до художньо-продуктивної діяльності					
6	Виявляє інтерес до музичної діяльності					
7	Виявляє інтерес до театралізованої діяльності					
8	Виявляє інтерес до творів різних видів мистецтва, впізнає твори, які раніше чула або бачила, проявляє особисте ставлення, висловлює враження від мистецтва					
9	Сприймає та емоційно реагує на художній образ, елементарно аналізує засоби художньої виразності у творах образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва					
10	Сприймає та емоційно реагує на музичний образ, елементарно аналізує засоби музичної виразності у творах музичного мистецтва					
11	Сприймає та емоційно реагує на театральний образ, елементарно аналізує засоби акторської виразності у творах театального мистецтва					
12	Позитивно відгукується на пропозиції включення в художньо-продуктивні види мистецько-творчої діяльності: малювання, ліплення, аплікація					
13	Позитивно відгукується на пропозиції включення в музичні види мистецько-творчої діяльності: слухання музики, співи, музична гра, музично-ритмічні рухи, гра на дитячих музичних інструментах					
14	Позитивно відгукується на пропозиції включення в театралізовані види мистецько-творчої діяльності: театралізація малих літературних творів, розігрування спектаклю					
15	Отримує задоволення від мистецької діяльності					

Сформованість знань						
16	Має елементарні уявлення про художньо-продуктивне (образотворче і декоративно-ужиткове) мистецтво					
17	Розуміє мистецтво як результат творчої діяльності митців, виконавців					
18	Інтерпретує твори мистецтва, пояснює їхній зміст					
19	Знає та здатна розрізнити основні жанри живопису: портрет, пейзаж, натюрморт, казковий, анімалістичний					
20	Знає та здатна розрізнити основні жанри музики: вокальні, інструментальні					
21	Знає та здатна розрізнити вистави різних театрів: ляльковий, музичний					
22	Вирізняє специфіку образотворчого мистецтва					
23	Вирізняє специфіку декоративно-ужиткового мистецтва					
24	Вирізняє специфіку музичного мистецтва					
25	Вирізняє специфіку танцювального мистецтва					
26	Вирізняє специфіку театрального мистецтва					
27	Розуміє призначення зображувальних матеріалів для образотворчої, діяльності; здатна до реалізації творчого задуму за їх допомогою					
28	Розуміє призначення театрального реквізиту для театралізованої діяльності; здатна до реалізації творчого задуму за їх допомогою					
29	Розуміє призначення атрибутів для музичної діяльності; здатна до реалізації творчого задуму за їх допомогою					
30	Має уявлення про музичну гру, пісню, хоровод, танець, інструментальну музику					
31	Розуміє зміст і колективний характер театральної вистави, розрізняє види театру: ляльковий, тіньовий, настільний					
Навички						
32	Пов'язує яскравість образу, зміст твору з кольорами, композицією, формою					
33	Пов'язує яскравість образу, зміст твору зі звуками, ритмами, динамікою, темпом, рухами					
34	Пов'язує яскравість образу, зміст твору з мімікою, жестами, римами, монологам, діалогами					
35	Знаходить просту аналогію між життям і змістом твору					
36	Використовує здатність споглядати й услуховуватися у довкілля для бачення краси в побуті та мистецтві, набувати художньо-продуктивного досвіду мистецької діяльності					
37	Володіє доступними техніками та відображає ними життєві враження та почуття					

38	Виявляє вміння використовувати техніки художньо-продуктивної та декоративно-ужиткової діяльності					
39	Експериментує із зображувальними матеріалами					
40	Створює художні образи					
41	Має найпростіші навички виконавської культури: декламує, передає рухами характерні ознаки персонажа					
42	Має найпростіші навички культури глядача: володіє елементарною культурою поведіння під час свят, концертів в освітніх і мистецьких закладах					
43	Має домірні вікові навички співу, слухання музики, музично-ритмічних рухів, гри на дитячих музичних інструментах					
44	Виявляє музикальність, вміння передавати настрої, емоції, почуття в музично-руховій і пісенній творчості, музикуванні та музичній грі					
45	Виявляє навички образного мовлення, акторські здібності					
46	Запам'ятовує сюжетну послідовність спектаклю, своєчасно включається в театралізовані дії					
47	Ідентифікує почуття та вчинки персонажів художніх творів із власними					
48	Використовує побутові речі як атрибути театралізованої діяльності					
49	Співпрацює з дітьми, зокрема з особливими освітніми потребами, й дорослими заради спільного успіху під час мистецької діяльності — художньо-продуктивної, музичної, театралізованої, розваг, свят					
50	Відгукується на пропозиції щодо оздоблення інтер'єру (на свята), долучається до дорослих під час декорування приміщення					
51	Виявляє елементи естетичного смаку та підтримує естетичні прояви у побуті, доцільно обирає одяг до ситуації					
52	Виявляє елементи естетичного смаку та підтримує естетичні прояви культури під час приймання їжі					
53	Виявляє елементи естетичного смаку та підтримує естетичні прояви культури, готуючись до сну та відпочинку					
54	Виявляє елементи естетичного смаку та підтримує естетичні прояви культури у процесі праці					
55	Виявляє елементи естетичного смаку та підтримує естетичні прояви культури поведінки, дотримується елементарних правил етикету під час святкувань					
56	Демонструє за власним бажанням досвід мистецьких дій у самостійній художній діяльності					

57	Виявляє елементарні навички рефлексії: обмірковує з іншими свій мистецький досвід, враження, ставлення до мистецької діяльності					
Всього балів						
Середній бал: $ZS \div 57 = SB$, де ZS — загальна сума балів; 57 — кількість показників; SB — середній бал						

A large, light orange cloud shape with a scalloped border is centered on the page. It is decorated with several colorful stars: a purple star at the top left, a yellow star at the top right, a light blue star on the right side, a red star at the bottom right, a red star at the bottom left, a light blue star on the left side, and a yellow star on the left side.

ДОДАТОК 3
ЗАВДАННЯ ДЛЯ
ЕКСПРЕСОЦІНЮВАННЯ
НАСКРІЗНИХ НАВИЧОК
ДИТИНИ ЗА ОСВІТНІМИ
НАПРЯМАМИ БКДО

Завдання для експресоцінювання наскрізних навичок дитини за освітнім напрямом «Особистість дитини»

Рухова компетентність

Це здатність дитини самостійно застосовувати життєво необхідні рухові уміння і навички, фізичні якості, руховий досвід у різних життєвих ситуаціях.

«Повтори рухи»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише рухову умілість, а й уміння керувати емоціями.

Матеріали: шість карток, на яких зображено рухи людей:

- а) підняла руки вгору, ноги на ширині плечей;
- б) руками тримається за голову, ноги разом, трохи зігнуті;
- в) їде на лижах;
- г) поставила руки в боки, ноги на ширині плечей;
- д) присіла: ноги зігнуті, руки вперед;
- е) підстрибує: руки догори, ноги трохи зігнуті над землею.

Завдання:

- Розглянь уважно зображення рухів. Що, на твою думку, відчуває людина, зображена на кожній картинці?
- Повтори рухи, як на картинці.
- Уяви, що ти тренер і маєш навчити інших виконувати вправи. Поясни, як потрібно рухатися.

Додаткові запитання:

- Тобі більше подобається бігати чи стрибати?
- Тобі більше подобається повзти чи лазити по драбині?
- Які рухи ти робиш найкраще?
- Які рухливі ігри тобі подобаються найбільше?

Варіанти правильних відповідей: а) радість; б) страх; в) лижник; г) сердитий; д) людина присідає, щоб щось підняти; е) людина підстрибує, щоб дістати.

«Руховий диктант»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише здатність виконувати рухи за словесним описом, а й уміння керувати емоціями.

Завдання і запитання:

- Як ти ставишся до ранкової гімнастики?
- Тобі більше подобається робити зарядку з друзями чи самому(-ій)?
- Виконаймо кілька вправ разом. Я говоритиму тобі, як потрібно рухатися, а ти повторюватимеш дії за моєю командою.

Почали:

1. «Піднімання рук». Стань прямо, ноги й руки в сторони. На один — сильно зігни руки в ліктях; на два — підними руки вгору; на три — розведи руки в сторони; на чотири — опусти руки.
2. «Піднімання ніг». Ляж на спину, руки вздовж тулуба. На один — праву ногу підними; на два — опусти її; на три — ліву ногу підними; на чотири — опусти ногу.
3. «Нахили тулуба». Ноги нарізно якнайширше, руки в сторони. На один — нахили тулуб вперед до лівої ноги, руками торкнись пальців ноги; на два — стань прямо; на три — нахили тулуб вперед до правої ноги, руками торкнись пальців ноги; на чотири — стань прямо.
4. «Стрибки». Руки зігни в ліктях, ноги разом. Стрибай, як м'ячик. А тепер ти будеш тренером. Говори мені, як виконувати вправу.

«Що якщо?»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише здатність виконувати рухи за словесним описом, а й уміння розв'язувати проблемні завдання.

Матеріали: шість карток, на яких зображено калюжу, струмок, трубу-тунель, по якій можна пролізти, парканчик, кульки в повітрі, дуга для підлізання.

Завдання:

- Розглянь картинки. Бувають різні ситуації, коли треба швидко і вправно рухатися, щоб досягти бажаного.
- Розкажи, як ти будеш діяти, якщо:
 - а) побачиш на дорозі калюжу;
 - б) треба перейти на інший бік струмка;
 - в) треба потрапити на інший край труби-тунелю;
 - г) хочеш піймати за ниточку кульку;
 - д) парканчик заважає тобі пройти;
 - е) треба підлізти під огорожу.
- Поясни, а потім покажи, як саме ти будеш рухатися.

Додаткове запитання: Пригадай, чи траплялися такі ситуації, коли тобі треба було вміти так рухатися і ти зрозумів(-ла), що добре бути вправним(-ою).

Варіанти правильних відповідей:

- а) калюжу можна перестрибнути, обійти;
- б) струмок можна перестрибнути, добре розігнавшись, або перейти по камінцях чи по дошці;
- в) треба стати навколішки або лягти й поповзти, рухаючи руками і відштовхуючись ногами;
- г) треба підстрибнути, якомога сильніше відштовхуючись від землі;
- д) обійти парканчик або можна спочатку переставити одну ногу, тримаючись руками за парканчик, а потім переставити другу ногу;
- е) присісти, зігнувшись, переставити спочатку одну ногу і руку, а потім другу.

Здоров'язбережувальна компетентність

Це здатність до застосування навичок здоров'язбережувальної поведінки відповідно до наявної життєвої ситуації; дотримання основ здорового способу життя, збереження та зміцнення здоров'я у повсякденній життєдіяльності.

«Їстівне — неїстівне»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише знання про їстівне та неїстівне, виявляє навички доцільної поведінки в лісі, а й уміння комунікувати з ровесниками й дорослими.

Матеріали: аркуш, на якому зображено горіхи (ліщину), два білі гриби, малину, мухомор, шишку, чорницю, суницю, конюшину, незабудку.

Завдання: Уяви, що ви із сім'єю збираєтесь у ліс. Приїхавши, помітили, що всю їжу забули вдома. Подивись на картинку й скажи: що можна їсти людині, а що ні. Те, що можна, обведи зеленим фломастером, а те, що не можна, закресли червоним.

Додаткові завдання:

- а) назви все, що бачиш на картинці;
- б) поміркуй, якими словами ти попередив(-ла) би інших про небезпечну їжу;
- в) поміркуй, яку їжу з того, що на картинці, можна з'їсти в лісі, а яку — треба спочатку приготувати вдома.

Варіанти правильних відповідей:

- а) горіхи (ліщина), білий гриб, малина, мухомор, шишка, чорниця, суниця, конюшина, незабудка;
- б) не можна їсти мухомор, бо він отруйний, а шишка — не їстівна;
- в) у лісі можна з'їсти ягоди і горіхи, а білий гриб треба приготувати.

«Обережно! Небезпека!»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише вміння оцінити безпечність предметів і дій, готовність діяти адекватно, а й здатність приймати рішення.

Матеріали: аркуш, на якому зображено спиці для в'язання, голку, дрібні намистини, автомобільну шину, пір'їну, каміння, мотузку, вовну, дерево, вату.

Завдання і запитання:

- Як ти думаєш, чи може бути, що один і той самий предмет для дитини небезпечний, а для дорослого — ні? Чому так може статися?
- Назви два предмети, які ти вважаєш для себе небезпечними, і поясни, чому.
- Подивись на картинку, назви всі зображення.
- Назви три найнебезпечніші речі з усіх зображених. Поясни, чому вони небезпечні.

Додаткові запитання:

- а) поясни, чому ти не дозволиш молодшому брату чи сестричці гратися дрібними намистинками;
- б) поясни, чому ти не дозволиш молодшому брату чи сестричці гратися спицями для в'язання?

Варіанти правильних відповідей:

- а) дрібними намистинками можна вдавитися,
- б) гострими спицями можна вколоти.

«Фрукти — це корисно»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише уважність, зосередженість, а й уміння комунікувати з ровесниками і дорослими.

Матеріали: таблиця на 25 клітинок (5 стовпців і 5 рядків), у яких зображено фрукти — банан, лимон, яблуко, груша, мандарин, персик. Яблуко в кожному стовпці та кожному рядку. Персик повторюється тільки двічі. Розташування інших фруктів не принципове.

Завдання і запитання:

- Поясни, чому фрукти називають корисною їжею.
- Назви фрукти, які ти бачиш у таблиці.
- Які з фруктів є твоїми улюбленими?
- Запроси когось із дітей чи дорослих пограти у гру з фруктами. Поясни партнеру правила: переможе той, хто швидше знайде той фрукт, який повторюється в кожному стовпчику і кожному рядку, а також той фрукт, який зображено лише двічі.

Додаткові завдання:

- Домовся з партнером про те, яким жестом можна зобразити кожен з фруктів.
- Поміркуй, з якими фруктами потрібно поміняти яблука в кожному рядку, щоб всі яблука були зображені в останньому п'ятому стовпчику.

Варіанти правильних відповідей: яблуко повторюється в кожному рядку й кожному стовпчику. Персик зображено лише двічі.

Зображення жестів, що позначають фрукти:

- банан — витягнути й скласти разом пальці, підігнути великий палець;
- яблуко — пальці затиснути в кулак;
- персик — два кулачки разом;
- лимон — великим і вказівним пальцями показати овал;
- мандарин — скласти пальцями обох рук коло;
- груша — долоньки скласти трикутничком.

Особистісна компетентність

Освітній потенціал компетентності реалізується у творчій активності дитини в усіх специфічно дитячих видах діяльності (ігровій, пізнавальній, образотворчій). Виявляється (має прояв) в особистісних якостях дитини — від елементарних уявлень і позитивного ставлення дитини до свого внутрішнього світу (думок, почуттів, мрій, бажань, мотивів, планів, ідеалів, цілей, прагнень) до становлення основ її світогляду й розвиненості її свідомості (пізнавальної активності, емоційної сприйнятливості, позитивної налаштованості дій, думок, оптимістичними переживаннями, реалістичними намірами).

«Усе про мене»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише здатність оцінювати свій потенціал, а й керувати емоціями.

Матеріали: 9 карток, на яких зображено різні процеси та дії:

- приготування їжі;
- їзда на велосипеді;
- гра на піаніно;
- гра в настільний футбол;
- прибирання;
- читання книги;
- малювання;
- взування кросівок;
- рухлива гра.

Завдання і запитання:

- Розглянь картинки. Скажи, що з того, що зображено на картинках, ти вмієш робити сам(-а)? Постав біля цих зображень знак «+».
- Що з того, що зображено на картинках, ти тільки хочеш навчитися робити? Постав біля цих картинок знак «-».
- Для яких справ чи дій тобі потрібна допомога дорослих?
- Як ти попросиш про допомогу?
- Що із зображеного на картинках ти можеш робити разом із друзями?
- Як ти запропонуєш їм спільну справу? Що ти скажеш їм?
- Назви три причини, чому ти можеш пишатися собою.

«Самостійність і відповідальність»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише здатність розмірковувати про свої особистісні якості, оцінювати свій потенціал, а й керувати емоціями.

Матеріали: ілюстрації до українських казок «Пан Коцький», «Котик і Півник», «Колосок», «Троє поросят», «Зайчикова хатка», «Колобок», «Котигорошко».

Завдання і запитання:

- Поясни, кого називають самостійним? А кого називають відповідальним?
- Розглянь ілюстрації до казок. Кого з героїв ти можеш назвати самостійним і відповідальним? Чому? Що кожен з цих героїв зробив сам?
- Які вчинки героїв свідчать про те, що вони відповідальні?
- Хто з цих героїв у казках безвідповідальний? У чому це виявлялося?
- Хто вважав себе самостійним, але це виявилось не так?
- Поясни, чому тебе можна вважати самостійним(-ою). Чи можна назвати тебе відповідальним(-ою)? Наведи приклади, коли ти так себе повів(-ла).

Варіанти правильних відповідей: несамотійні Півник з казки «Котик і Півник», мишенята з казки «Колосок», а також Зайчик з казки «Зайчикова хатка». Колобок, Пан Коцький і двоє поросят з казки «Троє поросят» — безвідповідальні.

«Моє “Я”»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише здатність розмірковувати про свій внутрішній світ, оцінювати свій потенціал, а й керувати емоціями.

Матеріали: аркуш, на якому надруковано літеру «Я» великого розміру, всередині якої можна щось намалювати.

Завдання і запитання:

- Це буква «я», а також ціле слово — я. Поясни, як ти розумієш, що означає слово я.
- Твої думки — це ти? А твоє тіло — це ти? А твої бажання, настрої — це ти?
- Розмалюй букву «я» так, щоб вона стала лише твоїм Я, змогла щось важливе розповісти про тебе.
- Поясни, що важливе про тебе можна взяти з того, як ти розмалював(-ла) свою букву «я».

Варіант правильної відповіді: приймаємо всі відповіді дитини, фіксуємо її уявлення про себе.

Завдання для експресоціювання наскрізних навичок дитини за освітнім напрямом «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»

Предметно-практична, технологічна компетентність

Це здатність дитини реалізовувати творчі задуми з перетворення об'єктів довкілля, використовуючи різні матеріали, що спирається на обізнаність із засобами та предметно-практичними діями, з допомогою дорослого чи самостійно у процесі виконання конструктивних, технічно-творчих завдань, завдань з моделювання.

«Приший ґудзик»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише здатність реалізовувати свої творчі задуми, перетворюючи первинну форму, а й уміння проявляти творчість та ініціативність.

Матеріали: аркуш паперу, на якому намальовано шість ґудзиків з чотирма дірочками у кожному.

Завдання і запитання:

- Навіщо, по-твоєму, існують ґудзики?
- Як ґудзики тримаються на одязі?
- Ти вмієш пришивати ґудзики?
- Пропоную потренуватися та уявити, що тобі потрібно пришити шість ґудзиків, кожного разу з'єднуючи дірочки по-різному. Проведи фломастером від дірочки до дірочки, наче пришиваєш ґудзики.

Варіанти правильних відповідей:

- дірочки з'єднані навхрест;
- дірочки з'єднані попарно зверху вниз;
- дірочки з'єднані попарно зліва направо;
- дірочки з'єднані буквою П;
- з однієї дірочки до інших трьох
- дірочки з'єднані квадратом.

«Яка годівничка найкраща?»

Під час виконання завдання дитина демонструє обізнаність із засобами та предметно-практичними діями, а також уміння висловлювати та обґрунтовувати свою думку.

Матеріали: три фото, на яких зображено саморобні годівнички:

- з кольорового паперу коробочка, що на паперовій ручці висить на гілці;
- з пакету з-під молока (вирізнана дірочка);
- з дерева, підвішена на металевому ланцюжку до гілки.

Завдання і запитання:

- Взимку пташки голодують. Що мають робити люди, щоб допомогти пташкам?

- Ти допомагаєш підгодовувати пташок? Розкажи, як ти це робиш.
- Подивись уважно на три годівнички, які зробили люди, щоб допомагати пташкам взимку. Зверни увагу на те, з якого матеріалу вони зроблені, на їхній розмір. Обери, яка з годівничок найкрасивіша. Яка з годівничок, на твою думку, не надійна, недовго прослужить? Яку з годівничок ти б зміг(-ла) зробити сам(-а), ну, можливо, з незначною допомогою дорослих?

Варіанти правильних відповідей: взимку, щоб птахи не голодували, їх підгодовують зерном, насінням, сальцем, виготовляють годівнички.

«Перетворення»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише здатність реалізовувати свої творчі задуми, перетворюючи первинну форму, а й уміння проявляти творчість та ініціативність.

Матеріали: таблиця з шістьма клітинками, у кожній — по одній білій кульці різного розміру.

Завдання і запитання:

- Порахуй кульки.
- Чим схожі ці кульки?
- У чому їх відмінність?
- Які предмети круглої форми ти знаєш?
- Як ти вважаєш, у тебе є здібності чарівника?
- За допомогою фломастерів перетвори кожен кульку на нове зображення.
- Тобі легше було перетворювати маленькі кульки чи великі?
- Запропонуй батькам перетворити два квадрати на щось нове.

Варіанти правильних відповідей: шість; кульки схожі за формою і кольором; кульки відрізняються за розміром.

Сенсорно-пізнавальна, логіко-математична, дослідницька компетентність

Це здатність дитини використовувати власну сенсорну систему в процесі логіко-математичної та дослідницької діяльності. Результатом є наявність пізнавальної мотивації, базису логіко-математичних, дослідницьких знань, набутих дитиною умінь і навичок (аналізувати, порівнювати, узагальнювати, здійснювати самоконтроль), пізнавальний досвід, що накопичується і використовується в різних видах дитячої діяльності.

«Порівняння»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише здатність аналізувати зображення та здійснювати порівняння, а й уміння висловлювати та обґрунтовувати свою думку.

Матеріали: аркуш, на якому два дуже схожі зображення.

Зліва: шафа на ніжках для одягу з відчиненими дверцятами. У шафі лежить чоловічий капелюх. Під шафою мишка, за шафою на підлозі подушка. На шафі сидить рудий кіт.

Праворуч: шафа на ніжках для одягу з відчиненими дверцятами. У шафі сидить рудий кіт. Під шафою на підлозі чоловічий капелюх, за шафою на підлозі мишка. На шафі лежить подушка.

Завдання і запитання:

- Кого називають уважним?

- Тебе можна назвати уважним(-ою)? Чому ти так думаєш?
- Порівняй картинки, з'єднай попарно чотири відмінності.

Додаткові завдання:

- Поміркуй, як кіт міг опинитися у шафі.
- Поміркуй, як по-іншому можна було б розмістити кота, мишку, капелюха і подушку на картинці.

Варіанти правильних відповідей: уважний — той, хто все помічає, нічого не пропускає. Відмінності: на шафі кіт і подушка, під шафою мишка і капелюх, у шафі кіт і капелюх, за шафою подушка і мишка.

Варіанти міркувань: кіт полював за мишкою; кіт ховався від когось незнайомого; кіт грався з мишкою у хованки.

«Збери речі»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише здатність аналізувати зображення, а й уміння висловлювати та обґрунтовувати свою думку.

Матеріали: аркуш, на якому зображено контури накиданих речей на двох-трьох купках: штани, футболка, спідниця, рукавичка, шкарпетка, панамка. У кожній купці по шість речей.

Завдання і запитання:

- Як, на твою думку, чи потрібно прибирати, якщо всі речі завжди класти на свої місця?
- Ти вмієш складати свій одяг акуратно?
- «Збери» розкидані речі — порахуй, скільки їх всього на картинці?
- Які речі ти бачиш?
- Знайди предмети одягу для дівчинки і для хлопчика.
- Розфарбуй ці предмети у різний спосіб: у смужку або в клітинку.
- Поясни, як ти розфарбував(-ла) одяг для дівчинки та хлопчика, чому саме так.

Варіанти правильних відповідей: у кожній купці по шість предметів. Одяг для дівчинки — спідниця, для хлопчика — штани. Смужки можуть бути горизонтальними чи вертикальними.

«Миші»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише здатність аналізувати зображення, а й уміння контролювати свої емоції, налагоджувати комунікацію з однолітками.

Матеріали: аркуш, на якому зображено контури 10 мишей: 4 дивляться праворуч, 6 — ліворуч.

Завдання: тобі подобається змагатися зі своїми друзями у швидкості, умілості? Запроси друга або когось із батьків позмагатися: хто швидше порухає мишей, які дивляться ліворуч? Хто швидше розфарбує мишей, які дивляться праворуч.

Запитання:

- Якщо ти переміг(-ла), це значить, що ти розумніший(-а)?
- Якщо ти програв(-ла), це значить, що ти завжди невдаха?
- Як ти у разі програшу заспокоюєшся чи заспокоїш свого партнера по грі?

Варіант правильної відповіді: шість мишей дивляться ліворуч, чотири — праворуч.

«Фігури й цифри»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише математичну обізнаність, а й уміння висловлювати та обґрунтовувати свою думку.

Матеріали: аркуш, на якому зображено один трикутник, в середині якого намальована цифра 3; один квадрат з цифрою 4 в середині; один п'ятикутник з цифрою 5 в середині; шестигранник з цифрою 6 по середині та шестикутник без цифри.

Завдання:

- Уважно розглянь фігури. Поміркуй, чому саме такі цифри вписані в середині фігур.
- Допиши цифру в порожній фігурі.
- Поясни свої дії.

Варіант правильної відповіді: у порожній фігурі має бути цифра 6.

Завдання для експресоцінювання наскрізних навичок дитини за освітнім напрямом «Дитина в природному довкіллі»

Природничо-екологічна компетентність

Це здатність дитини до доцільної поведінки в різних життєвих ситуаціях, що ґрунтується на емоційно-ціннісному ставленні до природи, знаннях її законів і формується у просторі пізнавальної, дослідницької, трудової, ігрової діяльності.

«Комахи»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише природничо-екологічну обізнаність, а й уміння висловлювати та обґрунтовувати свою думку, керувати своїми емоціями.

Матеріали: аркуш, на якому зображено метелика, сонечко, муху, комара, коника, таргана, бабку.

Завдання: У природному світі хтось скаче, хтось літає, хтось бігає.

- а) назви групу тварин, що зображено на аркуші;
- б) назви усіх цих комах;
- в) які з цих комах найпривабливіші? Чому? Яких комах ти не хотів(-ла) би(б) бачити у своєму будинку / квартирі? Чому?
- г) що робитимеш, якщо побачиш комах у приміщенні?
- д) як діятимеш, якщо побачиш комах у природному оточенні?

Запитання: Чи бачив(-ла) живу комаху? Розкажи, як це було.

Варіанти правильних відповідей:

- а) комахи;
- б) метелик, сонечко, муха, комар, коник, тарган, бабка;
- в) метелик, бабка мають яскраву зовнішність;
- г) можна розчинити вікно й випустити комашку, скористатися спеціальними пристроями для шкідливих комах;
- д) можна милуватися, спостерігати, фотографувати, рахувати, не торкаючись; змальовувати тощо.

«Молоко»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише природничу обізнаність, а й уміння висловлювати та обґрунтовувати свою думку, розв'язувати проблемні ситуації.

Матеріали: аркуш, на якому зображено курку, корову, кавун, кобилу, страуса, банан, кокос, козу, щуку, синичку.

Завдання і запитання: молоко — важливий продукт харчування. З нього виготовляють багато смачних продуктів. Які з молочних продуктів подобаються тобі?

- а) у корови коров'яче молоко, а в кози — ..., а в кобили — ... ?
- б) обведи зображення тварин і рослин, які дають молоко, що споживають люди;

- в) порівняй молоко з водою і назви три відмінні ознаки;
- г) уяви, що тобі дуже подобається козине молоко, але ти живеш у квартирі в багатоповерхівці. Чи можливо, на твою думку, тримати козу в квартирі? Про що ти подумаєш передусім — про своє задоволення пити свіже молоко чи про особливості утримання кози в багатоповерхівці?
- д) як зробити так, щоб і ти, і коза були задоволені?

Варіанти правильних відповідей:

- а) у корови коров'яче молоко, у кози — козяче, у кобили — кобиляче;
- б) коров'яче, козяче, кобиляче, кокосове молоко;
- в) молоко не прозоре, має смак і білий колір;
- г) коза має жити в хліву, вона не може ходити на лоток, як, наприклад, кішка, має випасатися на траві; її запах і голос можуть заважати іншим мешканцям;
- д) купувати молоко в магазині чи на базарі, а козі надати можливість жити ближче до природи.

«Загадки: відгадай і склади»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише природничу обізнаність, а й уміння розв'язувати проблемні ситуації, виявляє творчість та ініціативність.

Матеріали: аркуш, на якому зображено водорості, куц, пташку у клітці, гусінь, равлика, трактор, рибу, слона.

Завдання: тобі подобається відгадувати загадки?

- а) що означає слово «загадка»? Розглянь картинки, поміркуй і знайди картинку за описом:
 - 1) не риба, а живе у воді, не дерево, а росте, не людина, а дихає, не трава, а зелене;
 - 2) не змія, а повзає, не людина, а живе у хатці, не жабка, а слизька, не авто, але залишає слід;
- б) склади загадку про слона, використовуючи «не» та «а» і загадай її комусь із товаришів чи батькам.

Додаткові запитання:

- Тобі більше подобається загадувати загадки чи відгадувати їх?
- Тобі більше подобаються складні загадки чи ті, які легко відгадувати?

Варіанти правильних відповідей:

- а) загадка — від слова загадувати, дотепне запитання;
 - 1) водорості;
 - 2) равлик;
- б) не шафа, а велика, не мишка, а сіра, не лійка, а з хоботом, не кінь, а возить вантажі.

Навички, орієнтовані на сталий розвиток

Виявляються у сформованості початкових уявлень про сталі дії та поведінку, усвідомленні дошкільниками необхідності збереження ресурсів планети й особистої причетності до цього; розвиненості у дітей ефективних звичок соціальної поведінки, поводження з природними ресурсами та збереження природи і бажання так діяти.

«Ввічливе звертання»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише розвиненість звичок соціальної поведінки, а й уміння керувати емоціями та співпрацювати в колективі.

Матеріали: аркуш, на якому чотири зображення:

- а) в магазині продавець за прилавком і прийшов покупець;
- б) дитина заходить у групове приміщення, вихователь розмовляє з дітьми;
- в) людина заходить у транспорт, видно водія;
- г) діти на ігровому майданчику, у хлопчика м'яч, але інші діти на нього не дивляться, роблять своє.

Завдання і запитання: Діти і дорослі в різний час зайняті власними справами й можуть не звертати уваги на тебе.

- Що треба зробити, щоб привернути до себе увагу?
- Розглянь уважно ситуації, що зображені, і дай відповіді на запитання:
 - а) як би ти діяв(-ла), якби був(-ла) на місці покупця?
 - б) як ти зазвичай дієш, коли заходиш у приміщення і тебе не одразу помічають?
 - в) поміркуй, чому пасажиру не можна привертати увагу водія автобуса чи тролейбуса;
 - г) як би ти запросив(-ла) дітей пограти разом на майданчику? Спробуй розповісти щось людині, яка стоїть спиною до тебе. Вона почує тебе?

Варіанти відповідей (*свідчить про сформованість навички, *** навпаки):

- а) *привітаюсь і скажу, що мені потрібно купити;
** буду стояти і чекати, доки продавець мене помітить;
***я буду говорити дуже голосно, щоб мене почули;
- б) *заплачу, бо страшно;
** піду гратися сам(-а) з іграшками;
***привітаюсь і підійду до дітей;
- в) *водій має уважно дивитися на дорогу, щоб не трапилося аварій; він має подивитися лише, чи пасажирів зайшли;
- г) *буду стояти і дивитися, як грають інші діти;
**запитаю, чи можна і мені з ними погратися;
***назву своє ім'я і скажу: «Нумо грати разом».

«Як берегти воду»

Під час виконання завдання дитина демонструє усвідомлення необхідності збереження води як ресурсу, а також уміння приймати рішення, розв'язувати проблемні ситуації.

Матеріали: три картинки, на яких зображено:

- а) засмічену водойму;
- б) сильно ллється вода з крана в раковину, а людина відвернулася

й не використовує воду;

в) дитина поливає з лійки квітку, на квітці сидить комашка, п'є крапельку.

Завдання і запитання: подивись уважно на картинки. Знайди картинку, про яку я говоритиму та поясни свій вибір:

а) витратити воду марно. Як ти розумієш слово «марно»?

б) страждають і міліють річки й моря;

в) вода необхідна усьому живому;

г) як ти розумієш вислів «заощаджувати воду», що це значить? Розкажи, як ти заощаджуєш воду? Чому ти так робиш? Що ти зробиш, якщо побачиш, що хтось відкрив кран, але не використовує воду, вона тече просто так?

д) що ти відчуваєш, коли бачиш сміття у водоймах?

Варіанти правильних відповідей:

а) засмічена водойма;

б) вода з крану ллється марно;

в) полив квітки;

г) заощаджувати — не витратити марно, дбайливо використовувати.

Заощаджувати воду можна, закриваючи кран, коли вода не потрібна, робити тоненьку цівку води, не засмічувати водойм. Побачивши, що хтось не закрив воду в крані, я закрию кран; попрошу закрити кран; скажу, що потрібно берегти воду.

«Бережемо дерева, економимо папір»

Під час виконання завдання дитина демонструє усвідомлення значення паперу для нашого життя та ощадливе ставлення до його використання, а також уміння висловлювати та обґрунтовувати свою думку.

Матеріали: три картки, на яких зображено:

а) поле, на якому замість дерев одні пеньки;

б) два обличчя дітей — одна дитина серед дерев дихає на повні груди, а друга ніби задихається у брудному повітрі;

в) діти щось майструють, перед ними велика купа шматків паперу.

Завдання і запитання:

а) що ти відчуваєш, коли дивишся на картинку, на якій замість дерев лише пеньки?

б) поясни, про що розповідає друга картинка. Як пов'язане дихання і дерева?

в) що вказує на те, що дітям не шкода дерев, вони не замислюються над економією паперу?

г) розкажи, як ви у родині щодня використовуєте папір;

д) поясни, чому стверджують, що якщо ощадно використовувати папір, можна зберегти цілий ліс;

е) як саме ти можеш заощаджувати папір? Якщо хочеш помалювати чи пограти, ти використовуєш навіть маленькі клаптики аркуша чи щоразу береш новий аркуш?

Варіанти правильних відповідей:

- б) дерева виділяють кисень і людина може дихати, а в забрудненому повітрі людина задихається;
- в) дуже багато відходів паперу;
- г) книги, газети, зошити, альбоми для малювання, туалетний папір, серветки, обгортки, листівки, конверти;
- д) папір виготовляють з деревини. Отже, що більше витрачається паперу, то більше дерев треба буде знищити;
- е) акуратно використовувати книги; використовувати й найменші клаптики паперу, брати паперу стільки, скільки потрібно.

Завдання для експресоціювання наскрізних навичок дитини за освітнім напрямом «Гра дитини»

Ігрова компетентність

Це здатність дитини до вільної, емоційно насиченої, спонтанної активності з власної ініціативи, в якій реалізується можливість застосування наявних і освоєння нових знань та особистісного розвитку через її прагнення брати участь у житті дорослих шляхом реалізації інтересів в ігрових та рольових діях в узагальненій формі.

«Рухливі ігри»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише інтерес до рухливих ігор та вміння грати, а й уміння керувати емоціями та співпрацювати в колективі.

Матеріали: аркуш, на якому зображено фрагменти різних ігор:

- діти перекидають м'яч одне одному;
- діти грають у теніс;
- дитина їде на велосипеді;
- діти біжать наввипередки;
- дівчатка стрибають на скакалці;
- діти грають у футбол.

Завдання і запитання:

- Зазвичай дітям подобаються рухливі ігри. Подивись на картинки і скажи, які рухливі ігри подобаються тобі?
- Що краще у тебе виходить — кидати м'яч, стрибати, бігати, пливти, їздити на велосипеді чи щось інше?
- Тобі більше подобаються рухливі ігри в команді чи наодинці?
- Яка твоя улюблена рухлива гра?
- Ти вважаєш, що ти гарний гравець у команді?
- Що ти вмієш робити найкраще за інших?
- Чого б ти хотів(-ла) ще навчитися, у що грати краще?

Варіанти правильних відповідей: звертаємо увагу на думки дитини.

«Гра з правилами»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише усвідомлення правил і способів ігрової взаємодії з однолітками, розуміння понять «правила гри», «грати разом», а й уміння керувати емоціями та вміння налагоджувати комунікацію з іншими.

Матеріали: аркуш, на якому зображено 5—6 дітей, які на майданчику грають у гру «Горобці та галки» (на головах у гравців відповідні шапочки): команди стоять спинами одне до одного і збираються бігти за сигналом, ведучий тримає свисток, рукою подає сигнал починати.

Завдання і запитання:

- Поглянь уважно на картинку. Ти зрозумів(-ла), у яку гру грають діти?

- Як ти зрозумів(-ла), що діти грають разом, а не кожен окремо;
- По-твоєму, у цій грі є правила? Які саме?
- Тобі подобаються ігри з правилами?
- Чому важливо дотримуватися правил у грі з правилами?
- Ти завжди дотримуєшся правил чи іноді хочеться їх порушити?

Варіанти правильних відповідей: гра «Горобці та галки». Правила: команди визначаються, якими пташками вони будуть. За сигналом ведучого, який називає «Горобці» або «Галки», команди намагаються догнати гравців іншої команди. Кого догнали, той переходить до команди супротивників.

«Хочу пограти в цікаву гру»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише здатність створювати ігровий сюжет і відповідний ігровий простір, а й уміння керувати емоціями та виявляти творчість та ініціативність.

Матеріали: аркуш, на якому зображено LEGO, ляльковий будиночок, ігри «Лікарня», «Перукарня», «Поліція».

Завдання і запитання:

- Впевнена, що тобі подобається грати в різні ігри. Якби у тебе була можливість пограти, яку б гру ти обрав(-ла)? Можливо, з тих, що на картинках або якісь інші?
- Як би ти грав(-ла) в цю гру?
- Що тобі знадобилося б для твоєї гри?
- Ким би ти був(-ла) у своїй грі?
- Ти грав(-ла) би сам(-а) чи з друзями?

Завдання для експресоцінювання наскрізних навичок дитини за освітнім напрямом «Дитина в соціумі»

Соціально-громадянська компетентність

Це здатність до прояву особистісних якостей, соціальних почуттів, любові до Батьківщини; готовність до посильної участі у соціальних подіях, що відбуваються у дитячих осередках, громаді, суспільстві та спрямовані на покращення спільного життя.

Результат сформованості соціально-громадянської компетентності засвідчує ціннісне ставлення дитини до себе, своїх прав і прав інших, наявність уявлень про правила і способи міжособистісної взаємодії з членами сім'ї, родини, іншими людьми та вмінь дотримуватись цих правил в соціально-громадянському просторі, а також ціннісне ставлення та повагу до культурних надбань українського народу, представників різних національностей і культур.

«Правила»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише усвідомлення правил і способів міжособистісної взаємодії з членами родини, а й уміння керувати емоціями та приймати рішення.

Матеріали: аркуш, на якому чотири окремих зображення:

- а) двері квартири, дитина в коридорі;
- б) дитина грає з іграшками, а мама в іншій кімнаті пилюситься;
- в) на вулиці дитина тримається за коліно й плаче, поряд лежить самокат;
- г) сваряться дві дівчинки, кожна тягне до себе ляльку; обличчя у дівчат сердиті, вони голосно кричать.

Завдання: щодня трапляються різні події, іноді треба приймати рішення, як вчинити. Спробуй уявити кілька ситуацій і вирішити, як би ти міг (могла) вчинити.

- а) що ти маєш зробити, коли чуєш дзвінок у двері квартири, а дорослих немає поряд? Яке правило безпечної поведінки?
- б) як ти вчиниш, якщо бачиш, що матуся починає прибирання, а в тебе цікава гра? Яке правило дружньої родини?
- в) як ти вчиниш, якщо побачиш, що молодший братик упав, поранив коліно й плаче? Яке правило турботи і піклування про менших?
- г) ти бачиш сварку двох дівчат через ляльку. Вони голосно кричать і можуть побитися. Що ти робитимеш? Яке правило участі у сварці?

Варіанти відповідей:

- а) *я підійду до дверей і запитам, хто там;
- **не буду підходити до дверей;
- ***я підійду до дверей і скажу, що я один(-а);
- б) *я запропоную мамі свою допомогу;
- ** запитам, чим я можу допомогти;
- ***продовжу гру, мама і сама впорається;

- в) *допоможу встати й втішу;
- **нехай сам справляється;
- ***розкажу про це мамі;
- г) *стоятиму й дивитимуся;
- **скажу, щоб перестали сваритися;
- ***розкажу про сварку дорослим.

«Визначні пам'ятки України»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише обізнаність з видатними місцями України та інших країн, а й уміння висловлювати та обґрунтовувати власну думку, керувати емоціями.

Матеріали: шість фото, на яких зображено:

- а) Ейфелеву вежу;
- б) статую Русалоньки;
- в) Софійську дзвіницю;
- г) Музей писанкового розпису;
- д) Статую Свободи;
- ж) пам'ятник Богдану Хмельницькому.

Завдання: У кожній країні є свої видатні пам'ятки, якими вони пишаються, подивитися на які їдуть люди з усього світу.

- Обведи картинки із зображенням видатних пам'яток України. Що тобі про них відомо?
- Розкажи, можливо якусь з цих пам'яток ти бачив(-ла) не лише на фото.
- Уяви, що ти хочеш запросити до України дітей з інших країн. Якими словами ти розповів(-ла) їм про Україну?

Варіанти правильних відповідей:

- а) Ейфелева вежа в Парижі;
- б) статуя Русалоньки в Данії;
- в) Софійська дзвіниця в Києві;
- г) Музей писанкового розпису в Коломиї,
- д) Статуя Свободи в Нью-Йорку,
- ж) пам'ятник Богдану Хмельницькому в Києві.

«Прапори»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише обізнаність з державними символами України та інших країн, а й уміння висловлювати та обґрунтовувати власну думку, керувати емоціями.

Матеріали: аркуш, на якому зображено прапори України, США, Франції, Німеччини, Польщі, Великої Британії.

Завдання і запитання: у кожній країні є свої державні символи — прапор, герб, гімн. Прапор — один з найважливіших для українського народу, що символізує його єдність.

- а) Які кольори українського прапора?
- б) Що вони означають?
- в) Яким країнам належать інші прапори?
- г) Що зображено на гербі України?
- д) Які ще символи України ти знаєш?

Варіанти правильних відповідей:

- а) синій і жовтий;
- б) синє небо і жовте поле пшениці;
- в) прапори США, Франції, Німеччини, Польщі, Великої Британії;
- г) тризуб;
- д) гімн — головна пісня, вишиванка, вінок, калина.

Завдання для експресоціювання наскрізних навичок дитини за освітнім напрямом «Мовлення дитини»

Мовленнєва компетентність

Це здатність дитини продукувати свої звернення, думки, враження тощо в будь-яких формах мовленнєвого висловлювання за допомогою вербальних і невербальних засобів. Мовленнєва компетентність об'єднує фонетичний, лексичний, граматичний, діалогічний, монологічний складники та засвідчує їхню взаємозалежність і взаємозумовленість.

«Переказ»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише вміння творчо переказувати історію з опорою на ілюстративний ряд, а й уміння виявляти творчість та ініціативність.

Матеріали: чотири ілюстрації до казки «Троє поросят»*:

- поросята на галявині танцюють і співають, грають на сопілці. Листя з дерев опадає, на дереві червона горобина, під ним ростуть гриби;
- поросята будують свої будиночки із соломи, з гілок і лозинок, із каміння;
- двоє поросят чимдуж біжать лісом до своїх будиночків, за ними женеться вовк;
- у кам'яному будинку вовк падає у котел з окропом, поросята радіють, що врятувалися.

Завдання і запитання:

- Поглянь уважно на ілюстрації і назви казки, до якої вони намальовані.
- Пригадай імена трьох братів поросят.
- Чим тобі симпатичні поросята? Хто з поросят, на твою думку, вів себе по-дорослому, відповідально?
- Розкажи, з чого починалася ця казкова історія. Чому раптом поросята стали будувати собі будиночки?
- Розкажи, як вони це робили.
- Розкажи, як двоє поросят ледь не потрапили в лапи до вовка.
- Як поросяттам вдалося прогнати вовка назавжди?
- Якби це було можливо, ким би у цій казці ти хотів(-ла) бути — одним із поросят чи вовком?
- Розкажи свій улюблений момент в казці від імені цього персонажа. Почни так: «Одного разу я...».

Додаткове завдання: Намалюй найулюбленіший фрагмент цієї історії.

Варіанти правильних відповідей: імена поросят — Наф-Наф, Ніф-Ніф, Нуф-Нуф. Хатки будували із соломи, гілок і лозинок, із каміння.

* Якщо дитина не знає казку, можна прочитати їй цю казку або іншу.

«Складання історії»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише вміння складати історію за опорними словами, а й уміння виявляти творчість та ініціативність.

Матеріали: аркуш, на якому зображено мишеня, лимон, моркву, ложку, лисицю, кошик, м'яч, морозиво, мотоцикл, місток через річку, лисичку.

Завдання і запитання:

- Тобі подобаються книжки?
- Які книжки твої улюблені?
- Уяви, що письменник — це ти. Тобі потрібно скласти історію зі словами на літеру «м». Спочатку знайди картинки, назви яких починаються на «м» та обведи їх олівцем. Придумай історію з цими словами.

Додаткове завдання: намалюй три ілюстрації до початку, середини та закінчення історії, яку ти склав(-ла).

Варіанти правильної відповіді: слова на літеру «м»: мишеня, морква, м'яч, морозиво, мотоцикл, місток.

«Грамматика»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише володіння граматичними вміннями, а й уміння виявляти творчість та ініціативність.

Матеріали: аркуш, на якому зображено кішку з кошеним, диван, лисичку, стілець, ялинки, їжака, ліжку, вовка.

Завдання і запитання:

- Як можна сказати про тебе — він чи вона?
- А про твою маму чи татуся?
- Обведи жовтим фломастером зображення, про які можна сказати «він», а червоним — зображення, про які можна сказати «вона».
- Знайди зображення предметів чи об'єктів зі спільними ознаками.
- Об'єднай зображення у дві групи, що до чого підходить.

Додаткове завдання: склади речення зі словом, що означає живу істоту.

Варіанти правильних відповідей:

- жовтим — диван, стілець, їжак, вовк; червоним — лисичка, ялинка, кішка;
- ліжка і диван схожі за призначенням; ялинка та їжак схожі за зовнішніми ознаками;
- одна група — меблі, друга група — живі істоти.

«Стріли й стрілки»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише володіння словниковим запасом (розуміння значення слів), а й уміння доводити свою думку й виявляти творчість та ініціативність.

Матеріали: аркуш, на якому зображено стрілу, будівельний кран, екскаватор зі стрілою і гаком, стрілки часнику, стрілки годинника, стрілку як дорожній знак.

Завдання і запитання: є слова, схожі за звучанням, наприклад стріла і стрілка. Поглянь на малюнки: де тут стрілки, а де стріли?

- а) обведи всі стрілки зеленим кольором;
- б) про що говорить стрілка як дорожній знак?
- в) про що говорить стрілка годинника?
- г) покажи картинку, на якій зображено частину луку?
- д) поясни, чому стріли важливі для будівництва? Яка, на твою думку, зі стріл чи стрілок є найважливішою для людей?
- ж) покажи, яка частина твого тіла могла б виконувати роль стрілки або стріли.

Додаткове завдання: склади речення про ту стрілку, яка важлива особисто для тебе.

Варіанти правильних відповідей:

- а) вказівна стрілка, стрілки часнику, стрілки годинника;
- б) вказує напрямок руху;
- в) у годинника дві стрілки — коротка і довга, які вказують години й хвилини;
- г) частина лука (зброї) чи арбалету;
- д) допомагають переносити великі вантажі;
- ж) палець і рука.

Комунікативна компетентність

Це здатність дитини до спілкування з однолітками й дорослими у різних формах конструктивної взаємодії; здатність підтримувати партнерські стосунки, заявляти про свої наміри і бажання, узгоджувати свої інтереси з іншими, домовлятися, за потреби аргументовано відстоювати свою позицію.

«Ситуації»

Під час виконання завдання дитина демонструє здатність спілкуватися з ровесниками і дорослими в різних ситуаціях, домовлятися, вміти відстоювати свою позицію, а також уміння керувати емоціями та приймати рішення.

Матеріали: картки, на яких зображено три ситуації:

- а) маленька дівчинка не може застібнути гудзики на сукні й прохально дивиться на старшу дівчинку;
- б) на дивані лежить хвора бабуся й тримається за живіт. Хлопчик тримає в руках телефон і набирає номер;
- в) розгублений хлопчик стоїть на розі вулиці, плаче й шукає поглядом когось. Неподалік двірник замітає вулицю, поліцейський дивиться на рух транспорту.

Завдання і запитання:

- Що ти відчуваєш, коли не можеш сам(-а) вирішити якесь завдання? Як ти вчиняєш?
- Розглянь картинку, на якій зображено дітей, що опинились у складних ситуаціях.
 - а) розкажи, що відбувається на першій картинці. Якби ти був(-ла) на місці дитини, як би ти попросив(-ла) про допомогу? До кого б звернувся(-лась)?
 - б) Навіщо, на твою думку, хлопчик з другої картинки взяв телефон? Що він

збирається робити? Кому б ти зателефонував(-ла), якби бабусі стало зле, а нікого з дорослих не було поряд? Як би ти сказав(-ла) про свою біду?

в) що трапилось на третій картинці? До кого варто звернутися хлопчику? Як би ти вчинив(-ла) на місці хлопчика? Що має знати кожна дитина на випадок, якщо загубиться?

Варіанти правильних відповідей:

- а) молодшій дитині потрібна допомога. Старша дитина може запропонувати їй допомогти або молодша попросить старшу застібнути їй ґудзики;
- б) хлопчик взяв телефон, щоб зателефонувати у 103. Треба пояснити, що трапилось й назвати адресу;
- в) якщо загубився на вулиці, варто звернутися до людини у формі (двірника, поліцейського). Треба знати свою адресу і вміти назвати себе.

«Подай знак»

Під час виконання завдання дитина демонструє здатність спілкуватися з ровесниками й дорослими в різних ситуаціях, заявляти про свої наміри і бажання за допомогою жестів, а також уміння керувати емоціями.

Матеріали: чотири картки, на яких зображено ситуації:

- а) дитина в лісі;
- б) дитина на вулиці у місті, де багато людей;
- в) дитина спить, а хтось говорить голосно;
- г) дитина одна в полі.

Завдання і запитання: у житті трапляється всіяке. Іноді може бути так, що ти не можеш голосно кричати або кричати взагалі марно.

- Що, на твою думку, може відчувати дитина в такій ситуації?
- Які знаки і за допомогою чого ти подаватимеш, щоб тебе побачили й почули:
 - а) якщо ти опинився в лісі один;
 - б) якщо ти залишився сам на вулиці серед натовпу людей;
 - в) якщо треба попросити когось говорити тихіше;
 - г) якщо ти опинився в полі.

Варіанти правильних відповідей:

- а) стукати по дереву палицею, кричати, відгукуватися на чийсь голос;
- б) підняти руки догори;
- в) показати жестом «Тихо» (прикласти пальчика до губ), показати долоньками жест вниз;
- г) надіти на палку яскраву тканину, яку б було видно здалека.

«Іду в гості»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише володіння засобами і способами спілкування в різних ситуаціях, а й уміння керувати емоціями.

Матеріали: малюнок, на якому зображено одну одягнену дитину в коридорі, на порозі кімнати стоїть друга дитина; видно фрагмент дитячої кімнати з іграшками та фрагмент кімнати з накритим столом.

Завдання і запитання:

- Що ти відчуваєш, коли до вас приходять гості?
- Чи подобається тобі бувати в гостях?
- Які правила гостювання ти знаєш?
- Подивись уважно на картинку, розкажи, що на ній зображено.
- Уяви, що ти прийшов(-ла) у гості вперше. Як, на твою думку, потрібно поводитися в гостях: як вдома чи по-іншому?
- Що передусім ти зробив(-ла) би, коли тобі відчинили двері?
- Як ти розумієш, що тебе чекали і радо зустрічають?
- Які приємні слова має сказати людина, яка вперше приходить у чийсь дім?
- Що б ти відчув(-ла), якщо людина прийшла б до тебе в гості в поганому настрої і відмовлялася говорити?
- Якби до тебе прийшли гості, як би ти привітав(-ла) їх, щоб запропонував(-ла) своєму гостю?

Варіанти правильних відповідей: правила гостювання — привітатися, поводитися чемно, без дозволу господарів не торкатися чужих речей; підтримувати розмову, спільну гру можна, а гучні ігри, надмірний рух — не можна.

Художньо-мовленнєва компетентність

Це здатність відтворювати художньо-естетичні враження від сприйняття літературних і фольклорних творів засобами різних видів художньо-мовленнєвої діяльності, що засвідчує ціннісне ставлення дитини до художнього слова як культурного явища, друкованої чи електронної книги, достатній для художньої комунікації рівень літературної обізнаності.

«Римування»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише володіння словниковим запасом (відчуття ритму і рими), а й уміння виявляти творчість та ініціативність.

Матеріали: аркуш, на якому зображено пляшечку з лаком, рака, ніжки (столу), кішку, гриб, хліб, дуб, зуб.

Завдання і запитання:

- Тобі подобаються вірші?
- Який вірш ти знаєш напам'ять?
- Поети, щоб скласти вірші, мають вміти добирати рими до слів, адже віршовані тексти — римовані, тобто, звучать складно. Подивись на картинки, промов їх назву вголос і знайди слова, які мають схоже закінчення, тобто, римуються.

Додаткове завдання: склади короткий вірш з двома словами, які римуються.

Варіанти правильних відповідей: лак — рак, ніжка — кішка, дуб — зуб, гриб — хліб.

Під столом сиділа кішка, у неї боліла ніжка. Якщо будеш гризти дуб, заболить у тебе зуб.

«Слухаю. Уявляю. Малюю»

Під час виконання завдання дитина демонструє здатність до художньо-естетичного аналізу поезії, а також уміння виявляти творчість та ініціативність.

Матеріали: вірш Анатолія Камінчука «Береза розвивається».

Завдання і запитання:

- Послухай вірш та уяви те, про що в ньому йдеться:

Береза розвивається

Береза розвивається
У тихому гайку
Зозуля озивається:
— Ку-ку, ку-ку, ку-ку!
А сонце усміхається
В зеленому вінку.
Он зайчик умивається
На теплому пеньку.

- Про яку пору року цей вірш?
- Як ти розумієш вираз «Береза розвивається»?
- Які звуки ти чуєш на лісовій галявині? Чи відчуваєш ти тепло?
- Коли сонечко проглядає крізь листя, на що це схоже?

Додаткове завдання: ще раз послухай вірш і намалюй весняну березу в гаю.

Варіанти правильних відповідей: вірш про весну; береза розвивається — тобто листячко на ній росте; зозуля кує; сонечко наче в зеленому вінку.

Літературна вікторина

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише літературну обізнаність, а й уміння керувати емоціями та розв'язувати проблемні завдання.

Матеріали: ілюстрації до казок «Колобок», «Вовк і семеро козенят», «Коза-дереза», «Колосок», «Солом'яний бичок».

Завдання: розумні люди читають багато книжок. Тобі також подобається читати? Отже, ти знаєш багато казок й інших літературних творів. Послухай уважно загадки й назви казкових персонажів і назви казок.

- а) Ой, набридло на віконці
Все на сонечку сидіть.
Я візьму і покочуся,
Щоб побачити весь світ.
- б) Підробив він голосок,
Став малим співати.
Здогадалися вони:
Вовк — не наша мати!

в) Вигнав дід козу із хати —
Та пішла вона блукати:
В зайця хатку відібрала.
Всі козу ту виганяли.
Рак козуню ущипнув,
Зайцю хатку повернув.

г) Колосок у дворі знайшов,
потім борошно змолів.
Напik смачних пиріжків.
Ледарів-мишей провів.

д) Пастись дуже він любив,
Звірив на смолу ловив.
Хоч був, як відомо,
зроблений з соломи.

Додаткове завдання: покажи жестами будь-кого з персонажів, щоб інші відгадали, з якої він казки.

Варіанти правильних відповідей:

- а) колобок з однойменної казки;
- б) вовк з казки «Вовк і семеро козенят»;
- в) коза з казки «Коза-дереза»;
- г) півник з казки «Колосок»;
- д) бичок з казки «Солом'яний бичок».

Завдання для експресоціювання наскрізних навичок дитини за освітнім напрямом «Дитина у світі мистецтва»

Мистецько-творча компетентність

Це здатність дитини практично реалізовувати свій художньо-естетичний потенціал для отримання бажаного результату творчої діяльності на основі розвинених емоцій і почуттів до видів мистецтва, елементарно застосувати мистецькі навички в життєвих ситуаціях під час освітньої та самостійної діяльності.

Результатом набуття мистецько-творчої компетентності є елементарна обізнаність дитини у специфіці видів мистецтва (образотворче, музичне, театральне); ціннісне ставлення до мистецтва і мистецької діяльності; прагнення сприймати мистецтво тощо.

«Що я можу»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише обізнаність способів ліплення, здатність створювати образи за власним задумом, а й уміння виявляти творчість та ініціативність.

Матеріали: аркуш, на якому зображено пластилін чи тісто цілим шматком і розділене на окремі шматочки.

Запитання:

- Ти любиш ліпити?
- Тобі більше подобається ліпити з піску, пластиліну чи тіста?
- Тобі більше подобається ліпити з одного шматка чи з'єднувати різні шматочки?
- Що тобі найбільше подобається ліпити: тварин, людей чи сценки з життя?
- Розкажи, що б ти саме зараз хотів(-ла) би зліпити?
- Поясни, як би ти це робив(-ла).

«Допомога майстрині»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише обізнаність з елементами українського декоративно-ужиткового мистецтва, здатність застосовувати мистецькі навички, а й уміння виявляти творчість та ініціативність.

Матеріали: аркуш паперу, на якому зображено рушник з позначеними крапочками геометричними та квітковими узорами, щоб дитина змогла їх навести кольоровими фломастерами.

Завдання і запитання:

- Український рушник — національний символ та оберіг. Як в Україні прикрашають рушники?
- Коли майстрині вишивають узор, вони думають про хороше для тієї людини, для кого вони вишивають. Але роботи перед святом так багато, що майстрині потрібна допомога. Допоможи їй, зроби малюнок яскравим.
- Для кого ти прикрасатимеш цей рушник?
- Про що хороше ти думатимеш?

«Художники-чарівники»

Під час виконання завдання дитина демонструє не лише обізнаність з різними нестандартними способами і засобами створення зображення, здатність застосовувати мистецькі навички, а й уміння виявляти творчість та ініціативність.

Матеріали: аркуш, на якому зображено мочалку, зубну щітку, вушні палички, пензлик, фарби у коробці, пластикові кришки, кольорові олівці.

Завдання і запитання:

- Хто такий, на твою думку, художник-чарівник?
- Що особливе він уміє робити?
- Подумай, як можна створити картину за допомогою будь-якого з цих матеріалів.
- Про що розповідає пейзаж?
- Що зображують на натюрморті?
- Що ти хочеш: зробити узор, намалювати пейзаж чи створити натюрморт?

Варіанти правильних відповідей: пейзаж — зображення картини природи; натюрморт — зображення групи предметів, квітів, фруктів тощо.

ВГО «Асоціація працівників
дошкільної освіти»

2024